

Tisdagen den 14 januari

Kl. 13.00–15.54
18.00–22.00

§ 1 Justering av protokoll

Protokollen för den 2–6, 9–13 och 16–20 december justerades.

§ 2 Meddelande om namnändring

Andre vice talmannen meddelade att Linda Ylivainio (C) ändrat namn till *Linda Modig*.

§ 3 Meddelande om frågestund

Andre vice talmannen meddelade att frågestund skulle äga rum *torsdagen den 16 januari kl. 14.00*.

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2019/20:191

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:191 EU:s exportförbud för snus
av David Josefsson (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 20 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är resor.

Stockholm den 20 december 2019

Utrikesdepartementet

Anna Hallberg (S)

Enligt uppdrag

Håkan Åkesson

Expeditionschef

Interpellation 2019/20:197

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:197 Erkännande av färöiska körkort i Sverige
av Kjell-Arne Ottosson (KD)

Interpellationen har överlämnats till sr Eneroth och kommer att besvaras tisdagen den 21 januari 2020.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 10 januari 2020

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

Interpellation 2019/20:210

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:210 Utnyttjandet av samordningsnummer
av Fredrik Schulte (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 januari 2020.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 januari 2020

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2019/20:213

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:213 Kemikalieskattens påverkan på den cirkulära ekonomin

av Hampus Hagman (KD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 6 mars 2020.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 20 december 2019

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:214 Häktesorganisationen och rättskedjans effektivitet

av Mikael Damsgaard (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 31 januari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 19 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2019/20:216

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:216 Åtgärder mot missbruk av samordningsnummer

av Jan Ericson (M)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 januari 2020.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 januari 2020

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2019/20:224

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:224 Stärkt äganderätt

av Kjell Jansson (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 6 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 19 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2019/20:227

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:227 Migrationsdomstolarnas budget

av Katarina Brännström (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 31 januari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 19 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2019/20:228

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:228 Valfärdsbedrägerier med samordningsnummer

av Mikael Strandman (SD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 28 januari 2020.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 7 januari 2020

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

Interpellation 2019/20:229

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:229 En översyn av gymnasielagen

av Elisabeth Björnsdotter Rahm (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 19 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2019/20:230

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:230 Bristande information om gymnasielagens tolkning

av Maria Malmer Stenergård (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 19 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Interpellation 2019/20:231

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:231 Sveriges nationella arbete mot inhemsk extremism

av Roger Haddad (L)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 6 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 19 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:235 Återvändande

av Arin Karapet (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 6 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 20 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Daniel Ström

Rättschef

Interpellation 2019/20:236

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:236 Amnesti

av Arin Karapet (M)

Interpellationen kommer att besvaras torsdagen den 6 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är sedan tidigare inbokade arrangemang.

Stockholm den 20 december 2019

Justitiedepartementet

Morgan Johansson (S)

Enligt uppdrag

Daniel Ström

Rättschef

Interpellation 2019/20:237

Till riksdagen

Interpellation 2019/20:237 Beskattning av husbilar

av Eric Palmqvist (SD)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 7 februari 2020.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 8 januari 2020

Finansdepartementet

Magdalena Andersson (S)

Enligt uppdrag

Johan Ndure

Departementsråd

§ 5 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2019/20:FPM10 Beslut om förhandlingar om ekonomiska partnerskapsavtal med stater i Afrika, Västindien och Stillahavsområdet COM(2019) 608 till utrikesutskottet

§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Proposition

2019/20:65 till miljö- och jordbruksutskottet

Skrivelse

2019/20:61 till socialutskottet

§ 7 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Civilutskottets betänkanden

2019/20:CU6 Större komplementbostadshus

2019/20:CU8 Sjöfylleri

Utbildningsutskottets betänkande

2019/20:UbU8 Förskolan

Näringsutskottets betänkande

2019/20:NU4 Statliga företag

Svar på
interpellationer

§ 8 Svar på interpellation 2019/20:184 om ökat samarbete i den nordiska sjukvården

Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Cassandra Sundin har frågat mig om jag eller regeringen avser att följa Nordiska rådets rekommendation om ökat samarbete i den nordiska sjukvården och verkställa dess intentioner från svensk sida.

Utgångspunkten för det nordiska samarbetet är att skapa mervärde för de nordiska länderna och deras medborgare. Nordiskt samarbete kring hälsofrågor är av stor betydelse. Genom att arbeta tillsammans kan vi dra nytta av varandras kunskap och erfarenheter. Den nordiska välfärdsmodellen kan på så sätt vidareutvecklas och stärkas.

Det nordiska hälsosamarbetet bedrivs i dag inom en rad olika områden. Flera av dem har sitt ursprung i förslag som återfinns i rapporten *Det framtida nordiska hälsosamarbetet*. Denna rapport togs fram av Bo Könberg och överlämnades till Nordiska ministerrådet i juni 2014. Ett av förslagen

i rapporten handlar om att etablera ett nordiskt folkhälsosamarbete. Detta förslag har tagits vidare, och Nordiska ministerrådet beslutade för ett par år sedan att inrätta en nordisk folkhälsoarena. Utifrån förslag i rapporten har samarbetet också vidareutvecklats, bland annat avseende högspecialiserad vård, sällsynta sjukdomar och e-hälsa.

Jag instämmer med interpellanten om behovet av att satsa på jämlik vård. Tillgången till välfärdstjänster ska vara jämlik oavsett var i landet man bor. För att bidra till detta startade Sverige under ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018 det nordiska projektet Lösningar för vård och omsorg på distans. Projektet leds av Glesbygdsmedicinskt centrum i Region Västerbotten och Nordens välfärdscentrum. Syftet är att förbättra den nordiska befolkningens tillgänglighet till god vård och omsorg samt att skapa förutsättningar för utveckling och tillväxt.

Som ett resultat av projektet publicerades hösten 2019 en rapport med en kartläggning av digitala lösningar för vård och omsorg från samtliga nordiska länder. Denna rapport kan tjäna som inspiration och vägledning för hur innovativa lösningar för vård och omsorg kan implementeras.

Jag kan också påpeka att Nordiska ministerrådet den 21 februari 2019 besvarade rekommendationen från Nordiska rådet gällande ökat samarbete mellan de nordiska sjukvårdssystemen. Av svaret framgår att Nordiska ministerrådet stöder rekommendationen om att stärka det nordiska samarbetet inom sjukvårdsområdet. Sammanfattningsvis finns en rad pågående initiativ som syftar till att skapa ett starkt hälsosamarbete mellan våra nordiska länder. Nordiska ministerrådet anser att rekommendationen därigenom är uppfylld.

Anf. 2 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Att arbeta för en levande landsbygd och för att hela landet ska leva är en av de viktigaste frågorna i dag. När fler och fler väljer att bosätta sig närmare större städer och därmed också närmare större delen av välfärds-systemet behöver man se vilka alternativ som finns för att kunna tillgodose bland annat sjukvård i glesbygd. Med tanke på att flera län har en direkt landsgräns mot ett annat nordiskt land finns det ibland redan en naturlig koppling i form av arbete, var människor tillbringar sin fritid och liknande.

En annan viktig aspekt att komma ihåg är kompetensförsörjning och arbetstillfällen i glesbygd. Min egen valkrets Jämtland har till exempel mycket utbyte av och med Norge i olika sammanhang, och både norrmän och svenskar arbetar och semestrar i sitt grannland. Akutsjukvården i Norrlands inland är ganska begränsad i många avseenden, och ett utvidgat samarbete med framför allt Norge skulle göra väldigt mycket för de berörda kommunerna.

Jämtlands län utgör ungefär 12 procent av Sveriges yta och är glest befolkat, då en stor del av befolkningen bor på landsbygden. En viktig sak att komma ihåg i detta är att många äldre bor på landsbygden och att de kanske har ytterligare problem när det gäller att snabbt kunna nyttja den sjukvård de behöver på grund av stora avstånd och dålig tillgänglighet.

Dessutom är turismen en otroligt viktig näring, som bland annat står för många arbetstillfällen. En stor del av turismen i länet kommer från andra nordiska länder, vilket också skapar ett intresse för ett nära sjukvårdssamarbete.

Jag är väl införstådd med Nordiska ministerrådets svar. Detta är helt enkelt en uppföljning av en av Nordiska rådets rekommendationer.

Min andra fråga är: Ser ministern några eventuella hinder i denna fråga, och vad avser regeringen i så fall att göra där?

Anf. 3 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag tackar för frågan. Jag tycker alltid att det känns väldigt glädjande att ledamöter lyfter upp frågor inte bara om hälso- och sjukvård generellt utan också om det nordiska samarbetet, för det är förstås väldigt naturligt.

Före jul svarade jag på en interpellation – jag tror att den kom från Linda Ylivainio, som nu har bytt efternamn – som handlade mer specifikt om ambulanspersonalens möjligheter att resa över gränserna och så vidare. Detta är viktiga frågor. Precis som Cassandra Sundin nämnde är det många som bor nära en gräns och som därmed har ett län som liggare närmare till hands att samarbeta med än vad en annan svensk region gör.

Jag vill gärna understryka att alla de frågor om minskade gränshinder av olika slag som Cassandra Sundin beskriver när det gäller det nordiska samarbetet inte ligger hos mig. Det finns en minister – Hans Dahlgren eller Ann Linde – som är ansvarig för nordiska frågor på ett bredare sätt.

För att något utveckla det svar som jag redan har givit är det så att det finns ett behov av att hela tiden utveckla ett samarbete och en dialog, men det är ju inte så att vi har ett gemensamt regelverk i Norden. Det är till och med så att de länder som är medlemmar i EU många gånger har det regelverket för att beskriva rörlighet och rättigheter för patienter snarare än att det finns ett specifikt nordiskt regelverk. Det finns dock ett behov av ökat samarbete, och detta är naturligtvis frågor som ligger högt på agendan.

Jag säger än en gång att man ibland kan blanda ihop det hela när det gäller rekommendationer. Det finns väldigt många rekommendationer, och på EU-nivå innebär rekommendationer på ett annat sätt en förväntan om att något ska göras på ett specifikt sätt. När Nordiska rådet lämnar rekommendationer riktas de till ministerrådet, och sedan funderar ministerrådet på hur de ska hantera detta.

Nordiska ministerrådet träffas en gång per år, beroende på vilket land som är ordförande. Man har vid flera tillfällen följt upp Bo Könbergs rapport och landat i att man har kommit så långt som man kan komma med denna rapport, men arbetet fortsätter förstås.

Jag har ingenting ytterligare att tillföra när det gäller att följa någon specifik rekommendation, utan arbetet fortsätter utifrån hur behoven ser ut. Inte minst gäller detta behovet av att till exempel låta ambulanser gå över gränser och av att ha en akutvård som gör att man drar nytta av sina grannar, oavsett om de befinner sig på svenskt eller annat nordiskt lands territorium. Det kan finnas olika hinder beroende på vilken fråga det handlar om.

Anf. 4 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! Det finns flera områden, även inom sjukvården, som är aktuella när det kommer till nordiskt samarbete. Jag menar att det viktigaste att fokusera på här är dels att utveckla det nordiska folkhälsoarbetet, dels att undersöka samverkan mellan sjukvårdssystemen inom bland annat organtransplantationer, rehabilitering av barn efter svåra olyckor och

kirurgi på nyfödda. Det finns ju många sjukdomar och skador som är väldigt ovanliga, och då är det värdefullt att kunna samordna spetskompetens på ett begränsat antal sjukhus i Norden och sedan kunna ge hjälp via remiss.

När det kommer till folkhälsoarbetet, och kanske framför allt arbetet med att minska den psykiska ohälsan, finns det mycket att göra i alla nordiska länder. En viktig fråga där är hur man hanterar barn och unga i svåra situationer, att till exempel kunna erbjuda samtalsterapi och utredningar och inte enbart psykofarmaka. Men det är ju frågor som Nordiska rådet arbetar med och som vi får anledning att återkomma till.

Jag hoppas verkligen att regeringen kommer att prioritera de här frågorna framöver.

Tack, ministern, för svaren!

Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag är lite osäker på vad Cassandra Sundin menar att regeringen ska gå vidare med, för det är klart att vi fortsätter att ha ett samarbete och utbyte mellan länderna. Precis som jag nämnde i svaret har Region Västerbotten och Glesbygdsmedicinskt centrum ett ansvar för att utveckla den typen av medicin i glesbygd, och man har kommit väldigt långt. Det finns ingenting som hindrar att man går vidare på andra områden. Jag vet att Danmark, som kommer att vara ordförande i Nordiska ministerrådet under 2020, inte minst vill sätta frågan om psykisk ohälsa på agendan.

Vårt nordiska samarbete och utbyte fortsätter. Men när det handlar om väldigt specifika utbyten mellan regioner inom olika specialiteter är det inte det nordiska samarbetet som är den enklaste vägen att gå, utan då är det många gånger samarbete, dialog och utbyte mellan specifika regioner, även om de finns på andra sidan landsgränsen. Vi får sedan försöka göra vad vi kan för att underlätta detta. Det nordiska samarbetet kommer inte att vara det enklaste sättet att utveckla behandlingsmetoder, men utbyte av erfarenheter och kunskap ska vi fortsätta med.

Anf. 6 CASSANDRA SUNDIN (SD):

Fru talman! Jag är klar.

Anf. 7 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Vi får återkomma vid kommande tillfällen. Jag känner mig säker på att det kommer sådana.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 9 Svar på interpellation 2019/20:185 om åtgärder mot uppfostningsresor

Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Sara Gille har frågat mig om jag tänker agera för att nationell statistik över hur många barn som förs ut från Sverige på uppfostningsresor ska upprättas samt vad jag och regeringen gör för att förhindra att människor skickas iväg på uppfostningsresor.

Prot. 2019/20:57
14 januari

*Svar på
interpellationer*

Att mot ett barns vilja skicka honom eller henne till ett annat land för att uppfostras, i vissa fall giftas bort eller till och med utsättas för könsstympning är fruktansvärda övergrepp mot barnet. Tyvärr vet vi att sådana resor ändå sker.

I fjol hanterade Utrikesdepartementet 25 ärenden som rörde så kallade uppfostringsresor med minderåriga och unga vuxna. Det rörde sig då främst om resor till Kenya och Somalia. Regeringen ser mycket allvarligt på detta och kommer att fortsätta arbetet för att stärka lagstiftning, kunskap och metoder bland yrkesverksamma inom detta område.

Att stärka samhällets förmåga att motverka uppfostringsresor är en bred uppgift som berör flera aktörers arbete, inte minst inom skolan, polisen och socialtjänsten. Varje aktör behöver kunskap och kompetens utifrån respektive roll och ansvar. Regeringen stöder genom länsstyrelserna utvecklingen av regionala resurscentrum för barn och vuxna som är utsatta eller riskerar att utsättas för våld av närstående eller hedersrelaterat våld och förtryck.

Även utrikesförvaltningen spelar en viktig roll i kampen mot att barn förs bort mot sin vilja. Regeringen har förstärkt UD:s arbete för nödställda utomlands med fokus på barn- och tvångsäktenskap. Det kan då också handla om att barn och unga placerats hos släktingar eller på anstaltsliknande institutioner i uppfostringssyfte. Regeringens satsning har inneburit en ökad kapacitet att hantera den här typen av ärenden inom utrikesförvaltningen samt en utveckling av arbetsmetoder och kunskap som är värdefull även för förebyggande insatser i kommunerna.

I slutbetänkandet *Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet* (SOU 2018:69) föreslås ett straffsanktionerat utreseförbud när det gäller barn som riskerar att föras ut från Sverige i syfte att ingå äktenskap eller utsättas för könsstympning. Frågan om att öka möjligheterna att föra statistik över hedersrelaterad brottslighet behandlas också i betänkandet. Betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet, och ambitionen är att besluta om en proposition under våren 2020.

Anf. 9 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Tack, Lena Hallengren, för svaret!

Tyvärr talas det inte tillräckligt mycket om hedersproblematiken här i Sverige. Vi måste bli bättre på att tala om den men också agera mycket snabbare än vad vi gör.

Utrikesdepartementet har fått i uppdrag att stärka arbetet kring barn och ungdomar som förs utomlands. Det handlar då om exempelvis tvångsäktenskap och könsstympning men också om så kallade uppfostringsresor.

Just uppfostringsresor är något som vi sällan hör talas om. Oftast förknippar man hedersproblematiken med tvångsäktenskap och könsstympning, men det finns faktiskt även de som förs utomlands på så kallade uppfostringsresor.

Fru talman! Förra året hade Utrikesdepartementet 127 ärenden kring hedersproblematiken, och mörkertalet är antagligen mycket större. Av dessa 127 ärenden gällde ca 30 ärenden pojkar. Eftersom mörkertalet är så stort vet man inte exakt hur många det rör sig om. Många kommer tyvärr aldrig till myndigheternas kännedom. Det kan handla om hundratals pojkar och unga män som förs utomlands för att uppfostras. Tyvärr saknar vi

tillförlitlig nationell statistik över det hela, och det är att svika barnens behov och rättigheter.

Fru talman! Statsrådet nämner 25 ärenden som rör så kallade uppfostringsresor med minderåriga unga vuxna. Jag skulle vilja veta av statsrådet hur många av dessa 25 ärenden som har lett till konkreta åtgärder och riktiga straff.

Som jag nämnde i interpellationen har Utrikesdepartementet varnat för att antalet unga som skickas till bland annat Somalia och Kenya ökar. Där riskerar pojarna att bli inlåsta på uppfostringsinstitutioner, där de blir fastkedjade eller utsätts för våld. Dessa anstalter växer, och någon gör pengar på de här anstalterna.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill införa en möjlighet till utrikesförbud för barn som är i riskzonen för bortgifte eller könsstympning i hemlandet. Det är viktigt att också inkludera uppfostringsresor i denna lagstiftning. Hur ser statsrådet på detta?

Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag upplever att Sara Gille upprepar en del av det som jag sa.

Som jag nämnde i svaret hanterar Utrikesdepartementet 25 fall som handlar om unga som förts ut för bortgifte, tvångsäktenskap eller könsstympning.

Vi talar alltmer om hedersrelaterad problematik, om hedersrelaterat våld och om de konsekvenser som detta kan leda till för barn och unga, och för den delen också för vuxna. Jag tycker också att vi agerar på den kunskap som vi har. Men det gäller att hela tiden arbeta för att öka kunskapen, och det hedersrelaterade är ju i sig problematiskt. Det finns inte ett specifikt eller enkelt definierat begrepp i brottsbalken när det gäller hedersbrott. Det ligger dessutom i sakens natur att ingen riktigt talar om detta och att det är svårt att få fram bevis. Detta försvårar naturligtvis. Men det hindrar inte att vi ska göra allt som vi kan. Jag sa också att det kommer en proposition senare i vår. Då kommer vi att mycket mer i detalj kunna diskutera vilka avvägningar vi gör.

Frågor som har funnits med i utredningen har till exempel varit hur man till och med ska kunna lyfta upp frågan om tvångsomhändertagande. Det är ju ett sätt att verkligen se till att det blir konsekvenser om barn förs ut för könsstympning, för tvångsäktenskap eller på uppfostringsresa. Man ska också i sådana här sammanhang, som i skolan och i andra sammanhang, kunna göra en orosanmälan och ha möjlighet att tvångsomhänderta.

Detta är ett av förslagen som har utretts och som bereds. Jag kan inte föregå hela propositionen, men den kommer under våren. Jag tror att den kommer att ge anledning till fortsatt diskussion och att den också kommer att ge många svar på de frågor som Sara Gille och många andra naturligtvis ställer sig, för detta är väldigt oroande.

Vi behöver se över lagstiftningen, men varje enskild kommun behöver också ha en strategi för sitt arbete. Hur vet man i en skola vilka elever som skulle kunna befinna sig i en situation där det finns risk för att de utsätts för hedersrelaterat våld eller förs bort under sommaren och i allra värsta fall inte kommer tillbaka? Även om barnen kommer tillbaka ska det kunna få de konsekvenser som jag nämnde. Hur agerar man då som skolpersonal?

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Vart vänder man sig? Det är givetvis viktigt att ha den typen av strategi och kunskap i en kommun och kontakt med socialtjänsten.

Anf. 11 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Detta är tyvärr ett växande problem i dag. Pojkar utsätts för fruktansvärda handlingar som ingen ska behöva genomlida, och det är fruktansvärt att någon kan behandla dem så här.

Fru talman! Det är märkligt att detta förekommer i Sverige 2020 och att det fortfarande inte finns någon tillförlitlig statistik vad gäller uppfostringsresor. Dessa resor borde inte få förekomma någonsans.

Regeringen vill förbjuda plastprodukter och anser att kampanjer inte räcker för att få genomslag. Men när det gäller barn som mot sin vilja förs utomlands på uppfostringsresor eller för att giftas bort, omskåras eller könsstympas inför inte regeringen lagar eller förbud.

Det behöver införas fler lagar mot detta. Bland annat behöver Sverige en lag som tvingar föräldrar och släktingar att uppge var familjens barn är.

När 9 000 vuxna män som ljugit om sin ålder riskerade att tvingas lämna Sverige tog det bara några månader att få fram en lagstiftning som skulle skydda dem. Men när det gäller uppfostringsresor, tvångsäktenskap med mera är regeringen inte intresserad av att ingripa lika snabbt.

Vad beror detta ointresse på? Är det för att det handlar om omyndiga barn eller för att det är pojkar och flickor? Varför prioriterar regeringen inte dessa individers trygghet lika högt som vuxna afghanska mäns? Anser statsrådet att regeringen har gjort tillräckligt, och anser regeringen att det hela verkligen ska ta så lång tid?

Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack vare den sittande regeringen blev barnkonventionen lag den 1 januari 2020. Det visar att vi tar barns rättigheter på allra största allvar. Det gäller alla barn oavsett bakgrund, vilket land de är födda i, vilka ekonomiska förutsättningar de har och så vidare.

Tvångsäktenskap och könsstympning är inte tillåtet. Den som tror det är felinformerad om hur verkligheten ser ut.

Frågan är hur vi upptäcker tecknen bättre. Hur ser vi till att barn känner sådan trygghet att de vågar berätta vad de är rädda att utsättas för och riskerar att utsättas för? Hur ser vi till att det finns vuxna med kunskap om hedersrelaterad problematik? Hur vi ser till att personal i socialtjänst, skola och föreningsliv vet vad som skulle kunna hända och vet vart de ska vända sig om de är oroliga för att ett barn i värsta fall kan komma att föras bort för tvångs gifte, könsstympning eller liknande?

Det är lika allvarligt med det hedersrelaterade våldet och alla de handlingar som innebär att kvinnor blir begränsade och inte känner frihet. Hur ser vi till att vuxenvärlden och Myndighetssverige ser detta och vet vad de ska göra?

Låt mig åter understryka att det inte är tillåtet med tvångsäktenskap. Barn har inte rätt att gifta sig. Könsstympning är inte heller tillåtet. Det är alltså inte fel på lagstiftningen.

Frågan är i stället hur vi skapar en trygghet som gör att barn och unga vet att detta är fel och inget de ska utsättas för och vet vart de ska vända sig.

Låt mig upprepa att det kommer en proposition under våren. Om vi ska ändra lagstiftningen så att den inte bara begränsar människors frihet utan kanske även innebär tvångsomhändertaganden behöver detta givetvis utredas först.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 13 SARA GILLE (SD):

Fru talman! Att detta över huvud taget finns i Sverige betyder ju att regeringen inte har agerat tillräckligt. För mig är det glasklart att detta inte ska få förekomma vare sig i Sverige eller någon annanstans. Jag hoppas ändå innerst inne att statsrådet håller med om det, trots att regeringen inte har handlat tillräckligt snabbt.

Ett barn ska få vara barn, och ingen ska vara någon annans ägodel.

Fru talman! Statsrådet försöker verkligen få det att låta som att regeringen agerar mot uppfostringsresor. Men verkligheten säger något annat. Under de fem år som den socialdemokratiska regeringen nu har suttit har ingenting gjorts för att förhindra att pojkar förs utomlands på uppfostringsresor.

Att införa lagstiftning av den här sorten som innebär betungande offentlig rätt och nya straffbud bör från ax till limpa inte ta mer än två tre år, och denna regering har som sagt suttit vid makten i mer än fem år.

Trots att det gjorts utredningar som till och med påpekat behovet av snabba åtgärder händer väldigt lite. Att skylla på att det är normalt att det tar tid håller inte när man samtidigt kan lagstifta om vuxna afghanska män som borde kunna ta vara på sig själva – och då är plötsligt lagen klar på några månader.

Hur kan regeringen låta bli att agera tillräckligt snabbt i frågan? Det anstår inte ett land som Sverige att blunda för det faktum att unga pojkar från dessa länder far mycket illa.

Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag upprepar: Barnkonventionen reglerar barns rättigheter och gäller alla barn.

Jag har svårt att köpa Sara Gilles beskrivning av att regeringen inte ser och inte vill göra något åt det som inte fungerar och som fortfarande är ett problem. Vi vill givetvis varken ha tvångsäktenskap, könsstympning eller uppfostringsresor.

Redan 2004 uppmärksammades uppfostringsresor. För 15–16 år sedan var det ett relativt nytt fenomen som vi inte var vana vid. Då upprättades så kallade meddelandebud. Socialtjänsten skulle informeras om hur man skulle hantera och agera i en situation då barn och unga riskerade att föras utomlands.

Propositionen kommer i vår, och vi får fortsätta diskussionen och samtalet då.

Jag utgår från att ingen i denna kammare tycker att barn och unga ska föras bort mot sin vilja eller att vi ska ha någon form av hedersrelaterat våld i Sverige.

Kommun, skola och socialtjänst har ett stort ansvar här, och det är inte alltid så lätt att se och upptäcka detta. Vi måste se till att de barn och unga

som utsatts känner sig trygga nog att våga berätta vad de är med om så att det inte kan döljas innanför hemmets fyra väggar.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 10 Svar på interpellation 2019/20:215 om felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd

Anf. 15 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Josefin Malmqvist har frågat mig när jag kommer att agera för att åter tillåta systematiska och oanmälda hembesök hos bidragstagare. Hon har också frågat när socialtjänstens undantag från underrättelseskyldighet byts ut mot en underrättelseplikt vid bidragsfusk.

”Varje förslösad skattekrone är en stöld från folket”, sa min företrädare Gustav Möller, och det är lika sant i dag. Velfärdssystemet är till för dem som verkligen behöver det, och det är viktigt att se till att rätt person får rätt ersättning. Att bekämpa bidragsfusk är en prioriterad fråga, och regeringen har vidtagit en rad åtgärder för att stärka kontrollen och minska brottsligheten inom velfärdssystemen.

Före detta statsrådet och landshövdingen Lars-Erik Lövdén fick under förra mandatperioden i uppdrag att gå igenom brister i dagens system och föreslå åtgärder för att förebygga och bekämpa välfärdsbrott. Han presenterade en lång lista på förslag, där regeringen redan har genomfört fler än hälften.

Det har exempelvis vidtagits ett flertal åtgärder som syftar till att förbättra kvaliteten i folkbokföringen. Regeringen har gett Skatteverket möjlighet att göra besök för att kontrollera en persons bosättning och även återinfört folkbokföringsbrott, något som alliansregeringen avskaffade.

Regeringen har också skärpt andra lagar. Straffskalan för grovt bidragsbrott har skärpts, och underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar har utvidgats så att även kommunerna omfattas av underrättelseskyldighet.

Så till frågan om hembesök. Socialtjänsten kan i vissa ärenden ha ett befogat intresse av att göra hembesök hos en biståndssökande. Sådana hembesök bör dock med hänvisning till den personliga integriteten göras med försiktighet och i sådana fall då de är nödvändiga för att få ett tillfredsställande underlag för prövning av personens ansökan om ekonomiskt bistånd. Att generellt utvidga lagstiftningen till att göra systematiska och oanmälda hembesök så som interpellanten önskar är dock förenat med svåra avvägningar, och frågan är inte okomplicerad.

För närvarande bedömer jag att socialtjänsten har väl avvägda befogenheter för att kontrollera den enskildes rätt till bistånd och att samverka med andra myndigheter för att beivra bidragsbrott.

Jag kommer givetvis att fortsätta att följa dessa frågor.

Anf. 16 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd kostar skattebetalarna drygt en halv miljard kronor årligen, enligt Delegationen för korrekta ut-

betalningar från välfärdssystemen, som presenterade sin utredning strax före jul. Detta fräter på tilliten och tar resurser från vår gemensamma välfärd och från dem som har rätt till stöd. Samma utredning som jag nyss nämnde uppskattar att runt 300 miljarder kronor har betalats ut felaktigt de senaste 15 åren. Därför frågade jag ministern om två av de åtgärder som har visat sig behövas, nämligen hembesök och underrättelseskyldighet.

När det gäller hembesök visade exemplet i Sundbyberg att vart fjärde hushåll inte hade rätt till stöd. 25 procent av dem som fick hembesök hade alltså inte rätt till stöd. Detta visar att hembesök är ett viktigt redskap. Den vanligaste orsaken var att man helt enkelt inte bodde på uppgiven adress, och detta upptäckte socialtjänsten när de kom och ringde på.

Hembesök var tidigare ett redskap som var tillgängligt för socialtjänsten, men efter ett antal domar är det inte längre möjligt på samma sätt för socialtjänsten att till exempel göra oanmälda hembesök. Hembesöken måste nu anmälas och vara godkända i förväg av den som ska få besök. Detta menar vi bör förändras så att det återigen blir möjligt att göra oanmälda hembesök.

När det gäller frågan om underrättelseskyldighet nämnde ministern den lagstiftning som trädde i kraft vid årsskiftet. Jag och Moderaterna välkomnar många av de förändringar som lagstiftningen inkluderar. Det är bra att de äntligen har kommit på plats och att vi äntligen har fått en del förändringar på detta område, men det är fortfarande otillräckligt.

Lagstiftningen gör skillnad på ekonomiskt stöd och ekonomisk förmån. Jag kan nämna ett exempel. Om polisen kontaktar kommunen med misstanke om bidragsbrott har kommunen, med den nya lagstiftningen, fortfarande inte möjlighet att till polisen meddela huruvida personen finns och får ekonomiskt bistånd från kommunen eller inte. Detta är något som behöver ses över. Därför kvarstår min fråga till statsrådet: När kommer regeringen att agera för att täppa till dessa luckor?

Anf. 17 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Tack, Josefin Malmqvist, för frågan!

Som jag sa i svaret är det förstås angeläget att den som får bidrag eller försörjningsstöd eller på annat sätt får del av skattemedel får detta på korrekta grunder. Det är en förutsättning för att det ska finnas tillit till det samlade välfärdssystemet. Detta är jag den första att understryka.

Det är också viktigt att socialtjänsten har tid och resurser att göra det som de är väldigt bra på, nämligen att förebygga att barn och unga hamnar snett, att ge familjer stöd, att ge möjlighet till behandlingar när människor drabbas av missbruk och så vidare.

Att lägga stora resurser på att systematiskt och mer generellt göra hembesök är inte ett förslag som regeringen planerar att lägga fram. Däremot finns detta verktyg för en kommun att använda sig av när man upplever att det finns ett behov. För att kunna säkerställa att en person verkligen ska ha försörjningsstöd finns det möjlighet att göra hembesök, men att göra detta systematiskt och besöka alla är inte något som vi planerar att lägga fram ett förslag om.

Jag tror att det är viktigt att se detta ur ett perspektiv som handlar om att personalen inom socialförvaltningen ska arbeta med annat än att göra hembesök. Jag tycker inte att man direkt ska sopa frågan om integritet under mattan. Det handlar om att göra hembesök utan någon annan egentlig

anledning än att det är en person som har försörjningsstöd. Det bör finnas en annan grund utöver att bara ha försörjningsstöd, såsom misstanke om att personen får ett försörjningsstöd som inte ska ges. Bidragsbrott bör naturligtvis inte uppmuntras utan är något som ska beivras.

Anf. 18 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Men det är ju just detta som är poängen. Efter de domar som har kommit är det inte längre ett tillgängligt verktyg för socialtjänsten att göra oanmälda hembesök när de ser att det är ett redskap som de skulle vilja använda i sitt utredande arbete. Det var så tidigare, men det är inte så längre, därav min fråga till ministern, som jag fortfarande inte har fått svar på.

Jag skulle vilja återvända till Lars-Erik Lövdéns statliga utredning, som presenterades för snart tre år sedan. Det finns många förslag i utredningen som fortfarande inte har kommit på plats. Ett sådant är att förbättra de brottsbekämpande myndigheternas förutsättningar att upptäcka och beivra bidragsbrott. Samtidigt väljer nu regeringen att i stället satsa dubbelt så mycket på friår som på polisen. Hur är detta att förbättra brottsbekämpande myndigheters förutsättningar att bekämpa bidragsbrott?

Jag skulle också vilja fråga om en samlad utbetalningsfunktion. Även detta är ett förslag som Lars-Erik Lövdén lyfter fram i sin rapport. Man vill samla utbetalningarna från välfärdssystemen för att på så sätt uppnå ökad kontroll. Detta är något som det finns goda internationella erfarenheter av, till exempel i Storbritannien och Norge, för att nämna två exempel. Utredningen föreslår också att Ekobrottsmyndigheten får ett särskilt ansvar för bidragsbrott.

Nu har nästan tre år gått, och därför vill jag fråga ministern: När kommer den samlade utbetalningsfunktionen på plats?

Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Det låter nästan på Josefin Malmqvist som att socialförvaltningen i princip inte kan göra mycket mer än att betala ut försörjningsstöd. Detta är inte riktigt med sanningen överensstämmande. Socialtjänsten kan kontakta andra myndigheter när det gäller uppgifter om förmåner och ersättningar från Försäkringskassan, a-kassa eller Pensionsmyndigheten, och det finns möjlighet att kontrollera till exempel folkbokföringsadressen. Det finns också möjlighet att göra hembesök, dock inte oanmält och systematiskt. Där finns en aspekt som handlar om den enskildes integritet.

Det finns ett behov för socialtjänsten att försäkra sig om att rätt bidrag går till rätt individer. Om det inte finns tillräckligt med underlag för att kunna utreda huruvida personen har ett behov av ekonomiskt bistånd finns till och med en möjlighet att neka utbetalning av bistånd. Det är viktigt att socialförvaltningen gör de kontroller som krävs. Möjlighet finns att göra hembesök, men det ska vara väl avvägt. Det ska finnas en grund för hembesöket.

Jag vill återigen understryka att en persons integritet inte är helt oväsentlig bara för att personen har ett ekonomiskt bistånd eller ett försörjningsstöd i botten.

Anf. 20 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Ministern låter ganska nöjd. Hon nämner att det nu till exempel finns möjlighet att se folkbokföringsadress. Som socialministern mycket väl känner till är utbetalningar av ekonomiskt bistånd inte kopplade till folkbokföringsadress utan till bostättningsadress. Det handlar om var man bor någonstans, inte om var man är folkbokförd. Detta är en av anledningarna till att möjligheten till oanmälda hembesök behövs – att denna information behöver komma till.

Enligt den utredning som presenterades före jul betalas alltså 20 miljarder årligen ut felaktigt i olika typer av bidrag från välfärdssystemen. Det är 5 ½ procent av alla bidrag. Det är skrämmande nog samma andel felaktiga utbetalningar som en annan statlig utredning konstaterade för 15 år sedan. Efter 15 år är det fortfarande samma andel felaktiga utbetalningar.

När ministern säger att hon kommer att fortsätta att följa dessa frågor undrar jag och, tror jag, många av Sveriges skattebetalare: När kommer regeringen att vakna och börja agera? Vi har svart på vitt att en lång rad åtgärder skyndsamt behöver komma på plats. Jag har fortfarande inte fått något svar från ministern om när dessa åtgärder kommer att bli tillgängliga för socialtjänsten i deras utredande arbete.

Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S):

Fru talman! Jag vill än en gång understryka att välfärdsbrottslighet måste beivras. Det är långt mycket bredare än försörjningsstöd, som denna diskussion handlar om. Det gäller skattebrott och personer som inte betalar vitt när olika tjänster utförs, vilket är en stor del. Det finns också andra försäkringssystem och bidrag där vi kan misstänka att personer inte får del av dem på rätt grunder. Det är klart att det är otroligt viktigt att komma till rätta med detta.

Nu handlade interpellationen specifikt om oanmälda hembesök för att försäkra sig om att någon inte får försörjningsstöd på felaktiga grunder. Då är mitt svar avslutningsvis inte annat än det jag inledde med, nämligen att möjlighet finns att göra hembesök. Men att vi ska börja med oanmälda hembesök på systematisk grund utan att det finns en misstanke om att bidrag har betalats ut på felaktig grund är en typ av förändring som jag inte ser något skäl till att genomföra. Däremot är det viktigt att se till att man på olika sätt samordnar sig med andra myndigheter och skaffar den kunskap som krävs för att veta att personen i fråga ska ha det försörjningsstöd som betalas ut.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.40 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 13.45 i väntan på att finansminister Magdalena Andersson skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellationer.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

§ 11 Svar på interpellationerna 2019/20:164, 167 och 168 om regeringens skattehöjningar

Anf. 22 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Sofia Westergren, Borian Åberg och Helena Bouveng har frågat mig om genomförda miljöskattehöjningar, den gröna skatteväxlingen och den skattereform som enligt januariavtalet ska genomföras under mandatperioden. De har också frågat mig vilka konsekvenser och effekter jag ser för hushåll, företag och sammanhållning av genomförda och kommande skatteförändringar.

Skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning. De skatteförändringar som regeringen har genomfört ska bidra till en ökad sysselsättning, till ett ökat antal arbetade timmar och till att klimat- och miljömål nås. Dessutom behöver välfärdens finansiering säkras.

Med januariavtalet som grund löser vi samhällsproblemen och skapar förutsättningar för ett samhälle där sammanhållning och trygghet går hand i hand med människors frihet och möjligheter. Så tar vi Sverige framåt.

Arbetet med de reformer som följer av januariavtalet pågår. Hur den gröna skatteväxlingen och skattereformen ska genomföras kommer regeringen därför att återkomma till.

Anf. 23 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! I dag utvecklas bidragslinjen på bekostnad av arbetslinjen. Konjunkturen viker nedåt. Kommunernas ekonomi raseras på grund av demografin och en havererad integrationspolitik.

Löfven lovade EU:s lägsta arbetslöshet. Men i stället fick vi EU:s lägsta tillväxt. Sverige finns nu på jumboplatsen med den lägsta tillväxten.

Regeringen jagar för att Sverige ska ligga längst fram när det gäller klimatmålen. Det är fint att tänka så, men det finns baksidor. Klimatet är globalt och kan inte snävas in till ett litet exportberoende land i norr.

I denna tid är det intellektuellt ohederligt att utveckla gröna skatteväxlingar. En bra miljöskatt är en skatt som reducerar utsläpp. En bra miljöskatt ska ge stabilitet i ekonomin och en långsiktig global miljöeffekt.

Regeringen har redan under den förra mandatperioden ägnat sig åt skattehöjningar i miljöns namn. Trots det har utsläppen ökat. Det är skattehöjningar som har hämmat jobb, tillväxt och sammanhållning. Det handlar om skattehöjningar på flyg, där flyget har beskattats utan att hänsyn har tagits till om flyget är eldrivet eller går på fossilfritt bränsle. Flygskatten har gjort att flyg väljer att landa i andra länder än Sverige.

Regeringen har systematiskt gjort det dyrare att bo på landsbygden. Med försämringar av reseavdraget kommer skillnaderna mellan land och stad att öka. Tolkningar görs om att kostnaderna för bilen kommer att fortsätta öka med Magdalena Andersson som finansminister. Vi har chockhöjningar att vänta, om man lyssnar på Fossilfritt Sverige.

Kemikalieskatten har förvärrat situationen ytterligare för svenska företag. Till exempel importeras fler vitvaror, eftersom importerade vitvaror inte omfattas av kemikalieskatten. Många butiker har fått slå igen.

Detta sker i en tid när färre försörjer allt fler. Arbetslöshetssiffrorna stiger, trots att landet har befunnit sig i en högkonjunktur en längre tid. Och kommunernas kostnader ökar i takt med att försörjningsstöden ökar.

Fru talman! Vi ser konsekvenserna när företag beskattas mer än de uppskattas. Företagen är den motor som skapar jobb och tillväxt och genererar skatteintäkter, vilket är grunden för välfärden. Jag är genuint orolig för landet. Vad händer när fler ineffektiva skatteväxlingar i miljöns namn dyker upp? Mina frågor till finansminister Magdalena Andersson är därför:

Avser ministern att inkludera en kilometerskatt eller höjda skatter på fordon och resande i den gröna skatteväxlingen eller i den stundande skattereformen?

Vilka ytterligare skattehöjningar är det aktuellt att införa under mandatperioden som en del av den gröna skatteväxlingen?

Vilka negativa konsekvenser för företag och människor som lever på landsbygden och utanför våra större städer ser ministern med de miljöskatter som regeringen har infört och höjt – samt med de miljöskatter som nu planeras som en del av den gröna skatteväxlingen?

Anf. 24 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Tack för svaret, ministern! Det är märkligt att ministern, i stället för att ge seriösa svar på tre seriösa interpellationer, nöjer sig med allmänt vackra ord om regeringens politik och skattepolitikens betydelse. Är det verkligen, som ministern säger, skattepolitiken som säkrar skatteintäkterna? Är det inte företagen?

I bästa fall uppmuntrar en väl fungerande skattepolitik människor att satsa på företagande, och företagande är som bekant förknippat med stora risker. Att brandskatta företag är sällan ett lyckat koncept för framgång. Våra företag finns i en global kontext. De konkurrerar på världsmarknaden, och för dem är det livsviktigt att inhemska spelregler inte snedvrider konkurrensen. Våra företag kämpar hårt för att ta fram nya produkter och tjänster, växa, anställa och generera skatteintäkter till den gemensamma välfärden. För detta behövs en skattepolitik som inte motarbetar deras ansträngningar genom onödiga och ibland även skadliga skatter.

Tyvärr har regeringen inte levererat en sådan politik – snarare tvärtom. Under förevändningen att man skyddar miljön har sådant som kemikalieskatten, kraftvärmeskatten och skatten på avfallsförbränning införts. Dessa skatter har ingen bevisad miljönytta, men de har påverkat och kommer att påverka svenska företag mycket negativt. Regeringen har gått emot i princip de flesta remissinstanser vid införandet av dessa skatter. Snart kommer även skatten på plastbärkassar, ett uttryck för symbolpolitik när den är som värst. Man kör bara på utan att göra någon analys av konsekvenserna för vare sig företagen eller hushållen.

Jag fastnade för en mening i ministerns svar. Hon sa: ”Med januariavtalet som grund löser vi samhällsproblemen och skapar förutsättningar för ett samhälle där sammanhållning och trygghet går hand i hand med människors frihet och möjligheter.” Med all respekt, ministern: Det är nonsens. Regeringen har inte löst några samhällsproblem. Brottsligheten breder ut

sig. Sprängningar, skjutningar och rån mot unga och gamla sker dagligen. Det finns ingen trygghet när människor inte ens vågar gå ut av rädsla för att bli utsatt för brott. Friheten är också kraftigt beskuren bland annat för människor som bor i glesbygden och är beroende av bilen. Skatterna på drivmedel gör att friheten att bosätta sig där man vill och ta det jobb man vill ha snart är borta.

I valet 2014 lovade statsministern att vi skulle ha EU:s lägsta arbetslöshet, och vi vet hur det gick. Det görs inte mycket för att underlätta för svenska företag och för att fler ska ha ett jobb att gå till. Det satsas i stället på friår och familjeveckor för att människor ska jobba mindre. Jag vill därför upprepa mina frågor. Vilka konkreta åtgärder vidtar ministern för att jobbtillväxten ska säkerställas? Är ministern beredd att ompröva tidigare ställningstaganden gällande skatterna?

Anf. 25 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Välkommen till en ny termin i riksdagen! Jag får också önska finansministern välkommen till riksdagen. Det blir dock lite svårt att tacka för svaret, för det är nog det mest mediokra svar jag någonsin hört. Men vi tar debatten här i stället!

Fru talman! Sverige har problem med låg tillväxt och hög arbetslöshet, och det är fortfarande ett grundläggande problem att det inte lönar sig tillräckligt att jobba. Samtidigt upplever människor att de inte får valuta för sina skattepengar givet de höga skatter de faktiskt betalar, och detta oavsett om det gäller sjukvården, äldreomsorgen, brottsbekämpningen eller skolan.

Det gäller även klimatpolitiken. För några dagar sedan tilldelades regeringens klimatpolitik utmärkelsen för årets värsta slöseri 2019. Det kanske inte heller är så konstigt, fru talman, med tanke på resultaten. Anslagen till klimatpolitiken har nämligen mer än fördubblats de senaste åren samtidigt som utsläppen i princip har slutat minska. Trots detta minskar alltså utsläppen i princip inte.

Expertmyndigheter som Riksrevisionen och Konjunkturinstitutet har dömt ut många av regeringens storsatsningar, som Klimatklivet, stödet till elbilar och solelstödet. Riksrevisor Helena Lindberg konstaterade i januari 2019 i en kommentar till Riksrevisionens granskning av Klimatklivet att Klimatklivets kostnader per kilo minskade växthusgasutsläpp har varit höga. I en kommentar till regeringens budget 2017 skrev Konjunkturinstitutet att programmet riskerar att bli ett kostsamt slag i luften. Det är inga nådiga kommentarer från statens egna expertmyndigheter, fru talman.

Samtidigt kan jag konstatera att uppemot var tredje miljöbil som säljs i Sverige med miljöbilsbonus går på export till Norge inom bara något år. Att skattepengar satsas på bidrag till elcyklar och klimatångestterapi är bara ett par exempel på det jag tror är anledningen till att regeringen får den inte alltför åtråvärda utmärkelsen för årets värsta slöseri. Skattepengar slösas bort utan verklig nytta.

Fru talman! Den rödgröna regeringens klimatfacit är verkligen ingen rolig läsning. Sedan tillträdet 2014 har Sveriges utsläpp minskat med mindre än 1 procent per år, och detta samtidigt som utsläppen i Sverige måste minska med 5–8 procent per år för att vi ska nå riksdagens beslutade mål att Sverige ska vara klimatneutralt 2045.

Fru talman! Därför vill jag fråga finansministern vad svenska skattebetalare egentligen får för sina gröna skattepengar. Än så länge är ju resultaten mer än mediokra.

Prot. 2019/20:57
14 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det tycks som om flera av debattörerna menar att det är viktigt att utsläppen minskar snabbare än de gör. Det är en uppfattning jag helt delar, och jag menar att vi därför behöver stärka klimatpolitiken.

Jag kan dock konstatera att jag i Moderaternas förslag här i riksdagen inte ser åtgärder som minskar de svenska utsläppen; tvärtom genomför man en veritabel slakt på den miljö- och klimatbudget som regeringen har. Min och, tror jag, de flestas bedömning är att utsläppen i Sverige inte skulle minska mer med Moderaternas politik, utan mindre.

Jag får frågor om vilka skatter som ska förändras under mandatperioden. Det kommer vi att kunna presentera i takt med att diskussionerna med januariavtalets partier är färdiga, och de diskussionerna kommer naturligtvis att föras internt.

Jag har fått frågor om vad regeringen har för politik för jobbtillväxt, och jag tänkte ta några exempel. När jag träffar företag är det två frågor de oftast lyfter upp. Den ena är problem med transporter och infrastruktur, och den andra är problem med att hitta kompetent arbetskraft. Därför har regeringen byggt ut Kunskapslyftet, för att säkerställa hög kvalitet i arbetskraften så att arbetsgivare kan hitta den kompetens de efterfrågar. Det är en politik som Moderaterna kraftigt motsätter sig. Därutöver har vi gjort den största satsningen på infrastruktur i modern tid. Bland annat bygger vi nu ut höghastighetsbanor – en politik som Moderaterna först var emot och sedan var för, och nu är man emot igen. Man kan förstås ändra sig, återigen, men det är verkligen efterfrågat av näringslivet med nya stambanor. Riksdagen har också precis fattat beslut om ett utökat avdrag för forskningsintensiva småföretag. Vi har också infört ett ingångsavdrag – för att bara nämna några av de åtgärder regeringen har vidtagit.

Helena Bouveng menar att mitt interpellationssvar är mediokert. Då kan jag väl bara säga att som man frågar får man svar.

Anf. 27 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag vill först svara finansminister Magdalena Andersson att under Alliansens tid minskade utsläppen. Under den socialdemokratiska regeringen har utsläppen ökat.

Vad är det som händer med Sverige när allt färre ska försörja allt fler? Vad händer med Sverige när företag, entreprenörer och kapital flyr landet? Företag som ska gå först i klimatsmarthet känner sig tvungna att flytta utomlands.

Jag följer utvecklingen av Preemraff. De vill satsa på ökad produktion av drivmedel från skogsrester. Det beslutet ligger fortfarande hos regeringen. Återigen kan vi inte begränsat se till miljönyttan enbart i Sverige, utan vi måste se det i global kontext.

Jag kommer från Stenungsund. Där vill kemiindustrin bedriva återvinning av plast genom raffinering. Jag kan se att också det kanske hamnar i samma långsamma kvarn.

Är Sverige redo att ha den här typen av produktion inom landet? Eller vill regeringen jaga ut våra företag ur landet när vi som mest behöver ha sysselsättning och företag för att få en ökad tillväxt och inte längre vara på jumboplats i Europa?

Jag ställer ytterligare en fråga till finansminister Magdalena Andersson: Vill finansministern driva mer politik som förstärker den utveckling som jag har beskrivit i min interpellation?

Anf. 28 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman och ministern! Moderaternas miljöpolitik går ut på att åtgärda problemen där de finns i stället för att satsa på symboliska åtgärder. Moderaterna kämpar också hårt för att återställa alla de skador som den socialdemokratiska politiken har orsakat, bland annat med stängningen av kärnkraftverk.

Regeringen påstår sig vilja driva en kraftfull miljöpolitik, men det stämmer inte med verkligheten. Jag ska fördjupa mig i några exempel på skatter som var menade att förbättra miljön och rädda klimatet men som i stället har verkat i helt motsatt riktning och skadat svenska företags konkurrenskraft.

Ta till exempel skatten på förbränning av avfall, som faktiskt motverkar intentionerna att minska koldioxidutsläppen och alla andra skadliga utsläpp. Det är en skatt som dessutom går helt emot principen polluter pays, eftersom den inte betalas av den som genererar avfallet utan av den som tar hand om det.

Energiåtervinning av utländskt avfall har lett till en av Sveriges största exportframgångar för miljöteknik vad gäller såväl ekonomi som miljönytta. När det blir dyrare att energiåtervinna i Sverige kommer andra länder att ta andelar av marknaden för avfallshantering. Svenska företag kommer att förlora viktiga inkomster, och det blir också mindre skatteintäkter att satsa på välfärden. Det sker också en stor kapitalförstörelse eftersom det har investerats miljarder i avfallseldad kraftvärme, helt utan statligt stöd, med tanken att dessa anläggningar skulle ha använts länge.

Skatten på avfallsförbränning är en straffskatt på väl fungerande teknik. Den skapar oro på marknaden. Vem vågar satsa på ny teknik när förutsättningarna kan ändras när som helst på grund av politikernas nycker?

Ett annat exempel är kemikalieskatten, som först infördes och sedan kördes utan att dess effekter hade utvärderats. Om detta har riksdagen riktat ett tillkännagivande till regeringen. Syftet med skatten var att minska de farliga kemikalierna i våra hem och på våra arbetsplatser. Det skedde inte, eftersom handeln förflyttades till nätet. Kemikalieskatten har kostat Sverige tusentals arbetstillfällen när fysiska butiker har slagit igen. Intäkterna till statskassan blev också mycket mindre än vad prognoserna sa. Dessutom motverkar kemikalieskatten den cirkulära ekonomi som regeringen säger sig eftersträva.

Regeringen vill också införa skatt på plastbärkassar, något som vi moderater är emot. Skatten är olyckligt utformad, eftersom den inte gör någon skillnad på om plastbärkassen är av fossilt ursprung eller är tillverkad av förnybart material. 75–80 procent av alla plastbärkassar som tillverkas i Sverige är fossilfria. Många svenska företag har gjort stora investeringar för att ta fram nya plaster som är bättre för miljön, samtidigt som stora

delar av svensk handel arbetar mot målet att alla plastbärkassar som säljs i dagligvaruhandeln ska vara av enbart förnybar plast.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Anf. 29 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag konstaterar likt min kollega Sofia Westergren att under allianstiden minskade utsläppen samtidigt som tillväxten ökade. Det kanske vore något för finansministern att titta lite närmare på, så att våra skattebetalare verkligen får valuta för sina gröna skattepengar.

Finansministern säger i sitt svar att skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter och skapa förutsättningar för en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning. De skatteförändringar som regeringen har genomfört ska bidra till en ökad sysselsättning och ett ökat antal arbetade timmar och till att klimat- och miljömål nås.

Jag undrar om det inte blir precis tvärtom, fru talman: att vi får färre arbetade timmar, att arbetslösheten blir högre och att klimatmålen inte nås.

Januariöverenskommelsen stipulerar att miljöskatternas andel av skatteinkomsterna ska öka genom en kraftfull grön skatteväxling med höjda miljöskatter – så kallade miljöskatter. Det tydliga problemet med de olika så kallade miljöskatter som regeringen drev igenom förra mandatperioden och nu fortsätter att genomdriva är att de ofta har ingen eller väldigt marginell effekt på miljöproblemen men många andra, negativa effekter på samhället.

Regeringen ägnade sig förra mandatperioden åt att införa och höja en mängd skatter i miljöns namn. Det hämmar jobben, det hämmar tillväxten och det hämmar sammanhållningen. Precis som mina kollegor har nämnt infördes en flygskatt, drivmedelsskatterna sköt i höjden och en kemikalieskatt infördes – bara för att nämna några.

Nu fortsätter januariöverenskommelsen med fler skatter i miljöns namn som hämmar jobb och tillväxt: skatt på kraftvärme, skatt på avfallsförbränning, plastpåseskatt och höjd kemikalieskatt. Detta är skatter som snedvrider den svenska konkurrenskraften, hämmar jobben på landsbygden, minskar återvinningen av plast – precis som Boriana Åberg sa – och dödar det bästa exemplet på cirkulär plastanvändning inom svensk handel och industri.

Varför, fru talman, har vi en finansminister som inför så kallade miljöskatter som hämmar jobb, tillväxt och sammanhållning och inte har någon eller bara marginell effekt på miljöutmaningarna? Vad får svenska skattebetalare egentligen för sina gröna skattepengar?

Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! De moderata riksdagsledamöterna tycks ha stora kunskaper om effekter av skatter som ännu inte är införda och inte heller är utvärderade. Det får man väl tolka som Moderaternas inställning till kunskapsbaserad argumentation.

Jag noterar att en lång rad moderata riksdagsledamöter står här och ondgör sig över miljö- och klimatskatter. Man kan ha synpunkter på de här enskilda skatterna. Men Moderaterna skulle ha väldigt mycket större trovärdighet i argumentationen om det var så att de hade någon egen kraftfull miljöpolitik. Så är det inte.

Man talar om att de här åtgärderna är ineffektiva. Det är helt sant att det finns mer effektiva skatter än de som regeringen har höjt. Koldioxid-

Svar på
interpellationer

skatten är enligt forskarvärlden den som är allra mest effektiv. Men den är, vad jag vet, inte heller någonting som Moderaterna vill jobba med. Moderaterna vet alltså vad de är emot. Men det är inte mycket som de är för när det gäller miljö- och klimatpolitiken. Det är tråkigt att beskåda, när vi ser den effekt klimatförändringarna har här och nu och hur det brinner i Australien.

Den svenska debatten skulle behöva fler konstruktiva förslag för hur vi kan bekämpa klimatförändringarna. Vi behöver inte moderater som klagar på allt regeringen gör, som i sina förslag slaktar det regeringen gör och som inte har en egen verktygslåda full med egna förslag. Moderaterna är emot.

Anf. 31 SOFIA WESTERGREN (M):

Fru talman! Jag tackar finansminister Magdalena Andersson för svaret, även om jag inte håller med henne.

Jag är genuint orolig över Sveriges utveckling. Regeringen förstår inte att uppskatta företagen utan beskattar dem hellre. Regeringen har förslösat fem år av högkonjunktur och har nu jumboplatsen i fråga om ekonomisk utveckling i Europa.

Jag vill ge vår finansminister Magdalena Andersson några råd. Det är att uppskatta företagen mer än att beskatta dem och att stärka arbetslinjen. Varför inte införa ett bidragstak, för att tydliggöra ett incitament till arbete?

I dag har vi offentliggjort att en ändringsbudget kommer att läggas fram i finansutskottet. Där är Moderaterna jättetydliga med en verktygslåda för att skapa ett bättre Sverige. Det ska bli mer pengar till kommuner och rättsväsen. Moderaterna är absolut ett parti som är för en bättre utveckling av Sverige.

Anf. 32 BORIANA ÅBERG (M):

Fru talman! Jag tycker inte att ministern ska klandra någon annan än regeringen för att utvärderingen av kemikalieskattens effekter, som riksdagen i ett tillkännagivande bett regeringen att göra, inte har gjorts.

När det gäller inhämtning av kunskap finns det andra utvärderingar. Till exempel har Handelns utredningsinstitut påvisat bristen på miljöeffekter av kemikalieskatten samt att den har skadat svenska företag och arbetskraftens anställbarhet. Den har verkligen varit kontraproduktiv på alla sätt. Jag rekommenderar ministern att läsa den utredningen i avvaktan på att regeringen ska bli färdig med sin egen utredning.

Jag vill också fråga finansministern om den stora reform som utlovades i januariavtalet och som skulle göra skattesystemet enklare och samtidigt minska klyftorna. Den politik som regeringen har levererat hittills har nämligen gjort skattesystemet om möjligt ännu mer komplicerat med till exempel glesbygdsavdrag och annat.

Klyftorna har dessutom inte minskat. De har tvärtom ökat. Regeringen har öppnat upp för ansvarslös invandring och anhöriginvandring för människor som inte har en chans att få in en fot på arbetsmarknaden och bli självförsörjande inom rimlig tid. Hur tänker finansministern minska dessa klyftor?

Anf. 33 HELENA BOUVENG (M):

Fru talman! Jag betvivlar faktiskt inte regeringens miljöambitioner. Och jag ber finansministern att inte heller betvivla våra ambitioner. Vi är helt överens om att klimatet behöver effektiva åtgärder.

Jag kan återigen bara konstatera att vi under vår tid i regeringen sänkte utsläppen samtidigt som vi ökade tillväxten. Det kanske vore något att titta på.

I sitt svar säger finansministern att skattepolitiken ska säkra stabila skatteintäkter. Det är inget fel på det. Men vad gäller det regeringen kallar miljöskatter skulle syftet i så fall vara att det man beskattar, med exempelvis plastpåseskatten, ska fasas ut. Regeringen räknar med att skatten ska ge flera miljarder kronor till statskassan. Men om plastpåseskatten får den effekt som regeringen säger sig vilja ha, det vill säga att ingen använder de återvinningsbara plastpåsar, blir det ju inga intäkter till statskassan.

Mina frågor till finansministern blir därför: Är det ansvarsfull ekonomisk politik att bygga skattepolitiken på skattebaser som man avser att fasa ut? Kan det kallas grön skatteväxling, när det egentligen bara handlar om en skattehöjning som drabbar landsbygden, barnfamiljer och jobben? Är det inte hög tid, finansministern, att föra en klimatpolitik som verkligen ger effekt?

Anf. 34 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag har efterfrågat om det finns någon effektiv klimatpolitik från Moderata samlingspartiet. Jag hör att alla moderater står här och säger att regeringens klimat- och miljöpolitik inte är tillräckligt effektiv. Därför frågade jag om det finns några effektiva åtgärder som Moderaterna föreslår. Det kom inte ett enda förslag. Det är symtomatiskt.

Man pekar på att utsläppen inte ökade särskilt kraftigt under den största finanskrisen som har varit sedan depressionen, vilket Moderaterna brukar påpeka när de ska bortförklara att det var så dåliga statsfinanser 2014. Det var låg tillväxt under de år som alliansregeringen styrde. Då ökar inte utsläppen. Vi har haft mycket hög tillväxt under de år som jag har varit finansminister. Då ökar utsläppen mer än annars.

Frågan är: Givet den underliggande utvecklingen, finns det några effektiva klimatförslag från Moderaterna? Jag har inte hört ett enda. Det vi har sett i de moderata budgetförslagen är att man i praktiken blundar för klimatkrisen. Det är där Moderaterna står i dag.

Boriana Åberg tar upp Handels utredningsinstituts så kallade utvärdering av kemikalieskatten. Det är inte en utvärdering utan en teoretisk simulering av vad som skulle hända om man ändrar en del av antagandena i modellen. Det är inte en utvärdering.

Sedan sa Boriana Åberg att regeringen har öppnat för en ansvarslös invandring. Låt mig bara påminna om att det var alliansregeringens invandringspolitik som gällde i Sverige när vi tog över regeringsmakten. Den migrationspolitik vi hade var arvet efter alliansregeringen. Den här regeringen har stramat åt rejält och lagt om hela migrationspolitiken så att vi nu har en helt annan ordning än den som gällde när Moderaterna styrde Sverige.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2019/20:57

14 januari

Svar på
interpellationer

§ 12 Svar på interpellationerna 2019/20:179 och 183 om bristande konkurrensneutralitet

Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm har frågat socialministern vilka förslag hon avser att lägga fram så att konkurrensneutralitet och likvärdiga villkor ska råda mellan offentliga och fristående aktörer samt när dessa förslag kommer att läggas fram. Interpellationen har överlämnats till mig.

Elisabeth Björnsdotter Rahm har vidare frågat mig varför jag inväntar en ny utredning när det redan finns en granskad utredning med tydliga svar och om jag är beredd att skyndsamt vidta skattemässiga åtgärder för att konkurrensneutralitet ska råda inom vård- och omsorgssektorn.

Vad gäller mervärdesskattelagen tolkade Högsta förvaltningsdomstolen i juni förra året lagens regler i ljuset av EU-rätten (HFD 2018 ref. 41). Domstolen kom fram till att ett bemanningsföretags uthyrning av vårdpersonal inte är undantagen från skatteplikt för mervärdesskatt. Skatteverket kom därefter med ett ställningstagande om uthyrning av personal inom vårdsektorn där myndigheten talar om hur man tolkar domen. Ställningstagandet tillämpas sedan den 1 juli av Skatteverket.

Enligt det särskilda ersättningssystem som finns för kommuner och regioner kan dessa ansöka om en schablonersättning för kostnader för mervärdesskatt som uppkommit i hälso- och sjukvårdsverksamhet i privat regi. Syftet är att mervärdesskattekostnaderna inte ska påverka om regionen väljer att utföra sjukvård i egen regi eller att upphandla verksamheten från privata vårdgivare. Hur hög ersättning som regionerna i sin tur betalar ut till de privata vårdgivarna är dock något som bestäms inom ramen för upphandlingen mellan parterna, inte genom beslut av riksdag eller regering.

Med anledning av den uppkomna situationen kommer ett tillfälligt statsbidrag på 210 miljoner kronor per år att utgå till regionerna under en treårsperiod för att de ska kunna ersätta de aktörer som berörs av ökade bemanningskostnader inom vården. Det här möjliggör för regionerna att underlätta för privata vårdgivare att anpassa sig till det nya rättsläget.

På mervärdesskattens område är det EU-direktiv som styr vilka åtgärder de nationella lagstiftarna kan vidta. Ett agerande i strid med EU-rätten kan få allvarliga konsekvenser. Frågan om vilka åtgärder som kan vidtas måste därför analyseras grundligt. Regeringen avser att tillsätta en statlig utredning för att se över om det finns EU-rättsliga förutsättningar för att införa en alternativ ordning som innebär att dagens effekter neutraliseras för berörda aktörer. Om sådana föreligger ska förslag också lämnas.

Anf. 36 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! God fortsättning på det nya året tillönskar jag både fru talman och finansministern.

Jag tackar finansministern för svaret även om det egentligen inte är något svar på de frågor som jag har ställt till henne. I tidigare interpellationsdebatter har jag ställt frågor till socialminister Lena Hallengren om den bristande konkurrensneutralitet som nu råder efter att Skatteverket har infört en så kallad vårdmoms på 25 procent. De offentliga verksamheterna

blir kompenserade för dessa ökade kostnader, medan privata aktörer får ta kostnaderna ur eget kapital.

Just nu pågår en omställning inom primärvården till en god och nära vård. Socialministern skriver till mig i ett svar på en skriftlig fråga att ”enligt januariavtalet kommer förslag att läggas för att säkerställa att aktörer, oavsett driftform, har likvärdiga villkor. Konkurrensneutralitet ska råda mellan offentliga och fristående vårdgivare, såväl vad gäller ekonomiska villkor, en fungerande tillståndsgivning som kvalitetskrav”. Av detta löfte har vi inte sett någonting.

Vi vet att inom stora delar av vårdsektorn anlitas specialistkonsulter på kortare tid eller på visstid enligt avtal om vissa vårdtjänster eller genom konsultavtal. Många av de privata vårdgivarna gör det, men även stora delar av de offentliga regionerna är i behov av dessa tjänster för sin försörjning av specialiteter. Därför blir detta en väldigt snedvriden konkurrens-situation. Det offentliga får kompensation för sina ökade momskostnader, medan andra driftsformer inte får det.

Centerpartiet, som är ett av regeringens stödpartier, har varit tydligt med att vi ska ha bra sjukvård över hela landet. Då är det viktigt att det finns både privata och offentliga utförare. Dessutom står det väldigt tydligt i januariavtalet att det ska vara samma spelregler för såväl privat som offentlig sjukvård.

Regeringen lyfter alltid fram januariavtalet, som man har tillsammans med sina stödpartier Centern och Liberalerna, och pekar på att det är ett viktigt stöddokument som ska användas och att man inte vill frångå det. Oavsett det står det tydligt i punkterna 60–63 att vård och omsorg ska drivas på lika villkor och att konkurrensneutralitet ska råda.

Nu ser det ju inte ut så här. Regionerna runt om i Sverige kompenserar sina egna verksamheter för de ökade momskostnaderna, men de verksamheter som drivs genom andra driftsformer lämnas utan kompensation och utan möjlighet att som brukligt ta ut moms av slutkund, i detta fall patienten. Det hela är märkligt. De flesta verksamheter har avtal med regionen att driva hälso- och sjukvård, vilket innebär att de måste förhålla sig till regionens regelverk, taxor och riktlinjer, men ändå särskiljer man dem från möjligheten till momskompensation, och det finner jag anmärkningsvärt.

Skatteverket förväntar sig som sagt att andra driftsformer ska betala moms från sitt eget kapital. Det är en absurd situation.

Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tror att ett visst kunskapsunderlag vore till gagn för debatten. Privata vårdgivare betalar moms på ett sätt som kommuner och regioner inte gör. För att kommuner och regioner på grund av detta inte ska undvika att använda privata aktörer finns en kompensation till i första hand regionerna eftersom det gäller sjukvård för att de ska kunna ha konkurrensneutralitet mellan offentlig och privat verksamhet. Här finns alltså ett system för att man ska kunna skapa likvärdiga villkor.

När man har utvärderat systemet om huruvida momskompensationen är tillräcklig har man kommit fram till att den snarare ligger lite i överkant. Det gör att det i stället kan leda till en överkompensation om man har många privata aktörer. Det finns alltså ett system i botten för att man ska kunna ha en neutralitet.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Efter domen förändrades rättsläget. Det här byggde alltså inte på att regeringen hade fattat något beslut, utan det var ett annat sätt att tolka EU-reglerna. Det har fått effekter för de privata vårdgivarna. För att säkerställa att regioner skulle vilja fortsätta använda privata vårdgivare och för att man skulle kunna anpassa sig till detta har vi infört ett tillfälligt statsbidrag. Det ska säkerställa att regioner ska kunna fortsätta att använda sig av privata utförare.

Däremot är den ersättning som privata utförare får ingenting som vi i regeringen eller riksdagen bestämmer, utan det gör regionerna själva när de upphandlar verksamheten.

Vi har samtidigt tillsatt en utredning för att se över om det lagstiftningsmässigt går att göra några förändringar. Jag vet inte om Moderaterna själva sitter inne med förslag på hur man ska göra detta. Vi vill ju inte utmana EU-regelverket. Gör vi det kan de enskilda privata företagen bli återbetalningsskyldiga. Det skulle kunna göra att många företag går i putten, och det är jag inte beredd att medverka till. Däremot vill vi titta på lagstiftningen för att se vilka möjligheter vi har att göra ett annorlunda system. Redan i dag finns dock en möjlighet för regionerna att ge full kompensation till de privata utförarna.

Anf. 38 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Jag vet inte riktigt vad jag ska säga när det gäller en eventuell brist på kunskap.

Den regionala vården köper minst lika mycket av privata tjänster som de privata aktörerna gör.

Här finns det en tydlig skillnad. Den offentliga sektorn blir kompenserad för den ökade momskostnaden, medan de privata aktörerna måste betala momsen ur sitt eget kapital.

Vad som också är lite märkligt är att finansministern tydligt gömmer sig bakom det EU-direktiv som Högsta förvaltningsdomstolen har tolkat och som sedan Skatteverket har valt att tolka ännu snävare, vilket landade i den så kallade vårdmomsen, som infördes den 1 juli förra året.

Finansministern påstår även att man måste tillsätta en statlig utredning för att se om det finns möjligheter att förändra den här lagstiftningen. Då vill jag bara tillägga att en sådan här utredning redan är gjord. SKL – som nu heter SKR – och Vårdföretagarna har gjort en sådan utredning. Den är granskad av en docent i finansrätt vid Handelshögskolan i Göteborg. I den utredningen framgår det väldigt tydligt att en liten förändring i lagtexten skulle kunna förändra den situation vi har i dag till den vi hade före den 1 juli förra året. Detta strider definitivt inte mot gällande EU-lagstiftning.

Sedan kan jag tycka att det är väldigt märkligt att Högsta förvaltningsdomstolen i Finland har gjort en helt annan tolkning av det här EU-direktivet än vad Högsta förvaltningsdomstolen i Sverige har gjort. Här måste det finnas tolkningsutrymme som gör att man med ganska små medel kan förändra lagen så att konkurrensneutralitet och lika villkor åter råder, vilket inte är fallet i dag.

Jag kan inte låta bli att återkomma till januariöverenskommelsen, som regeringen har tillsammans med sina stödpartier. Man lyfter hela tiden fram betydelsen av att stå bakom sin januariöverenskommelse, men ändå är man i det här fallet beredd att lättvindigt bara rycka på axlarna och bryta mot tre av punkterna i januariöverenskommelsen.

Regeringen fick ett tillkännagivande av riksdagen före sommaren. Här har inte regeringen gjort någonting. Jag tycker att det är beklagligt att man inte har vidtagit åtgärder för att återgå till en situation där konkurrensneutralitet och lika villkor råder.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag delar verkligen inte uppfattningen att regeringen inte har gjort någonting. Vi har tillskjutit pengar till regionerna för att de ska kunna kompensera privata vårdgivare för den nya skattebelastningen. Vi har även tillsatt den här utredningen. Den bedömning som tjänstemännen på Regeringskansliet gör – och de har mycket hög kompetens vad gäller EU-lagstiftning – är att det krävs mer än en enkel ändring för att åstadkomma detta.

Det är korrekt att Högsta förvaltningsdomstolen i Sverige har kommit fram till en annan tolkning än Högsta förvaltningsdomstolen i Finland. Den svenska domstolens tolkning är dock gjord senare. Vi vet inte vad den finländska domstolen skulle komma fram till om de hade ett nytt fall i dag. Men det är viktigt för mig att det inte är politiker som styr över domstolar. Det är inte någonting som jag tycker att politiker bör göra. Vi har fristående domstolar.

Det är också viktigt att man inte kan chansa med EU-lagstiftningen. Om det är så att EU-domstolen sedan kommer fram till att man har brutit mot lagstiftningen blir det de enskilda företagen som blir återbetalnings-skyldiga. Jag vill inte se en lång rad svenska vårdföretag gå i konkurs på grund av att vi slarvat med EU-lagstiftningen.

Återigen är det viktigt att påpeka att de privata aktörerna får betalt av regionerna oavsett momssats. Det är regionerna som ger dem uppdrag och upphandlar deras tjänster. Då de privata aktörerna får ersättning av regionerna är det naturligtvis upp till regionerna att besluta om vilken ersättning man ska ge, och det finns självklart möjlighet att ge kompensation för de nya momsreglerna.

Anf. 40 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Det är helt sant att det är regionerna som ger ersättning till privata vårdutförare. Men det är Skatteverket som beslutar om momsregelverket. Det är inte regionerna som gör det.

Den kompensation som finansministern hela tiden lyfter fram utgörs av 210 miljoner som ska delas på 21 regioner. Man behöver inte vara speciellt intelligent i sin matematik för att inse att det inte kommer att bli speciellt mycket pengar till varje region för att kompensera för den här 25-procentiga momskostnaden.

Därför känner jag att det är tråkigt att man inte kan ta till sig den gedigna utredning som Vårdföretagarna och SKR har gjort och som dessutom är granskad och inte strider mot gällande EU-lagstiftning. I stället förlänger man det här skeendet genom att tillsätta en ny statlig utredning. Vi vet allihop att statliga utredningar kan ta väldigt lång tid.

Det här är mitt sista inlägg i denna interpellationsdebatt. Jag vill påminna alla åhörare om att mina interpellationer till finansministern handlade om konkurrensneutralitet respektive lika villkor för offentliga och privata utförare. Jag har varit tydlig med att det i dag råder en stor olikhet. Det är djupt beklagligt att ministern gömmer sig bakom en ny statlig utred-

ning, som måste tillsättas, i stället för att ta del av den utredning som redan ligger på bordet och som kan användas vid en lagändring. Därmed fördröjer ministern arbetet mot ojämlikheten inom vård- och omsorgssektorn, en sektor som redan i dag går på knäna och där vi behöver alla utförare för att tillgodose det stora vårdbehov som finns.

Anf. 41 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Om det råder ojämlikhet eller inte handlar helt om hur stor kompensation de här företagen får från regionerna. Det kanske till och med kommer att vara så att de med den ersättning de får från regionerna inte blir underkompenserade utan överkompenserade. Det vet varken du eller jag någonting om, Elisabeth Björnsdotter Rahm. Det är det ena jag kan konstatera.

Det andra jag kan konstatera är att Moderaterna uppenbarligen är beredda att chansa med de här företagens framtid. Med all respekt för Vårdföretagarna – skulle deras EU-rättsliga lagstiftningskompetens vida överstiga den samlade kompetens som finns i Regeringskansliet? Skulle vi gå emot Regeringskansliets tjänstemäns bästa rekommendation och införa lagstiftning som kommer från Vårdföretagarna? På det sättet skulle vi chansa med alla privata vårdgivares framtid. Det får stå för Moderaterna. Regeringen skulle aldrig göra så.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2019/20:196

Andre vice talmannen meddelade att interpellation 2019/20:196 av Fredrik Schulte (M) om åtgärder för att bryta bidragsberoendet hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 14.38 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.45 i väntan på att statsrådet Anders Ygeman skulle infinna sig i kammaren för att lämna svar på interpellation 2019/20:202.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.45.

§ 14 Svar på interpellation 2019/20:202 om bredbandsutbyggnaden

Anf. 42 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Lotta Olsson har ställt två frågor till mig. Den första handlar om hur jag avser att se till att alla medborgare, även på landet, ges möj-

lighet att få tillgång till snabbt bredband. Den andra handlar om vad jag har för åtgärdsplan för att motverka nya digitala utanförskap.

Utgångspunkten för regeringen är att hela Sverige ska ha tillgång till snabbt bredband år 2025. År 2018 hade över 89 procent av alla hushåll och företag tillgång till it-infrastruktur som tillåter hastigheter på 1 gigabit per sekund, antingen genom en anslutning eller genom att vara i närheten av fibernät (Post- och telestyrelsens rapport från 2019). Sverige är ledande inom EU i det avseendet. I landets mer glest befolkade delar är det ofta förenat med större utmaningar att åstadkomma marknadsmässig bredbandsutbyggnad.

Regeringen föreslår därför i budgetpropositionen för 2020 (prop. 2019/20:1) en satsning på 650 miljoner kronor till ett nytt stöd för utbyggnad av bredband fördelat över perioden 2020–2022. Regeringen har uppdragit åt Post- och telestyrelsen (PTS) att under 2019 konkretisera hur framtida stödinsatser på bredbandsområdet skulle kunna utformas på ett effektivt sätt och avser att återkomma i frågan om utformningen av det nya stödet till bredbandsutbyggnad.

När det gäller den andra frågan anser regeringen det viktigt att alla har förmåga och möjlighet att bidra till och delta i det digitala samhället. Det följer bland annat av regeringens digitaliseringsstrategi. Andelen av befolkningen som aldrig använt internet var 2019 enbart 4 procent (SCB:s undersökning 2019). I jämförelse med andra EU länder ligger Sverige även här i framkant. Samtidigt behöver fler insatser göras.

Regeringen genomför därför satsningar med utgångspunkt i att öka den digitala kompetensen och minska det digitala utanförskapet, och det krävs olika lösningar för olika grupper. Vi har tillskjutit medel till Post- och telestyrelsen för projekt som har i syfte att personer med funktionsnedsättning eller andra speciella behov ska ges stöd för att lära sig att använda it och elektroniska tjänster. Regeringen har även skjutit till medel till Internetstiftelsen för att öka den digitala delaktigheten genom etablering av Digidelcenter samt gett Kungliga biblioteket i uppdrag att samordna en utbildning av landets folkbibliotekarier i syfte att främja ökad digital kompetens hos allmänheten.

Sverige har även antagit en ny lag om tillgänglighet till digital offentlig service vars syfte är att främja att information och tjänster som tillhandahålls digitalt av den offentliga förvaltningen är tillgängliga för alla.

Anf. 43 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Sverige är ett av världens mest digitaliserade länder. Vi har och har haft företag som varit ledande i att ta fram tekniken för telefoni och digitalisering. Dessutom har vi ända sedan Axel Oxenstiernas tid en tradition att vara duktiga på att organisera vårt samhälle. Det har varit en framgångssaga för oss och har lett till att vår befolkning även utanför de stora städerna på ett självklart sätt kunnat kommunicera och ta en aktiv roll i samhället, alltifrån den tidiga telefonin till dagens internet.

Vi kan nu vara på väg att förlora mycket av det vi tidigare vunnit. Vår tidiga utveckling av telefonin har lett till att vår befolkning är upplyst och lätt kan kommunicera. Nu står vi inför en utveckling som på ett annat sätt lämnar människor utanför. När digitaliseringen fortsätter att utvecklas lämnar den alla dem som inte har en bra bredbandsuppkoppling utanför.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Samtidigt som många smarta tjänster utvecklas digitalt kan många inte delta alls. Samtidigt som vi kan beställa läkemedel, boka tider hos vårdcentral eller kommunicera med hälso- och sjukvården via smarta tjänster kan många inte kommunicera alls. Det kan vara så att man delvis kan vara uppkopplad. Men utan ett robust och pålitligt bredband kan man inte fullt ut använda tekniken.

Nu skryter man i en del kommuner med att man har en stor procentandel av sina medborgare uppkopplade. Så kan det också vara. Men många bor nära städernas storg, och utanför tätorterna är situationen en helt annan.

Där uppkopplingen behövs mest för att minska resandet, öka företagandet och öka servicen och tryggheten finns många gånger inget bredband alls. Där man skulle ha stor nytta av att sköta sitt företag på distans finns inte den möjligheten. Socialdemokraterna, vars mantra har varit att minska klassamhället, gör i dag precis tvärtom. Det här kommer att skapa ett nytt sorts klassamhälle.

Det är personer utanför våra tätorter som är de stora förlorarna. Den socialdemokratiska regeringen driver en politik där alltmer digitaliseras. Det är bra. Men samtidigt finns inte infrastrukturen för detta. Hur ska man göra? Det är som att skicka post när posten inte finns i stora områden.

Hur kan man alltmer lägga funktioner vid en vårdcentral eller en hemtjänst via "smarta tjänster" när människor inte kan använda tekniken? Samtidigt som man önskar använda den nya tekniken eftersom den gör oss mindre beroende av bilen gör man precis tvärtom. Många kopparledningar tas bort och ersätts bara av mobil telefoni, som inte alltid fungerar. Dessutom är det ofta så att det funkar en stund och sedan kopplas ned, och det innebär att det ärende man håller på med går förlorat och försvinner.

Anf. 44 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det var ett något märkligt inlägg av Lotta Olsson. Jag vill bara påminna om att Sverige har den största tillgången till höghastighetsuppkoppling i EU. 86 procent av invånarna i Sverige har tillgång till detta.

Vi har den största andelen medborgare som använder internet i hela EU. Jag tror att den senaste siffran enligt Statistiska centralbyrån är 96 procent. Vi har ju ett års eftersläpning i den offentliga statistiken, men mellan 2017 och 2018 ökade bredbandsuppkopplingen på svensk landsbygd med 10 procentenheter. Under de senaste åren har vi lagt 5 miljarder, alltså 5 000 miljoner kronor, på att skapa EU:s bästa bredbandsuppkoppling. Det finns inget land i EU som har lika hög grad av bredbandsuppkoppling eller höghastighetsuppkoppling i glesbygd som Sverige.

Regeringen kommer nu i början av året att skapa ett helt nytt stöd just för att se till att de i glesbygd som fortfarande saknar en höghastighetsuppkoppling ska få tillgång till detta. Vi sköt till 650 miljoner kronor för detta i den senaste budgeten.

Lotta Olsson kan alltså glädjas över att leva i det land i världen som både har den mest digitalt kompetenta befolkningen och den största tillgången till den absolut snabbaste uppkopplingen även om man råkar bo i glesbygd.

Anf. 45 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Det stämmer som minister Ygeman säger: Vi är den mest digitaliserade befolkningen i Europa. Men Sverige har också lagt satsningarna på digitala tjänster. När man ska kontakta sin vårdcentral i dag krävs det att man kan koppla upp sig digitalt. Annars hamnar man i en väldigt tråkig situation. Vi har anpassat samhället efter den höga graden av digitalisering.

Jag besökte för några år sedan Italien för att titta på krishantering där. I Sverige bekymrar vi oss för hur vi ska klara manuella tjänster när de digitala ligger nere. Det problemet har man inte om det blir en jordbävning i Italien eftersom man fortfarande har kvar alla de manuella rutinerna. Det har vi inte i Sverige. Det krävs att man kan hämta sina provsvar och boka sin medicin digitalt, så vi har liksom inte något val. Utvecklingen kan inte vara medioker, för eftersom vi har tryckt på knappen som gör vår hälso- och sjukvård och en stor del av det offentligas servicefunktioner gentemot medborgarna digital måste alla ha detta.

Jag bor utanför stan, och jag känner en del äldre personer som inte kan ha trygghetslarm eftersom tekniken inte finns. Då kan man inte ha en koppartelefon i stället, för det nätet är bortplockat.

Trots att vi är bra i Sverige kan vi inte slå oss för bröstet när det gäller detta. Vi har gjort en jättestor reform, och den tycker jag att vi ska surfa på och dra nytta av. Men jag skulle önska att regeringen i stället för att satsa på höghastighetståg satsade på höghastighetsteknik vad gäller bredband. Det skulle innebära så mycket större besparing av transporter och göra att vi kan jobba så mycket smartare. Många skulle kunna jobba hemifrån och så vidare. En sådan satsning vore så mycket bättre.

Alla vi som har tittat på gamla journalfilmer har sett hur det var när telefonin kom till Sverige. Det var inte fråga om att det skulle finnas någon i en buske någonstans som inte var med, utan verkligen alla fick telefoni. Den nådde ut överallt. Det är precis så jag önskar att regeringen nu ska jobba med bredband och uppkoppling: Alla ska kunna vara med.

Då kan vi också hjälpa alla våra regioner med deras dåliga ekonomi och till fullo använda tekniken så att man kan nå många gamla som finns hemma och har svårt att ta sig någonstans. Dessutom har vi ju stora problem med kommunikationer, och det kostar rätt mycket i dag att åka bil. Många skulle kunna använda tekniken fullt ut.

Så fortsätt att surfa på med detta! Men vi ska inte vara nöjda, utan vi ska vara ännu bättre. Jag tycker att det är en självklarhet att vissa personer i samhället inte ska hamna på efterkälken när vi har ställt om tekniken. Om vi har ställt om tekniken måste tekniken komma alla till godo.

Anf. 46 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Sverige var det första land i världen där nästan alla medborgare fick tillgång till elektricitet. Vi var ett av de första länderna i världen där alla medborgare fick tillgång till telefoni. Sverige kommer också att vara ett av de första länderna, om inte det första landet, i världen där alla människor får tillgång till en snabb bredbandsuppkoppling. Detta tror jag att både jag och Lotta Olsson kan fira.

Men varför skulle det här vara ett argument för att Sverige skulle vara det sista land i världen som får tillgång till snabba tågförbindelser? Snart sagt alla länder i Europa har snabba tågförbindelser. Jag tror att höghastig-

Prot. 2019/20:57

14 januari

Svar på
interpellationer

hetsjärnvägen i världen nu går två varv runt jorden. Men inte en enda meter av detta byggs i Sverige.

Om vi ska få hela Sverige att utvecklas ska vi naturligtvis ha tillgång till snabba kommunikationer oavsett om de sker med digitala motorvägar, motorvägar, järnväg eller flyg. Ett litet land längst uppe i norra Europa kan inte bara vila på en enda teknik.

Anf. 47 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Nej, vi kan inte vila på en enda teknik. Och ingen vore gladare än jag om regeringen hade ekonomi till allt detta. Men vi ser att det finns en brist eftersom man talar om rätt långa perspektiv innan bredbandet kan nå ut till alla.

Därför ser jag det som en enormt viktig fråga, som både är en klimatfråga, en medborgarfråga och en säkerhetsfråga, att alla får denna teknik. Det är den man måste prioritera som nummer ett.

Jag träffar många som skulle önska att bo utanför storstäderna. Det är i hög grad infrastrukturen och kommunikationerna som gör att människor i dag bor där det är lättast att ta sig någonstans. Om den digitala tekniken skulle finnas överallt skulle man lika gärna kunna sköta sitt företag via nätet ute i landet. Det skulle kunna vara en väldigt bra satsning.

Vi talade tidigare om klimatsatsningar, och det här är även något av det absolut bästa att satsa pengar på om man både vill spara på resor och öka antalet arbetstillfällen ute i våra kommuner.

Anf. 48 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Det kan vara betryggande för Lotta Olsson att veta att vi har satsat i storleksordningen 5 miljarder kronor på bredbandsutbyggnad. Det gör att Sverige är det land i hela den utvecklade världen som har den bästa bredbandspenetrationen.

Det kan verka som ett annorlunda råd att ge en moderat, men jag ber Lotta Olsson att även fundera på den andra parten i detta, nämligen marknaden. Huvuddelen av den bredbandsutbyggnad vi har haft i Sverige har varit marknadsdriven, och den ska även fortsättningsvis vara marknadsdriven. Vi behöver de offentliga insatserna, men vi får inte glömma att vi också måste ha en marknadsdriven utveckling.

Jag ser fram emot att vartenda hushåll i Sverige inom detta decennium kommer att ha tillgång till höghastighetsuppkoppling.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellation 2019/20:186 om korruption inom biståndet

Anf. 49 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Magdalena Schröder har med anledning av förekomsten av ett flertal korruptionsfall inom utvecklingssamarbetet frågat mig och regeringen om vilka åtgärder som regeringen kommer att vidta för att säkerställa att de skattemedel som går till biståndet, både bilateralt och multilateralt, inte försvinner i korruption.

Korruption kan och ska aldrig accepteras. Att fortsätta bekämpa korruption är en central del i arbetet för att minska fattigdomen och uppnå de globala målen för hållbar utveckling i Agenda 2030. Det är en fråga som jag och regeringen prioriterar högt.

Regeringen ställer i genomförandet av biståndet krav på god kontroll och åtgärder mot korruption i multilaterala organisationer liksom i andra typer av bistånd. Sverige och Sida för en tät dialog med sina samarbetspartner och följer löpande upp biståndet med fältbesök, revisioner och utvärderingar.

Regeringen kommer under 2020 att fortsätta stärka Sidas resurser för att effektivt bekämpa korruption. Under detta år kommer Sida därigenom att kunna utöka antalet kontrollrar i verksamheten, både i fält och i Stockholm.

Sidas korruptionspolicy är att alltid förebygga, aldrig acceptera, alltid agera, alltid rapportera och alltid informera vid misstankar om korruption. Sidas medarbetare och samarbetsorganisationer är skyldiga att rapportera in misstankar om korruption till Sidas särskilda korruptionsutredare. Sida ser kontinuerligt över sina egna processer baserat på resultat från uppföljning av verksamheten och i takt med att verksamheten förändras.

Genom att frågorna ges ytterligare resurser och fokus är det inte osannolikt att fler korruptionsfall kommer att uppdagas. Biståndet verkar i samhällen där korruptionen många gånger är systematisk, men det är också där biståndet behövs som mest.

Anf. 50 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Tack, Peter Eriksson, för svaret!

Jag tvivlar inte en sekund på vare sig Peter Erikssons, Sidas eller för den delen hela biståndsbranschens vilja att motverka korruption.

Sida hänvisar på sin egen hemsida till ny forskning som visar att korruption har mer allvarliga och långtgående konsekvenser än vad man tidigare trott. Allra mest drabbas fattiga människor.

Trots att Peter Eriksson i svaret låter oss veta att mycket görs visar verkligheten att det inte är tillräckligt.

Den senaste tiden har det, som biståndsministern nämnde, rapporterats om en rad korruptionsskandaler inom biståndsvärlden. Nyligen rapporterade Sveriges Radio att 7 procent av allt bistånd inom hälsosektorn tros försvinna i korruption och mutor. Innan dess har det rapporterats om att biståndsorganisationer i Afghanistan tvingas betala skatt till talibaner för att få bedriva verksamhet i de talibanstyrda områdena. Ledningen för Unrwa har anklagats för vänskapskorruption och för att ha spenderat pengar på ett flertal lyxresor.

Peter Eriksson nämnde Sidas antikorrupsionsregel – att alltid förebygga, aldrig acceptera, alltid informera. Man måste ställa sig frågan om det är tillräckligt.

I november 2018 rapporterades det om organisationen ICTSD, vilken fått närmare 200 miljoner kronor i bistånd genom Sida. Enligt en utredning som gjordes av brittiska myndigheter var vanskötseln av organisationens ekonomi så grov att den gränsade till brott. Sida valde då att avsluta samarbetet med organisationen men avstod från att göra en polisanmälan och återkräva de skattemedel som redan betalats ut.

Det här exemplet är anmärkningsvärt, både för att det inte var Sida självt utan brittiska myndigheter som upptäckte oegentligheterna och för att Sida valde att agera som man gjorde och inte återkräva de pengar som redan betalats ut. Det här skadar förtroendet för statsförvaltningen i allmänhet och såklart för Sida och biståndsbranschen i synnerhet.

Fru talman! Jag måste lyfta fram det självklara: Om man gör som man alltid har gjort, ja, då blir det också som det alltid har blivit. Därför önskar jag fråga Peter Eriksson om han ser några systemfel inom biståndet som försämrar resultat och försvårar långsiktighet.

Det finns exempelvis forskning som visar att personal på Sida känner press på sig att få iväg pengar i slutet av året för att nå enprocentsmålet, vilket naturligtvis inte är ett önskvärt sätt att känna inför skattebetalarnas pengar.

Ser biståndsministern exempelvis en problematik med den budgeteringsprincip som vi har för biståndet i dag? Ser han att enprocentsmålet skapar ryckighet och press att göra av med ”rätt” summa pengar, vilket såklart kan leda till både mer riskfyllda och mindre bra projekt?

Anf. 51 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jo, jag förstår att syftet med interpellationen egentligen är att försöka tala om att biståndet får för mycket pengar. Det var kanske det som det egentligen handlade om.

Om vi för diskussionen om biståndet bredare och mer allmänt tycker jag att en viktig sak, inte bara när det gäller korruption utan också i den offentliga debatten, är att vara noggrann. I de frågor som Magdalena Schröder tar upp här är det en hel del felaktigheter. Hon säger till exempel att 7 procent av allt bistånd inom hälsosektorn försvinner i korruption och mutor och att Sveriges Radio har rapporterat om det.

Det är mycket värre än så. Det är WHO som har kommit med en rapport som visar att 7 procent av all finansiering av hela hälsosektorn i hela världen är korruption, bedrägerier och annat. Det är en helt annan, mycket större fråga än en fråga om bistånd.

Jag kan tänka mig att i de länder där vi verkar där internationellt bistånd ges, där kan andelen vara ännu större än så eftersom det handlar om länder som ofta inte fungerar, där enskilda människor tar över helt och hållet och där korruptionen i många fall dominerar stort.

Korruption är ett gift som förstör oerhört mycket av möjligheterna för vanliga människor, för fattiga människor, att över huvud taget fungera och leva ett anständigt liv. Den stora frågan när det gäller korruption i världen är att vi ska kunna få samhällen som fungerar, växer och utvecklas.

Det är också det som är huvudfokus för mig – att svenskt bistånd ska bidra till att minska riskerna för och problemen med korruption i världen när vi jobbar i såväl Östeuropa och Afrika som i Latinamerika och på andra ställen. Våra system och metoderna vi jobbar med ska utvecklas och bli bättre på att motverka korruption, och i den satsning på demokrati som vi nu driver hårt ska korruptionsfrågorna vara centrala.

Några andra uppgifter är felaktiga åt ett annat håll, till exempel detta att biståndsorganisationer i Afghanistan betalar skatt till talibaner. Det kan nog hända, men vi ser inga tecken på att någon svensk biståndsorganisation skulle betala skatt till talibaner. Allt pekar på att det inte är så. Sak, som är den stora svenska biståndsorganisationen i Afghanistan, hävdar att

man aldrig betalat någon skatt till talibaner. De har fått sådana krav på sig i något enstaka fall, men då har de lagt ned verksamheten och sedan kunnat återstarta den när befolkningen har krävt att de ska komma tillbaka.

När det gäller den afrikanska utvecklingsfonden och de problem som var där var det ju Sida självt som genom sin revision upptäckte felen.

När det gäller den andra hållbarhetsorganisationen som Magdalena Schröder hänvisar till har Sida faktiskt ställt krav på återbetalning.

Jag tycker att dessa fall visar att det fungerar. När man upptäcker något ställer man rimliga krav för att det ska fungera.

Anf. 52 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Jag kan inte tolka Peter Erikssons svar på något annat sätt än att han inte ser behovet av systemreformer för biståndet. Jag beklagar det.

Utöver det uppenbara faktum att korruption inom biståndet leder till att skattebetalarnas pengar inte går till det de är avsedda för finns relativt ont om forskning kring hur korruption påverkar biståndsgivandet. Jag bad riksdagens utredningstjänst att titta närmare på korruptionen inom biståndet. De har bland annat hänvisat till den tyske ekonomiprofessorn Georg Cremer, som är en av dem som har fördjupat sig i ämnet. I boken *Corruption & Development Aid* analyserar han hur korruption påverkar.

En av slutsatserna i den boken är att i länder där korruptionen är hög och där regeringens politik inte är inriktad på fattigdomsbekämpning riskerar biståndet att hålla denna regering under armarna och ge utrymme för att fortsätta en icke utvecklingsfrämjande politik. Att motverka korruption är alltså nödvändigt för att biståndet ska kunna göra det som det är avsett för, nämligen lyfta människor ur fattigdom och förtryck.

Fru talman! I stället för att ta ansvar för de korruptionsskandaler som har skett – jag hänvisar bland annat till uppgifter från Sveriges Radio – och välkomna en saklig debatt om hur vi kan göra biståndet bättre med mer resultat och mindre korruption säger Peter Eriksson att jag kommer med felaktigheter och har bland annat vädjat till medierna om en ”bättre” bevakning av biståndet.

Under en av riksdagens frågestunder i november anklagade dessutom Peter Eriksson en journalist på Expressen för att ha en politisk agenda med sitt granskande reportage om biståndet till Afghanistan. Under frågestunden sa Peter Eriksson: ”De svepande argument som kommer fram i artikeln om detta och som Moderaterna nu vidarebefordrar handlar i stället om en kampanj för att underminera tilltron till biståndet. Det är min bestämda uppfattning.”

Min kollega Hans Wallmark har ställt en skriftlig fråga till Peter Eriksson om hans uttalande om ”bättre” mediebevakning av biståndet men hade i går när jag senast kollade fortfarande inte fått svar.

Fru talman! Jag ger gärna biståndsministern möjlighet att förklara vad han menade med sitt uttalande om att det behövs en ”bättre” bevakning av biståndet och en större uppslutning bakom den politiska idén om ett utgiftsmål för biståndet om 1 procent av bni. Hur ska det här ske i ljuset av den tillkännagivna demokratioffensiven?

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 53 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag tycker att Magdalena Schröder borde vara ganska nöjd med att vi nu driver antikorrupsionsarbete mycket hårdare än någon regering har gjort tidigare och att vi nu satsar mycket mer resurser på att stärka detta arbete. Sida har fått 175 miljoner mer i årets budget just för att kunna anställa folk och ha bättre metoder och verktyg för att minska riskerna för korruption, både i sitt eget arbete och också för att minska korruptionen i de länder där vi arbetar och medverkar.

Jag tror att skälet till att Magdalena Schröder inte alls är nöjd med att vi nu lyfter fram och driver det här mer också i demokratisatsningen är att detta inte handlar om saken i sig. Det handlar i stället om Moderaternas kampanj för att minska biståndet och använda pengarna till helt andra saker, till exempel skattesänkningar för oss som har det gott ställt.

Jag tycker att det är ett problem om man vill använda biståndspengar för helt andra ändamål, när vi behöver pengarna till det internationella solidaritetsarbetet. Antalet flyktingar i världen är större än någonsin tidigare. Vi har många krig och konflikter runt om i världen. Klimatfrågorna kräver mer, och vi satsar också mer på det området än tidigare.

Därför hoppas jag att Moderaterna också är beredda att ändra sig och inte vara så inåtvända som de tycks ha blivit den senaste tiden utan se världen i större utsträckning. Se omvärlden och inse att vi långsiktigt vinner på satsningar på solidaritet i omvärlden! Man ska inte bara försöka att blunda och titta bort när otäcka saker händer.

Anf. 54 MAGDALENA SCHRÖDER (M):

Fru talman! Jag har full respekt för att Peter Eriksson och Miljöpartiet vill lägga mer pengar på biståndet. Moderaterna vill lägga lite mindre pengar på biståndet till förmån för andra saker, exempelvis rättsväsendet. Sveriges budget är inte oändlig, och vi prioriterar olika.

Vad gäller just den exakta summan pengar vi ska lägga på biståndet kan vi vara överens om att vi inte är överens. Men vi borde vara helt överens om att de pengar vi faktiskt lägger på biståndet ska gå till rätt saker. Där ska vi ha kontroll. Där ska vi ha inflytande. De pengar vi lägger på biståndet ska inte försvinna i korruption. Att korruptionsskandalerna har varit så många vittnar om att kontrollen inte har varit tillräcklig. Det är inte acceptabelt.

Peter Eriksson borde välkomna en debatt om hur biståndet kan göras bättre. De senaste rapporterna om korruptionsskandaler visar med all tydlighet på behovet av ett mer fokuserat bistånd. Forskningen om att anställda på Sida känner ett utbetalningstryck visar på behovet av reformer för att ändra den situationen.

Fru talman! Peter Eriksson har flera gånger sagt att han prioriterar den här frågan högt. Det räcker inte. Peter Eriksson måste också ta politiskt ansvar och leverera de reformer som krävs för förändring.

Anf. 55 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP):

Fru talman! Jag hoppas också att oppositionen ser när vi gör stora och viktiga förändringar som inte har gjorts av tidigare regeringar och att man också erkänner att vi driver antikorrupsionsarbetet mer och bättre än vad man gjort tidigare. Om man ser det vi gör just nu kan vi bli överens.

Jag har inget emot att vi diskuterar korruptionsfrågor. Jag tycker att det är väldigt viktigt. Det här är en av de stora och viktiga frågorna i världen över huvud taget, och ska biståndet nå fram till de fattigaste människorna måste vi också se till att korruptionen minskar i de länder där vi verkar. Det är det som är det stora motståndet överallt.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2019/20:162 om Rysslands angrepp på civilsamhället

Anf. 56 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Yasmine Posio har frågat mig hur regeringen verkar för att ge stöd till ryska civilsamhällesorganisationer, huruvida regeringen kommer att kräva att Ryssland respekterar människorättsförsvarares rättigheter att ansöka om och få finansiering och om Sverige ska engagera sig för dem som forskar om stalinismens brott och utsätts av förföljelse av den ryska regimen.

Sverige för en tydlig och principfast politik gentemot Ryssland och kommer att fortsätta att regelmässigt ta upp kränkningar av mänskliga rättigheter i internationella forum såsom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa – OSSE – och Europarådet. Vi är och kommer att fortsätta vara en drivande aktör i EU för att respekten för mänskliga rättigheter ska förbli en given beståndsdel i utformningen av relationen till Ryssland och ställer oss bakom de fem vägledande principerna för EU:s relation till Ryssland, där kontakter och stöd till det ryska civilsamhället utgör viktiga delkomponenter.

Sverige ger även ett omfattande bilateralt stöd till det ryska civilsamhället. En stor del av stödet riktas till organisationer som verkar för mänskliga rättigheter. Ett delsyfte är att stärka kapaciteten hos relevanta aktörer att förse den ryska allmänheten med oberoende information och öka kunskapen om de mänskliga rättigheterna.

En del av detta arbete är att kartlägga och informera om stalinismens brott. När jag besökte Sankt Petersburg förra våren träffade jag representanter från civilsamhället, inklusive organisationen Memorial, som bland annat arbetar med forskning om den politiska repression som ägde rum i Sovjetunionen under Stalintiden.

Inom kort antar regeringen en ny strategi för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland för perioden 2020–2024. Strategin beräknas omfatta 390 miljoner kronor för hela perioden. Samarbetet med Ryssland inom ramen för denna strategi ska främja en demokratisk utveckling i landet och bidra till stärkt yttrandefrihet och ökad respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Oppositionella i Ryssland verkar under svåra förhållanden, och det är viktigt att omvärlden visar dem sitt stöd. Vi fortsätter att uppmana ryska företrädare att garantera sina invånare rättigheter i enlighet med Rysslands egen konstitution och folkrättsliga åtaganden.

Det understryker vikten av ett rättsväsen som agerar professionellt och självständigt och åtnjuter förtroende hos sina medborgare.

Anf. 57 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Tack, utrikesminister Ann Linde, för svaret! Sedan Vladimir Putin återtog presidentposten 2012 har Ryssland antagit flera lagar som inskränker civilsamhällets möjligheter att verka fritt. Den mest kända är nog den så kallade agentlagen, som tvingar opinionsbildande organisationer med finansiering från utlandet att registrera sig som utländska agenter. Det innebär att de får en officiell stämpel med mycket negativ klang – i praktiken likställs de med spioner. Hittills har agentlagen i första hand tillämpats mot organisationer som verkar för att stärka respekten för mänskliga rättigheter.

I en annan lagändring har omfattningen av begreppet ”landsförräderi” breddats. All verksamhet som av myndigheterna bedöms vara riktad mot Rysslands säkerhet kan utgöra grund för åtal. Dessa två lagar innebär brott mot såväl Europakonventionen som flera FN-resolutioner vilka garanterar föreningsfriheten och slår fast rätten för människorättsförsvarare att söka utländsk finansiering utan att drabbas av repressalier eller diskriminering.

Även demonstrationsfriheten är kraftigt inskränkt, vilket gör det svårt för folket att komma ut och visa sina åsikter.

Ryssland är i dag ett säkerhetspolitiskt hot, först och främst mot alla i Ryssland som motsätter sig regimen eller som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga. För ryska hbtq-personer, feminister, urfolksföreträdare, miljörelser och vänsteraktivister är den egna regimen ett dagligt säkerhetshot. Rysslands imperialistiska politik utgör också ett direkt hot mot befolkningen i flera grannländer, främst mot Ukraina, Georgien, Moldavien och länderna i Centralasien.

Under några års tid är det många, framför allt från högerkanten, som ropat att ryssen kommer för att på så sätt få till större satsningar på ökad militarisering. Vi i Vänsterpartiet menar att det bästa sättet att öka säkerheten i omvärlden är att arbeta för fria länder där människor får utvecklas till dem de vill vara. Därför valde Jonas Sjöstedt, Håkan Svenneling och jag att göra ett studiebesök i Ryssland för att träffa civilsamhällesorganisationer som på olika sätt arbetar med mänskliga rättigheter. Vi besökte även Novaja Gazeta – ett av få fria medier som finns kvar i Ryssland – där den internationellt erkända journalisten Anna Politkovskaja arbetade tills hon mördades 2006.

Samtliga organisationer, oavsett inriktning, vittnade om svårigheterna med att verka i dagens Ryssland. Samtidigt visar det ryska folket tydligt att man inte är nöjd med det samhälle man lever i, då aktivismen ökar. Fler väljer att engagera sig. Då måste vi stötta dessa organisationer som vill verka för ett fritt och demokratiskt Ryssland. Det är vårt bästa skydd för att skapa en säker omvärld.

Det var därför jag ville få svar på huruvida utrikesminister Ann Linde avser att verka för att Sverige ska ge ökat stöd till ryska civilsamhällesorganisationer när dessa tvingas verka under ett mycket hårdare tryck.

Visst är det bra att regeringen ökar anslaget till Ryssland i sin nya strategi. Det blir ca 78 miljoner kronor per år. Men åren 2004 till 2006 gav Sverige 100 miljoner per år, och i dag är behoven än mer skriande.

Vi i Vänsterpartiet ökar stödet till ryska MR-försvarare i vår budgetmotion för år 2020. Regeringen gör en annan prioritering. Men hur kommer utrikesminister Ann Linde att agera i framtiden, i kommande budgetar? Och även om uppmaningar är bra undrar jag om ministern kommer att verka på fler sätt i kraven att Ryssland ska respektera människorättsförsvarares rättigheter att söka och få finansiering enligt internationella konventioner.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 58 MARCUS JONSSON (KD):

Fru talman! Till att börja med vill jag tacka utrikesministern för det svar som getts, och jag vill även tacka min kollega Yasmine Posio för att hon väckt denna interpellation.

För två veckor sedan var det exakt 20 år sedan Vladimir Putin utsågs till president i Ryssland. Boris Jeltsin klev av scenen, och efter denne pionjär visste vi inte riktigt vad som skulle komma. Nu vet vi. Ridån går ned för det demokratiska experimentet i Ryssland.

Ja, fru talman, jag dristar mig till att kalla det för just ett experiment. Ty demokratin är alltid ett försök som aldrig blir mer än vad den tillåts bli.

Den ryska utvecklingen är mer än tragisk. Vi har redan belyst en del i den här debatten, men vi har inte nämnt de försvårande omständigheter som flera trossamfund nu lever under.

Tillåt mig att ge en exposé med uppgifter från det norsk-dansk-svenska initiativet Forum 18, som i sitt namn utgår från artikel 18 i FN:s konvention om mänskliga rättigheter. I just denna artikel garanteras religionsfriheten. Tyvärr kan inte Ryssland garantera sina medborgare denna mänskliga rättighet.

Den ryska pingströrelsens teologiska lärosäte förlorade sina rättigheter i oktober 2018. I januari 2019 fick de ryska baptisterna sitt teologiska seminarium i Moskva suspenderat i 60 dagar och förbjöds att ta emot nya studenter.

I september förra året klargjordes i staden Samara, ca 100 mil från Moskva, att den lokala pingstkyrkan skulle rivas, trots att medlemmarna använt kyrkan som mötesplats i mer än 20 år och att församlingen fick sig marken tilldelad redan år 1997. Myndigheterna förklarade att församlingen måste betala för förstörelsen av sin egen kyrka.

Detta är några exempel på hur de ryska myndigheterna slår mot två trossamfund som är traditionellt starka i vårt eget land och verkligen en del av det svenska civilsamhället. Men den ryska överheten slår inte endast mot en specifik grupp troende. Flera trossamfund har mött hinder när de har ansökt om att få bygga en ny tillbedjanslokal. Såväl muslimer och bud-dister som anhängare av Hare Krishna vittnar om hur de har nekats laglig rätt till mark eller fått bygglov indraget då de påbörjat byggarbetet. I maj 2019 användes bulldozrar för att riva en moské i staden Tjernjachovsk i Kaliningrad, bara på andra sidan Östersjön.

Men i Ryssland märker vi inte bara hinder för att få samlas i en lokal utan också den beryktade antimissionärslagen, som förbjuder troende att offentligt tala om sin tro.

Trossamfund är en naturlig del av civilsamhället. Vi vet det av egen erfarenhet i Sverige. I propositionen 2009/10:55 *En politik för det civila samhället* står det så här: "En tradition av demokratiska mötesformer utvecklades, som spreds från frikyrko- och nykterhetsrörelserna till arbetar-

rörelsen.” Så såg det ut i vårt land, men det ryska folket har inte fått uppleva detta. För 30 år sedan existerade fortfarande Sovjetunionen, som vilade på det tsarryska enväldet. Demokrati tar tid att växa fram.

Fru talman! Jag skulle vilja att utrikesministern svarar på hur Sverige vill stödja trossamfunden i Ryssland när de tvingas verka under ett allt hårdare tryck.

Anf. 59 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Yasmine Posio och Marcus Jonsson för att ni tar upp dessa viktiga frågor om läget i Ryssland. UD:s rapport om mänskliga rättigheter och rättsstatens principer i Ryssland ger en tydlig bild av hur vi ser på utvecklingen i landet. Vi följer den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland nära och är väl medvetna om hur det demokratiska utrymmet i landet krymper, samtidigt som det civila samhället ställs under allt större press. Det gäller också trossamfunden.

Upptakten till regionalvalen den 8 september var ännu ett exempel på hur oppositionspolitikerna nekas möjlighet att kandidera och hur folkliga missnöjesyttringar bemöts med massingripande och övervåld från polisen.

Jag kritiserade själv offentligt de polisträder som ägde rum mot oppositionella runt om i Ryssland några dagar efter valen och har med stor oro noterat den senaste utvecklingen, där ryska och utländska människorättsorganisationer tvingats upphöra med sitt arbete.

Lagstiftningen om utländska agenter, som Yasmine Posio tog upp, har också nyligen vidgats till att omfatta individer och inte bara organisationer. Det kommer att avskräcka ännu fler från journalistisk granskning av makt-havare, vilket är en omistlig komponent för varje demokratiskt samhälle.

Sverige för en tydlig och principfast politik gentemot Ryssland, där vi i våra bilaterala kontakter konsekvent uppmanar dem att garantera sina invånares rättigheter i enlighet med Rysslands egen konstitution och internationella åtaganden. I vår MR-rapport konstateras det svart på vitt att Ryssland inte kan anses vara en fungerande rättsstat.

Vi ger ett omfattande bilateralt stöd till det ryska civilsamhället. Inom kort antar regeringen en ny strategi för Sveriges stöd till demokrati, mänskliga rättigheter och miljö i Ryssland för perioden 2020–2024. Den omfattar 390 miljoner kronor, vilket är ungefär 80 miljoner kronor per år. Samarbetet med Ryssland inom ramen för denna strategi ska främja demokratisk utveckling i landet och bidra till stärkt yttrandefrihet och ökad respekt för mänskliga rättigheter och rättsstatens principer.

Vi deltar aktivt i de forum där demokrati och mänskliga rättigheter i Ryssland diskuteras, inklusive Europarådet. Vi ger också konkret stöd till en rad olika organisationer. Vi vill stärka kapaciteten hos civilsamhället och andra relevanta aktörer och värna om rättsstatens principer och ökad förståelse för detta bland den ryska allmänheten. Vi vill stärka kapaciteten hos civilsamhället och oberoende medier, förse allmänheten med oberoende information och öka kunskapen om medborgerliga och politiska rättigheter. Vi vill också stärka kapaciteten hos civilsamhället och andra relevanta aktörer och verka mot diskriminering och för jämställdhet. Vi vill ha en ökad förståelse för värdet av likabehandling bland allmänheten.

Fru talman! Redan under min första vecka som utrikesminister fick jag tillfälle att i Reykjavík och Helsingfors möta nordiska och baltiska kollegor och bland annat beröra våra välkända och oförändrade positioner gäl-

lande MR-situationen i Ryssland. Vi framför också regelbundet våra synpunkter i internationella forum, såsom OSSE och Europarådet.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Anf. 60 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Tack, Marcus Jonsson, som även lyfte religionsfriheten, som ju också är under Putins alltmer hårda tryck!

Ja, det ska bli väldigt intressant att följa upp detta och se om regeringen verkligen kommer att lägga kraft på att öka tryggheten för folk i omvärlden eller om man kommer att följa högerns domedagsprofetior genom ökad militarisering.

Fru talman! En av platserna som vi besökte under vår Rysslandsresa var Sandarmokh, en plats med massgravar för dem som föll offer för stalinismens terror. En av dem som ligger där är min morfars bror Matti Posio. Släkten trodde att han hade försökt åka till Amerika med ett skepp som sedan skulle ha förlist, och därmed trodde släkten att han var död. Men det visade sig att han hade åkt från det fattiga norra Finland till Sovjet för att arbeta i skogen. I Petrozavodsk hann Matti gifta sig och få två barn innan han ansågs vara emot stalinismen och dömdes till döden genom nackskott.

Min släkt hade inte fått veta att Matti faktiskt åkt till Sovjet eller att han fått barn om inte den ryske historikern, forskaren och MR-aktivisten Jurij Dmitrijev forskat i de dokument som ännu finns kvar. Tack vare Dmitrijevs arbete kunde jag få träffa Mattis barnbarn och barnbarnsbarn i Petrozavodsk.

Dessvärre har Dmitrijev drabbats av en annan strategi som den ryska regimen använder i försöken att kväva oppositionen och människorättsförsvarens kamp, och den strategin är falska anklagelser.

Dmitrijev har under ett tjugotal år varit verksam i den ansedda MR-organisationen Memorial, som jobbar med forskning kring och publicering av material om Sovjetunionens totalitära historia och med att övervaka mänskliga rättigheter i dagens Ryssland och i de före detta Sovjetstaterna.

Verksamheten, som inleddes på 1990-talet, har sedan några år tillbaka mött kraftigt motstånd från myndigheterna, och Memorial har tillsammans med en lång rad andra organisationer stämplats som utländska agenter.

Den 16 december 2016 arresterades Dmitrijev, formellt anklagad för spridande av barnpornografi. Flera experter bedömer anklagelsen som politiskt motiverad. De forskare som arbetar med att synliggöra och avslöja stalinismens brott lever alltså under ständigt hot från den ryska statsmakten.

En annan mycket uppmärksammas politisk fånge är den tjetjenske människorättsaktivisten Oyub Titijev. Han greps 2018 och dömdes till fyra års fängelse för påstått narkotikainnehav. Själv menar han att narkotikan placerats hos honom av polisen. Han släpptes i förtid sommaren 2019, vilket pekar på att falska anklagelser faktiskt använts. Vi fick möjligheten att träffa Oyub Titijev i Moskva, och han uttryckte stor oro och frustration över den repression som Putin driver.

Fru talman! Den ryska regimens användning av falska anklagelser och propaganda som riktas mot enskilda forskare och aktivister som betraktas som ett hot mot regimen behöver synliggöras och motarbetas. Genom att följa upp och uppmärksamma dessa fall kan omvärlden minska effekterna av denna strategi. Här kan närvaro och uppmärksamhet från utländska ambassader spela en väldigt viktig roll. Vi i Vänsterpartiet menar att den

Svar på
interpellationer

svenska ambassaden bör bevaka politiskt motiverade rättsprocesser mot forskare och aktivister.

Min fråga till utrikesminister Ann Linde är: Kommer ministern att verka för att Sverige ska engagera sig för dem som forskar om stalinismens brott och som utsätts för förföljelse av den ryska regimen och i så fall på vilka olika sätt?

Anf. 61 MARCUS JONSSON (KD):

Fru talman! Det är positivt att höra det engagemang som Ann Linde ger uttryck för och om regeringens kommande satsning.

Det är min personliga och fasta övertygelse att demokratiseringen kommer underifrån. Jag styrks i denna uppfattning när jag ser hur den svenska historien ser ut. Sju decennier innan kvinnor fick rösträtt genom lagstiftning i denna riksdag hade kvinnor rösträtt i frikyrkan i Sverige. Den 21 september 1848 gavs kvinnor rösträtt i Sveriges första baptistförsamling, som också blev den första demokratiska föreningen i vårt land. Här var män och kvinnor likställda, och de beslut som skulle tas togs med hjälp av votering där varje person hade en egen röst.

Fru talman! Medveten om just den betydelsen skulle jag vilja fokusera lite på hur trossamfund har spelat en roll i vårt land. Jag tror inte att den rollen är begränsad till just Sverige. Jag tror att den rollen även kan finnas i det ryska samhället. Därför skulle jag vilja fråga utrikesministern om Sveriges regering skulle kunna tänka sig att ge de beskickningar som vi har i utlandet instruktioner att inkludera en analys av religionsfrihetens status i de länder som undersöks i de så kallade MR-rapporterna – rapporter om mänskliga rättigheter – som utrikesministern tidigare nämnde.

Fru talman! Jag skulle även vilja fråga utrikesministern om Sverige skulle kunna tänka sig att arbeta med svenska aktörer inom det svenska civilsamhället som har ett pågående arbete och utbyte med sina ryska motsvarigheter.

Anf. 62 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka Yasmine Posio för att hon delar sin personliga berättelse här i riksdagens kammare, för det är just det som visar att det vi sysslar med handlar om riktiga människor och deras öde. Det är det som vi alla försöker jobba med.

För att inför det ryska civilsamhället och de ryska myndigheterna markera hur viktigt vi tycker att det är med dessa frågor närvarar utsänd personal från vår ambassad i Moskva och från generalkonsulatet i Sankt Petersburg regelbundet vid rättegångar där demokrati- och människorättsförsvare ställs inför rätta. Till exempel var vår personal på plats när det gällde Oyub Titijev. Detta följdes också väldigt noga av ambassaden till dess att han släpptes villkorligt fri i somras.

Jag besökte själv Ryssland i juni 2016 för att delta i Sankt Petersburgs ekonomiska forum och träffade då företrädare för MR-organisationerna, bland annat Memorial, som berättade om sitt arbete. Vi ger ju stöd till civilsamhällesorganisationerna. Detta gjorde väldigt starkt intryck på mig. Det var inte bara Memorial utan också hbtq-organisationer, som har en oerhört svår situation i Ryssland nu.

I slutet av november ordnade vår ambassad i Moskva ett evenemang med fokus på jämställdhet och kvinnors åtnjutande av mänskliga rättighe-

ter. Där medverkade flera svenska riksdagsledamöter som experter, liksom ryska företrädare.

Att stödja och försvara en bredd av civilsamhällets organisationer och aktörer i syfte att stärka demokratin och människors deltagande är en prioritering för Sverige sedan länge. Vi gör nu detta med förnyad kraft sedan vi startat demokratisationsprojektet Drive for Democracy.

Individer och grupper är ofta en del av civilsamhället och förkämpar för marginaliserade och utsatta grupper. Därför får MR-försvaren en central roll när det gäller att upprätta livskraftiga samhällen.

I våra MR-rapporter tar vi upp religionsfrihet. Jag tror alltså att vi redan hanterar den fråga som Marcus Jonsson tog upp. Vi ger inte specifikt stöd till trossamfund, men vi stöder religionsfrihet i Ryssland på olika sätt.

Anf. 63 YASMINE POSIO (V):

Fru talman! Tack, Ann Linde, för svaret! Nu när vi närmar oss slutet av denna interpellationsdebatt tänker jag även komma till slutet på vår Rysslandsresa, som faktiskt visade sig bli början till fler kontakter med både nyfunnen släkt och svenska och ryska aktivister.

Bokmässan i min hemstad Göteborg ägde nämligen rum direkt efter att jag kommit hem, och på ett möte samlades svenska civilorganisationsaktörer, svenska och ryska journalister och skribenter och jag. Där pratades om behovet av mellanfolkliga kontakter och möten och om hur viktigt det är att få en nyanserad bild av det som sker, inte bara för oss i Sverige som matas med rysshottet utan även för dem i Ryssland som matas med en skev bild av hur det är i Sverige i dag.

Det är nämligen genom mänskliga möten som vi upptäcker att de flesta av oss i grunden är rätt lika. Vi vill leva i samhällen där vi har balans mellan arbete och fritid och där vi kan fostra våra barn till fria, självständiga, reflekterande, jämställda och medkännande människor – hållbara samhällen, där vi får uttrycka oss fritt och där vi värnar varandra. Det är genom mänskliga möten vi inser att det inte är vanligt folk som vill ut i krig, utan det är män med makt som utan att själva riskera sina liv skickar ut folk i fält.

Vänsterpartiet vill se en utveckling som ökar de mellanfolkliga kontakterna, till exempel genom vänortssamarbete. Vi vill också möjliggöra ökad rörlighet för den ryska befolkningen, bland annat genom att underlätta för ryska studenter att studera i Sverige.

Därmed, fru talman, kommer jag till min avslutande fråga: Hur ser utrikesminister Ann Linde på mellanfolkliga utbyten, och avser regeringen att göra något för att öka utbytet mellan ryssar och svenskar?

Anf. 64 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Tack, Yasmine Posio, för att du satte igång denna interpellationsdebatt! För att börja med den sista frågan är jag på alla sätt väldigt positiv till mellanfolkligt utbyte. Jag gjorde min första resa till dåvarande Sovjetunionen 1984 och fick där kontakter som jag sedan behöll i flera decennier, med människor som på den tiden var ungdomar men sedermera blivit lite äldre. Jag tror att organisationer i de olika länderna kan vara det absolut viktigaste för ett livaktigt civilsamhälle och för att dela erfarenheter.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Men jag vill också säga att man kan använda de organisationer som finns inom OSSE, Europarådet, EU och så vidare. Till exempel tog 16 länder 2018 initiativ för att aktivera det vi kallar för Moskvamekanismen. Detta ledde till att en oberoende expertdelegation reste till Ryssland för att utreda anklagelser om förföljelse av hbtq-personer i Tjetjenien.

Vi uppmärksammade frågan i samband med Human Dimension Implementation Meeting, som är Europas allra största konferens för mänskliga rättigheter och under två veckor i september samlade runt 1 500 regeringsföreträdare, internationella experter och representanter för civilsamhället. Jag tror att det är just samarbete mellan regeringsföreträdare och representanter för olika organisationer och experter som gör att man kan trycka på i dessa frågor.

Fru talman! Inget politiskt styre eller samhälle har rätt att neka sina medborgare rätten att tala och tänka fritt. Detta innefattar även personer som i egenskap av forskare måste få ägna sig åt sin verksamhet oavsett akademiskt fält och utan rädsla för repressalier. Jag är säker på att vi i regeringen och ni i riksdagen har samma syn på dessa frågor.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2019/20:174 om hoten mot kristna befolkningsgrupper i Irak

Anf. 65 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Lars Adaktusson har frågat mig om jag är beredd att kräva att Iraks regering tar ansvar för och aktivt skyddar sitt lands kristna befolkningsgrupper. Lars Adaktusson har också frågat mig om jag stöder tillkomsten av en provins följt av politiskt självstyre för Nineveslätterns assyrier, syrianer och kaldéer.

Jag delar Lars Adaktussons ståndpunkt när det gäller vikten av att skydda Iraks religiösa och etniska minoriteter, inklusive den kristna befolkningen. Kristna befolkningsgrupper bosatta i Mosul och på Nineveslätten drabbades mycket hårt under Daish, och många har fortfarande inte kunnat återvända hem. Ansvariga för de allvarliga brott som under konflikten begåtts av Daish mot minoriteter måste ställas till svars, och Sverige har agerat tydligt för att ansvarsutkrävande ska komma till stånd.

För fredlig samexistens krävs fortsatta politiska och ekonomiska reformer för att skapa ett mer inkluderande samhälle och en starkare rättsstat som skyddar utsatta grupper. Diskriminering av religiösa minoriteter är tyvärr vanligt förekommande i Irak även efter att Daish besegrats.

I möten med företrädare för den irakiska regeringen och när Irak diskuteras i FN och EU lyfter Sverige aktivt fram vikten av religions- och övertygelsefrihet och av att minska etniska och religiösa minoriteters utsatthet. Frågan om minoriteters rättigheter diskuterades till exempel i samband med Iraks utrikesministers besök i Sverige i maj. Sveriges ambassad i Bagdad för också en regelbunden dialog med kristna samfund i Irak för att hålla sig uppdaterad om deras situation. Sveriges sändebud för interkulturell och interreligiös dialog besökte Irak i april och hade bland annat möten med företrädare för de kaldeiska och assyriska kyrkorna.

Som Lars Adaktusson nämner i sin fråga är den humanitära situationen och säkerhetsläget i de områden där Iraks kristna befolkningsgrupper tidigare var bosatta fortsatt svår. Situationen har gjort att mycket få internflyktingar från dessa områden har kunnat återvända till sina tidigare hem.

Sveriges utvecklingssamarbete med Irak fokuserar särskilt på insatser för återuppbyggnad och stabilisering i de områden som befriats från Daish, inklusive Nineveslätten, som är hem för många assyrier, syrianer och kaldéer. Utvecklingssamarbetet omfattar totalt 1 miljard kronor för perioden 2017–2021.

Det krävs en långsiktig politisk lösning på de problem som utgör grunden för den svåra belägenheten för assyrier, syrianer och kaldéer som har sina hemtrakter i den del av Irak som utgör det så kallade omtvistade området. En överenskommelse rörande det omtvistade området utgör en av de viktigaste utestående frågorna i en politisk process som måste lösas av irakierna själva inom ramen för Iraks författning. För att möjliggöra återvändande och återuppbyggnad är det på kort sikt särskilt viktigt med en överenskommelse mellan den federala regeringen i Bagdad och provinsregeringen i Erbil i frågan om ansvaret för administrationen, styrningen och säkerheten i området kring Sinjar.

Anf. 66 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Inledningsvis vill jag tacka utrikesministern för svaret.

Jag välkomnar att statsrådet uttrycker situationens allvar för de kristna befolkningsgrupperna och att regeringen är beredd – som jag uppfattar det – att ta upp frågorna med de politiskt ansvariga i Bagdad. Dessvärre är inte detta något som kan vänta eller skjutas på framtiden. Vi vet att det råder en politiskt instabil situation just nu, men förtrycket mot assyrier/syrianer/kaldéer pågår i detta nu. Etnisk rensning tvingar dagligen kristna familjer att fly.

Att överge sin hembygd, där förfäder brukat jorden och där släkt och vänner levt i generationer, är ingen enkel sak. Det slår sönder livet, och det omkullkastar den tillvaro som mödosamt byggts upp med familj, arbete och trygghet. Det var detta vi såg när hundratusentals kristna på kort tid flydde undan Islamiska staten 2014. Att Mosul och Nineveslätten tömdes på sin kristna befolkning innebar oräkneliga tragedier och svårt mänskligt lidande. På ett övergripande plan innebar övergreppen att folkrättens värsta och mest avskyvärda brott begicks. Systematiskt genomförde IS ett folkmord mot kristna och yazidier.

Fru talman! I dag är det omedelbara hotet från IS inte lika överhängande, men synen på kristna och yazidier som otrogna och därmed icke önskvärda lever kvar. Med tyst godkännande från regeringen i Bagdad pågår just nu det som kallas en demografisk förändring. I städer och byar på Nineveslätten förändras befolkningssammansättningen. Där kristna familjer har levt flyttar muslimska familjer in. På flera platser där assyrier/syrianer/kaldéer historiskt och under lång tid varit i majoritet tar shiamuslimska shabaker över.

Parallellt med detta stärker, som vi vet, Iran sitt inflytande. Diktaturregimen i Teheran kontrollerar i dag en shiamuslimsk milisstyrka i Irak med 60 000–70 000 soldater. Efter ett flertal incidenter där kristna angripits är misstron stor mot den Iranstödda milisen, och många som nyligen har återvänt till Nineveslätten bestämmer sig för att ge sig av igen.

Ansvar för att stoppa denna allvarliga utveckling ligger hos den politiska ledningen i Bagdad. Den irakiska regeringen har möjlighet att vidta den enskilda åtgärd som i dagsläget skulle betyda allra mest för de kristna befolkningsgrupperna, nämligen att uppgradera Ninevesläppen till provins och ge assyrier/syrianer/kaldéer rätt till politiskt självstyre. Detta är politiskt fullt möjligt, och det ligger inom ramen för Iraks konstitution. Ett beslut i den riktningen fattades också i början av 2014, men det har aldrig implementerats.

Jag vill ställa följande frågor, Ann Linde: Vad är förklaringen till att den svenska regeringen inte tydligt vill stödja ett politiskt självstyre? Varför inte gå offren för IS folkmord till mötes i en för dem helt avgörande fråga?

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.54 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

§ 17 (forts.) Svar på interpellation 2019/20:174 om hoten mot kristna befolkningsgrupper i Irak

Anf. 67 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Den kristna befolkningen från den del av Irak som ingår i det så kallade omtvistade området drabbas hårt av den politiska oenigheten rörande kontrollen över detta område. Oklarheten bidrar till ett fortsatt instabilt säkerhetsläge och till påtagliga hinder för humanitär hjälp och återuppbyggnadsinsatser på Ninevesläppen.

Som jag nämnde i mitt tidigare svar krävs det en långsiktig politisk lösning på de problem som förhindrar den kristna befolkningen och andra minoritetsgrupper att återvända hem. För att säkerställa långsiktig fredlig samexistens behövs en inkluderande politisk process för nationell försoning och för genomförande av reformer som leder till full respekt för de mänskliga rättigheterna utan diskriminering. En sådan process är också av stor vikt för att lösa den övergripande frågan om kontrollen över det omtvistade området och för att upprätta ett lagligt styre av dessa områden som har befolkningens stöd.

Efter förra årets regeringsskifte i Irak har förhandlingarna mellan den federala regeringen i Bagdad och provinsregeringen i Erbil haft ett förnyat momentum. Förbättringen av relationerna mellan Bagdad och Erbil har dock tyvärr inte resulterat i några verkliga genombrott som har inneburit en förändring av situationen på marken.

Det internationella samfundet kan stötta den nationella irakiska dialogen inte minst genom FN:s insats i Irak, Unami. Unami har som en av sina uppgifter att hjälpa Irak i en process för att lösa konflikterna om de omtvistade områdena. Sverige verkade under vår tid i säkerhetsrådet för en roll för insatsen inom detta område, och vi har därefter fortsatt att stödja ett aktivt engagemang från FN i Irak rörande försoning och fredsbyggande.

Regeringen uppmanar kontinuerligt både den federala regeringen i Bagdad och provinsregeringen i Erbil till dialog och fortsatta ansträngningar för att lösa utestående frågor som styrningen av det omtvistade området. Statsminister Löfven tog till exempel upp frågan om dialogen Bagdad–Erbil vid ett möte med Iraks president i februari. Regeringen har också i kontakter med Irak, inklusive i samband med Iraks utrikesministers besök i Sverige i maj, särskilt tagit upp frågan om vikten av att så snart som möjligt etablera en gemensam styrning och stabil säkerhetsstruktur i området kring staden Sinjar.

Det är viktigt att understryka att kontrollen över de omtvistade områdena inte enbart är en fråga mellan Bagdad och Erbil. De minoritetsgrupper, som den kristna befolkningen, som har sina hemtrakter i det området måste få sina intressen tillgodosedda och sina röster hörda i diskussionerna om områdets framtid.

Anf. 68 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Det låter lite grann som att vi inte står så långt ifrån varandra när det gäller detta med politiskt självstyre. Ändå låter det på utrikesministern som att det inte går att från svensk sida uttala ett stöd för ett självstyre.

Det är viktigt att i detta sammanhang betona att vad det handlar om är att det finns utrymme i Iraks konstitution för att uppgradera de historiska områdena kring Nineveslätten till en provins och ge befolkningarna där självstyre. Det är alltså inte en delning av Irak vi talar om; det är ett självstyre så som det regleras i konstitutionen.

Jag vill också understryka att det runt om i Europa bland Sveriges lika-sinnade länder finns en insikt om betydelsen av ett sådant beslut. I oktober 2016 antog Europaparlamentet en resolution som uttrycker ett tydligt stöd för bildandet av en provins omfattande Nineveslätten. I resolutionen lyfter parlamentet fram det som kallas inhemska folkgruppers rätt till säkerhet, skydd och självstyre. Europaparlamentet uppmanar EU:s medlemsstater, däribland Sverige, att stödja den irakiska regeringen i bildandet av en provins på Nineveslätten.

Fru talman! Det vi talar om här är tiotusentals människor som tillhör de svagaste och mest utsatta. Det vi talar om är människor som trots att de varit med om detta oerhörda har hållit hoppet levande om att en dag kunna återvända.

I dag tvingas vi konstatera att förhoppningarna har kommit på skam. Trots vissa ljusglimtar i form av återuppbyggnad av bostäder, infrastruktur och annat som raserades av IS är det mörka moln som hänger över Nineveslätten. Av 125 000 assyrier/syrianer/kaldéer som levde där innan IS drog fram har knappt hälften kunnat återvända. Av Mosuls 200 000 kristna har noll kunnat återvända. Återuppbyggnaden går för sakta, men framför allt saknas det säkerhet och möjlighet att själv fatta beslut om framtiden.

Jag tror att den svenska regeringen med – som utrikesministern har sagt – goda relationer till Irak och omfattande utvecklingssamarbete skulle kunna använda det inflytande som följer av detta till att politiskt mer tydligt och konkret stödja den kristna ursprungsbefolkningen.

Utifrån vad hon har sagt här tycks utrikesministern luta åt att det inte blir något stöd för självstyre. Då blir en viktig fråga hängande i luften: Vad är regeringens besked till de kristna och yazidiska grupperna om det inte finns något stöd för självstyre? De vill inget hellre än att återvända till sin historiska hembygd, men de kan inte på grund av förföljelse och etnisk rensning.

Anf. 69 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Frågan om ökat självstyre för vissa grupper i Irak är en fråga för Iraks folk att avgöra inom ramen för en inkluderande demokratisk process som respekterar både folkrätten, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer. Det är också viktigt att de omtvistade områdena inte är en fråga som diskuteras enbart mellan Bagdad och Erbil utan att minoritetsgrupperna får göra sina röster hörda i diskussionerna.

Vi menar att det är oerhört viktigt att det blir ett inkluderande och pluralistiskt samhälle i Irak, att man underbygger en stark rättsstat och att det finns starka statliga institutioner. Sverige för en kontinuerlig dialog med Irak om minoriteterna, och då ingår naturligtvis de kristna minoriteternas politiska representation och deras rättigheter. Men återigen: Det är centralt att det är ett brett samtal med samtliga parter för en fortsatt försoning och för att lösa ut utestående frågor kring det omtvistade området.

Som Lars Adaktusson underströk har upptrappningen mellan USA och Iran påverkat instabiliteten i Irak och både Iraks befolkning och befolkningen i hela regionen. Säkerhetsläget riskerar att bli ännu sämre om de internationella trupper som är satta att kämpa mot Daish behöver dras tillbaka. Jag har framfört alla dessa frågor när jag har pratat med min irakiske kollega utrikesminister al-Hakim. Bland annat skulle minoritetsgrupperna stå väldigt sårbara om det kommer förnyade skarpa angrepp från Daish.

Anf. 70 LARS ADAKTUSSON (KD):

Fru talman! Ibland i debatter är delade meningar uppfriskande. I andra sammanhang är åsiktsskillnader mer beklagliga. Så känns det här, när vi talar om detta.

Faktum är att utan ett gemensamt politiskt stöd från omvärlden kommer Iraks och Mellanösterns kristna att försvinna. På samma sätt som det judiska livet sedan länge är uttraderat i arabvärlden och i muslimska majoritetssamhällen riskerar kristenheten att inom kort tillhöra historien. Kyrkklockorna som har ringt i 1 700 år riskerar att tystna och kyrkor och historiska platser att förfalla.

För de tusentals som är direkt drabbade av detta har omvärlden ett stort ansvar. Det gäller även oss i Sverige. Kristdemokraterna har de senaste åren kritiserat regeringen för att inte se på den här situationen med tillräckligt stort allvar. Vi har kritiserat att förföljelsen av kristna inte någon gång nämndes i utrikesdeklarationen under förra mandatperioden, alltså under den tid då IS folkmord pågick i Irak och Syrien. Vi står för den kritiken. Vi tycker att den är berättigad.

Fru talman! I morgon presenterar organisationen Open Doors sin årliga World Watch List. Det är en förteckning över de 50 länder i världen där förföljelsen av kristna är värst. Varför inte låta den rapporten bli utgångspunkt för ett mer aktivt handlande från regeringens sida när det gäller det globala problem som förföljelsen av kristna är just nu?

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 71 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag håller med Lars Adaktusson om att förföljelsen av kristna är ett problem. Det gäller inte bara i Irak utan även på andra ställen. Men om vi nu koncentrerar oss just på händelseutvecklingen i Irak följer vi den väldigt nära liksom vilka konsekvenser detta får för de olika befolkningsgrupperna. Irak har en lång historia av etnisk och religiös mångfald, och vi menar att det finns ett stort värde för hela världssamfundet att bevara det här unika historiska arvet.

Situationen för de kristna befolkningsgrupperna är mycket bekymmersam även sedan Daish drevs bort från Nineveslätten och området kring Mosul. På kort sikt är en förbättrad säkerhet och återuppbyggnad av minoriteternas hemtrakter i de befriade områdena viktiga förutsättningar för att den kristna befolkningen ska kunna återvända. På längre sikt kvarstår många viktiga frågor som ansvarsutkrävande, uppbyggnad av starka statliga institutioner, att det blir en rättsstat och att man får insatser för ett mer inkluderande medborgarskap.

De här frågorna är av stor betydelse för att skapa varaktiga förutsättningar för ett pluralistiskt samhälle i Irak som skyddar och tar ansvar för landets minoritetsgrupper inklusive de kristna grupperna.

Sverige har ett brett och långsiktigt engagemang i Irak. Det syftar till att stödja framväxten av ett demokratiskt samhälle som också inkluderar minoritetsgrupperna. Vi betonar det här när vi pratar med regeringsföreträdare. Vi betonar att man måste ha full respekt för mänskliga rättigheter och minoriteters rättigheter. Vi driver också i EU och FN frågan om tydliga åtgärder för ställningstagande för reformer som ska gå i denna riktning.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellationerna 2019/20:204 och 205 om Turkiets angreppskrig i Rojava och politiska fångar i Turkiet

Anf. 72 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Amineh Kakabaveh har frågat mig vad jag avser att göra i FN och EU för att få stopp på den turkiska aggressionen i Rojava, om regeringen avser att genom FN och EU skicka observatörer till Rojava för att undersöka den turkiska statens övergrepp samt om jag avser att genom EU och FN arbeta för en flygförbudszon.

Amineh Kakabaveh har också frågat mig vad jag avser att göra för Sveriges del och inom EU för att förmå Erdoğanregimen att snarast frige Selahattin Demirtaş, HDP-ledningen och HDP:s demokratiskt valda politiker och respektera deras demokratiska och mänskliga rättigheter så att de på ett normalt sätt kan delta i arbetet i landets parlament, vad jag avser att

göra för Sveriges del och inom EU för att samtliga folkvalda kommunpolitiker avsatta av Erdoğan ska få tillbaka sina demokratiska uppdrag, vad jag avser att göra för Sveriges del och inom EU för att sätta stopp för den arresteringsvåg som Erdoğanregimen genomför i syfte att förhindra HDP att i enlighet med demokratiska spelregler genomföra sin kongress samt vad jag avser att göra för att förmå Erdoğanregimen att frige alla som fängslats på politiska grunder.

Jag delar Amineh Kakabavehs djupa oro över situationen i nordöstra Syrien och fördömer den turkiska militära offensiven. Den bryter mot FN-stadgans våldsförbud och strider mot folkrätten. Offensiven har spelat Daish i händerna, komplicerat den politiska processen och fått omfattande humanitära konsekvenser. Den kurdiska gruppen och minoriteter i området, såsom assyrier, syrianer och yazidier, måste skyddas. Vi fortsätter att med enfaset kräva ett turkiskt tillbakadragande.

Sverige har fortsatt att vara aktivt och en tydlig röst. I EU har vi varit pådrivande för tydliga uttalanden, verkat för att EU ska införa ett vapenembargo mot Turkiet och föreslagit att EU tar fram optioner för ytterligare åtgärder. Vi har också verkat för att FN:s säkerhetsråd ska ta sitt ansvar för att förhindra ytterligare upptrappning.

Att få till stånd en internationell observatörsstyrka har hittills inte varit aktuellt, framför allt eftersom en sådan kräver ett mandat från FN:s säkerhetsråd. Säkerhetsrådets hantering av Syrienkriget präglas dessvärre av låsningar, ofta på grund av obstruktion från Ryssland. Därför förefaller det osannolikt att säkerhetsrådet skulle kunna enas om en observatörsstyrka. En flygförbudszon kan inte uteslutas men bedöms vara mycket svår att få till stånd och bedöms dessutom ha begränsad inverkan på Turkiet.

Men våra ansträngningar för internationellt engagemang stannar inte vid detta. Sverige har sedan länge verkat för ansvarsutkrävande för de brott som begåtts i Syrien, oavsett förövare. Naturligtvis bör även eventuella brott som ska ha begåtts i samband med den turkiska offensiven undersökas och lagföras.

Sverige arbetar i flera kanaler för att främja ett brett ansvarsutkrävande i Syrien. Vi har under en längre tid argumenterat för att situationen borde hänskjutas till den internationella brottmålsdomstolen, ICC. Sverige bidrog också till att generalförsamlingen i december 2016 kunde upprätta en internationell oberoende bevisinsamlingsmekanism för Syrien som samlar in information till stöd i framtida rättsliga processer mot förövare.

Efter snart nio år av konflikt i Syrien behöver befolkningen och regionen fred, inte en fördjupad konflikt. Militärt agerande kan aldrig leda till hållbar fred i Syrien.

Jag delar också interpellantens djupa oro över situationen för HDP:s företrädare i Turkiet. Folkvalda parlamentariker måste tillåtas verka i enlighet med sitt demokratiska mandat. Detta har vi framfört till turkiska företrädare i Stockholm och i Ankara.

Sverige är pådrivande när det gäller att uppmärksamma Turkiets kränkningar av de mänskliga rättigheterna i relevanta internationella forum såsom EU, Europarådet och OSSE. Inom EU har Sverige regelbundet uppmärksammat situationen för oppositionspolitiker i Turkiet, inklusive HDP:s företrädare, men också för journalister, akademiker och civilsamhällesaktörer.

För de svenska utlandsmyndigheterna i Turkiet är bevakning av rättegångar, till exempel mot fängslade oppositionella och folkvalda parlamentariker, en viktig del av det diplomatiska uppdraget.

Prot. 2019/20:57
14 januari

*Svar på
interpellationer*

Anf. 73 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret!

Det finns all anledning att ställa krav på Turkiet. Turkiet är inte vilket land som helst. Det är ett land som är medlem i Nato och kandidatland till EU.

Turkiet är starkt när det gäller militärt krigsmateriel och genom sin upprustning. Man invaderar land efter land. Det var först den kurdiska delen av Irak, sedan i Turkiet och nu också i Libyen och andra länder dit man skickar militära styrkor.

Jag ställer i två interpellationer konkreta frågor till utrikesministern om Sverige för sin del och i EU driver frågan om frigivning av de politiska fångarna Selahattin Demirtaş och Figen Yüksekdağ som är ledande i HDP. De och hundratals folkvalda politiker, kommunalråd och tusentals andra oppositionella sitter i fängelse efter det så kallade misslyckade kuppförstöket. De blev av med sina tjänster i statsapparaten och har spärrats in.

Selahattin Demirtaş blev faktiskt friad vid en rättegång i Istanbul. Men på Erdoğanns begäran greps han igen genom en domstol i Ankara. Så är det med enmansdiktaturer.

Av de oppositionella partierna är HDP som sagt värst drabbat. I slutet av förra året hade fler än 28 kommunala politiker i de kurdiska delarna satts i fängelse. De, som alltså är folkvalda enligt deras egen konstitution, ersätts av Erdoğan med AKP-vänliga tjänstemän.

Det är oacceptabelt. Sverige måste agera konkret. Det räcker inte att bara ta upp det en gång. Man måste kräva deras frigivning. Det borde vi kunna göra. Man kan använda olika kanaler. Turkiet är medlem i olika internationella sammanhang. Där bär Turkiet precis som alla andra länder ansvar för att följa lagar och normer.

Nu när HDP har sin egen kongress börjar Erdoğan arrestera ytterligare folkvalda politiker för att de inte ska lyckas med den egna kongressen. Trots det fortsätter HDP att ha sin kongress. Förhoppningsvis kommer de att kunna bedriva den i demokratins anda, trots att det är svårt att andas i Turkiet i dag.

De flesta av de fängslade kommunala politikerna och HDP-medlemmarna är faktiskt kvinnor. Erdoğan är rädd för kvinnors makt, både i Rojava och i Turkiet.

Min fråga gäller om utrikesministern kommer att driva frågan om frigivning av de folkvalda politikerna och oppositionella. Det gäller såväl folkvalda som akademiker och andra oppositionella i Turkiet och i de kurdiska delarna.

Anf. 74 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Jag vill tacka Amineh Kakabaveh för att hon tar upp de här viktiga frågorna. Vi är helt överens om att utvecklingen i Turkiet är djupt oroande. Oppositionella sitter frihetsberövade. Jag och regeringen har gång på gång kritiserat det här. Det gäller inte minst situationen för oppositionspartiet HDP och dess förra partiledare Selahattin Demirtaş och Figen Yüksekdağ.

Sverige kräver deras frigivning. Vi har framfört detta i olika sammanhang. Vi konstaterade vid gripandet 2016 att frihetsberövandet av Demirtaş och andra HDP-politiker inte kunde ses som isolerade fall utan som en fortsättning på åtgärder som under en längre tid framförts av partiets företrädare.

Jag har i EU-sammanhang uppmärksammat de förundersökningar som inletts mot politiker och personer som kritiserat Turkiets militära offensiv i nordöstra Syrien. I EU har vi också lyft upp situationen för de lokalpolitiker som har avsatts och frihetsberövats. I samtal med företrädare för Turkiet tar Sverige regelbundet tillfället i akt att betona att fri opposition är en förutsättning för ett demokratiskt samhälle.

Mot denna bakgrund har det varit viktigt att visa solidaritet med HDP-ledarna, exempelvis genom rättegångsbevakning. Sveriges utlandsmyndigheter i Turkiet har bland annat bevakat rättegångarna mot Selahattin Demirtaş och Figen Yüsekdağ. Vi har också verkat för att andra länder ska närvara, visa solidaritet och uppmärksamma de här fallen.

Regeringen är även pådrivande när det gäller att i de internationella forum som vi anser är mest lämpliga uppmärksamma Turkiets kränkningar av de mänskliga rättigheterna. Vi för dessa diskussioner där vi kan uppnå resultat. Vi uppmärksammar bland annat situationen för oppositionspolitiker, journalister, akademiker och civilsamhällesaktörer och driver att EU:s medlemsstater ska fortsätta agera samlat för de mänskliga rättigheterna, demokratin och rättsstatens principer i Turkiet.

Det är inom EU vi har störst möjlighet att påverka utvecklingen i Turkiet, och vi verkar för en gemensam och tydlig Turkietspolitik. Regeringen menar att det är genom fortsatt dialog, inklusive tydlig kritik, som EU bäst kan påverka Turkiet. Vi fortsätter också vårt arbete i OSSE och Europarådet, som forum för både dialog och kritik.

EU och Sverige fortsätter även att betona att Turkiets antiterrorlagstiftning tillämpas alltför brett. Turkiet måste självklart som alla länder hantera terroristhotet. Men det får aldrig ske till priset av minskad respekt för de mänskliga rättigheterna, demokratin eller rättsstatens principer.

Anf. 75 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Jag vill tacka utrikesministern för att hon driver frågorna. Jag förväntar mig att vi aldrig ger upp. Det är viktigt. Sverige som enskilt land måste också ha en egen röst och inte bara agera genom EU, även om det är viktigt att driva frågan i både EU och FN.

Den andra viktiga frågan i mina interpellationer gäller att Sverige har all anledning att pressa Erdoğan att stoppa kriget mot Rojava. Samtidigt som angreppen på demokratin äger rum inom landet använder Erdoğan's regim den turkiska militären till att i strid mot folkrätten gå till angrepp och anfälla nationella minoriteter, såsom kurder, assyrier och syrianer, i grannländerna. Det är nationella minoriteter som tidigare varit utsatta för Daishs och IS brutala förföljelser. När turkiska medier avslöjade att den turkiska säkerhetstjänsten smugglade vapen till Daish tvingades de journalister som skrivit om dessa förhållanden att fly utomlands för att inte fängslas.

I januari 2018 gick turkiska trupper in i Afrin, som ligger på syriskt territorium. Där drev kurdiska peshmerga, i YPG och YPJ, kampen mot Daish från Rojava. De upprättade en fungerande demokrati där kvinnor

har ledande roller. Det är Erdoğan's skräck att kurdiska kvinnor ska ha makt att påverka, både inom landet och i andra länder. Han har påstått att han vill upprätta en så kallad säkerhetszon eftersom en sådan inte kan upprättas i ett annat land genom angrepp.

Erdoğan har för avsikt att flytta tillbaka flyktingar från Turkiet till Syrien men till det kurdiskdominerade Rojava. Denna politik kommer vi ihåg. Det är en fortsättning på den politik som Hafiz al-Asad bedrev under 60-talet. Man arabiserade områden där kurder och andra minoriteter levde. Saddam bedrev liknande politik i till exempel Kirkuk och arabiserade områden där en majoritet var kurder.

Erdoğan's regim, som utgör den starkaste Natomilitära makten i området, bedriver alltså en geopolitisk expansionspolitik och anfallskrig. I förra veckan beslutade Turkiets parlament till exempel att skicka militär till Libyen för att plundra deras naturresurser. Turkiet verkar militärt i såväl Kosovo som Somalia och Bosnien och Hercegovina, både genom Nato och som enskilt land.

Turkiet har bombat ett flertal platser i Kurdistan och Irak. I Kurdistan, Syrien och Turkiet har man förstört byar och jordbruk. Detta är fruktansvärt och måste helt enkelt få konsekvenser.

Med all respekt för utrikesministerns svar och ambitioner går det dock inte, så som hon resonerar i svaret, att ge upp i farstun. Man kan inte säga att det inte går att driva kravet om en flygförbudszon för att Ryssland är emot det. Vi måste kunna driva detta. Det går kanske inte i ett första skede men i en andra eller tredje omgång måste det kunna gå. Detta är i linje med folkrättsprincipen. Man måste kunna driva detta och se att det inte är löslöst.

Sverige måste kräva att en flygförbudszon ska upprättas. Vi kan inte bara böja oss för vad Ryssland, Iran och Turkiet tycker.

Anf. 76 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Vi fördömer den turkiska militäroffensiven i nordöstra Syrien. Regeringen har alltsedan Turkiets militäroperation påbörjades vid upprepade tillfällen kritiserat Turkiet för dess agerande. Detta har framförts bilateralt vid flera tillfällen och på olika nivåer. Vi har också varit aktiva i både EU och FN. I EU har Sverige som initiativtagare fått genomslag för både tydliga uttalanden och kraftfulla åtgärder.

Naturligtvis skulle Sverige nog överväga att stödja en internationell insats, vars syfte var att bidra till deskalering, ett turkiskt tillbakadragande och fred. Men utan ett folkrättsligt mandat i form av ett medgivande från regimen i Damaskus eller ett mandat från FN:s säkerhetsråd är detta inte en framkomlig väg. Utsikterna för att säkerhetsrådet skulle kunna enas om ett godtagbart mandat är mycket små. Under Sveriges tid i säkerhetsrådet fick vi på nära håll uppleva rådets oförmåga att uppnå enighet i hanteringen av Syrienkrisen.

Strax före julhelgen fick vi åter se prov på hur Ryssland till och med försvårar antagandet av resolutioner vars syfte är att ge miljontals människor livräddande humanitärt stöd. En eventuell diskussion om internationella observatörer skulle sannolikt präglas av samma låsningar.

Amineh Kakabaveh tar upp frågan om en flygförbudszon. Vi kan inte utesluta en sådan zon, men det skulle inte nödvändigtvis ha någon faktisk inverkan på Turkiet. Eftersom stridigheterna har ägt rum i gränsområdet

mellan länderna skulle turkiskt flyg kunna verka från sitt eget territorium och luftrum. Hittills har vi heller inte sett en enda stat som skulle vara villig att upprätta en no-fly zone. Även i detta fall är de folkrättsliga förutsättningarna med ett medgivande från Syrien eller ett mandat från FN:s säkerhetsråd små.

Samtidigt får vi konstatera att stridigheterna i nordöstra Syrien nu har minskat. Den humanitära situationen har stabiliserats något. Det förlängda eldupphöret är i grunden bra, och vi välkomnar de ansatser som görs för att väpnade konfrontationer ska kunna undvikas. Inga fler civila ska behöva sätta livet till.

Men vår liksom EU:s hållning förblir oförändrad. Turkiet måste dra sig tillbaka. Vi ska inte bidra till att befästa Turkiets eller Rysslands närvaro i området. Det är av yttersta vikt att humanitära aktörer ges fullt och obehindrat tillträde till området. Skydd av civila, inklusive kurder och andra minoriteter, måste vara högsta prioritet. Människor som tvingas fly på grund av Turkiets militära operation måste ges möjlighet att återvända till sina hem på ett säkert, frivilligt och värdigt sätt.

De minskade våldsnivåerna innebär inte att vi har slutat vara oroliga för Daish och att de ska få ny kraft. Detsamma gäller vår oro för situationen i lägren som finns. Det är väldigt viktigt att man upprätthåller säkerheten kring både fängelser och läger där Daishs terrorister och deras anhöriga hålls.

Vi kommer att fortsätta att bidra till att lindra lidande och nöd i Syrien och i drabbade grannländer. Vi har ett omfattande humanitärt stöd genom en Syrienstrategi där biståndet uppgår till 1,8 miljarder svenska kronor.

Anf. 77 AMINEH KAKABAVEH (-):

Fru talman! Vi vet att Sverige är ett humanitärt land och verkar som sådant, vilket såklart är glädjande. Detta stöder jag fullständigt. Men problemet är också att Sverige och många EU-länder har bakbundit sig genom flyktिंगavtalet med Turkiet. Dagligen hör vi hur flyktingar kommer från Turkiet via havet. Senast i förrgår drunknade flera flyktingar från Libyen och Turkiet som kommit med båtar.

Turkiet har skapat mer kaos och fler flyktingar genom att gå in 30 kilometer i ett annat land. Det är inte deras gränsområde, utan Turkiet har självt erkänt att det handlar om 30 kilometer inne i Syrien. I städerna Afrin och Tall Rifat fälldes man i slutet av förra året bomber, och tio människor mördades, varav flera var små barn. Det handlar alltså inte bara om det egna området.

Turkiet skapar fler flyktingar och är ute efter dessa pengar, de miljarder, som till hälften kommer från Sverige. Jag vet vad vårt syfte är, men det mesta av pengarna går direkt till Turkiets kassa eftersom det är de som fördelar pengarna till flyktingar. Därför ska vi inte känna oss bakbundna av detta.

Vi i Sverige måste höja vår röst och direkt kräva av Turkiet att sluta gå mot folkrätten och sluta vara i Afrin och de andra områdena i Rojava. De måste frige politiska fångar och låta dem få sjukvård. Exempelvis Selahattin Demirtaş fick inte sjukvård förrän efter en veckas påtryckningar från hans advokat. Detta måste vi kräva.

Anf. 78 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Fru talman! Vi tar varje möjligt tillfälle för att inskräpa vårt budskap till våra turkiska motparter. När det gäller möjligheterna för demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer är dessa begränsade i Turkiet.

Jag vill dock protestera mot Amineh Kakabavehs beskrivning av flyktingavtalet. Turkiet är faktiskt det land i världen som tar emot flest flyktingar på detta sätt. Jag har personligen talat flera gånger med UNHCR:s generalsekreterare Filippo Grandi, som berättar att Turkiet är ett av de länder som tar bäst hand om flyktingar i den situation som råder med så många flyktingar.

De pengar som kommer från EU går inte alls till Turkiets statskassa. Vänsterpartiet och nu Amineh Kakabaveh, som inte är med i partiet längre men som säger samma sak, hävdar att pengarna går till Turkiets statskassa. Det gör de inte. De går till flyktingarna.

Det är UNHCR och IOM som avgör vad flyktingarna behöver. De säger att de behöver hälsovård och utbildning. Vilka kan ge det i stor skala när det gäller 4 miljoner flyktingar? Jo, det är hälsodepartementet och utbildningsdepartementet i Turkiet. Därför får de betalt för det de gör, för flyktingarnas skull. Hade man tagit bort stödet hade flyktingarna inte fått vare sig hälsovård eller utbildning.

Jag menar att man direkt ger sig på flyktingarna när man förklarar det i ord om att det skulle gå till Turkiet. Jag tycker att detta är ohederligt, och det tänker jag fortsätta att vara väldigt tydlig med.

Vad gäller säkerhetszonen är vår position att vi inte vill bidra finansiellt för att stabilisera de områden där lokalbefolkningens rättigheter inte respekteras, med undantag för akut humanitärt stöd.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellation 2019/20:177 om arbetsmiljön inom äldreomsorgen

Anf. 79 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Saila Quicklund har frågat mig vilka konkreta åtgärder jag avser att vidta för att förbättra den allvarliga situationen gällande arbetsmiljön inom äldreomsorgen.

Ingen ska behöva skadas eller bli sjuk av sitt arbete. Arbetslivet ska inte medföra att människor slås ut i förtid på grund av fysiska, sociala eller organisatoriska arbetsmiljöfaktorer. Jag ser därför mycket allvarligt på att arbetsmiljön inom äldreomsorgen är dålig. Sedan regeringen tillträdde förra mandatperioden har en höjd ambitionsnivå för arbetsmiljöpolicen varit en viktig prioritering. Resurserna inom området har förstärkts kraftigt, med resurser till Arbetsmiljöverket för fler inspektörer och ökad närvaro på arbetsplatserna, till arbetslivsforskning och till att inrätta Myndigheten för arbetsmiljökunskap.

Arbetsmiljöverkets föreskrifter om organisatorisk och social arbetsmiljö, som började gälla 2016, innebär ett stort steg framåt och nya möjligheter i arbetsmiljöarbetet. Arbetsbelastning, arbetstidens förläggning

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

och kränkande särbehandling är tre områden som föreskrifterna fokuserar på.

Med utgångspunkt i regeringens arbetsmiljöstrategi för 2016–2020 lämnades uppdraget till Arbetsmiljöverket att genomföra en tillsyn av arbetsmiljön inom äldreomsorgen med särskilt fokus på organisatorisk och social arbetsmiljö samt arbetstagarnas möjlighet till inflytande och delaktighet och med ett genusperspektiv. I slutredovisningen lyftes ett antal utvecklingsområden för ett förbättrat arbetsmiljöarbete fram. Tillsynen fortsatte under 2019 på Arbetsmiljöverkets eget initiativ, vilket jag är mycket positiv till.

Arbetsmiljöverket konstaterar att arbetsmiljöproblemen inom vård och omsorg behöver synliggöras högre upp i organisationerna, där beslutsmandat finns till förbättringsåtgärder för att minska riskerna för ohälsosam arbetsbelastning. Det är politiker i fullmäktige, styrelse och nämnd som är den yttersta arbetsgivarrepresentanten och som ska förvissa sig om att arbetstagare inte utsätts för risker för ohälsa och olycksfall i arbetet. Arbetsmiljöverket träffade därför under 2019 kommuner och regioner på politisk nivå för att informera om det arbetsgivaransvar som politiker har.

Under 2018 genomfördes en halvtidsavstämning av arbetsmiljöstrategin. Myndigheten för arbetsmiljökunskap fick i uppdrag att sammanställa kunskap om faktorer som skapar friska och välmående arbetsplatser med särskilt fokus på den organisatoriska och sociala arbetsmiljön. Uppdraget ska slutredovisas i februari 2020. Ett uppdrag gavs också till Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap att sammanställa och redovisa friskfaktorer på organisatorisk nivå som kan mätas och följas över tid och som ska kunna bidra till en hållbar och hälsosam arbetsmiljö. Uppdraget ska slutredovisas i februari 2021. Under 2019 har regeringen uppdragit åt Statskontoret att utvärdera arbetsmiljöstrategin som styrmedel. Resultatet ska utgöra ett underlag för regeringens utformning av en ny arbetsmiljöstrategi.

God arbetsmiljö och minskad sjukfrånvaro är också avgörande för att kommunerna ska kunna säkerställa äldreomsorg med god kvalitet i framtiden. Det räcker inte att attrahera och rekrytera nya medarbetare. Man måste också ta till vara den fulla potentialen hos kvinnor och män som redan är anställda. Den 7 november 2019 tillsatte regeringen en nationell samordnare inom äldreomsorgen som bland annat ska stödja kommunalt finansierade verksamheter i deras arbete för en god arbetsmiljö.

I syfte att förbättra förutsättningarna att utveckla välfärdens verksamheter och minska risken för nedskärningar i kommuner och landsting har riksdagen efter förslag från regeringen i budgetpropositionen beslutat om generella tillskott på 5 miljarder kronor till kommunsektorn för 2020, varav 3 ½ miljard kronor avser allmänna bidrag till kommuner.

Alla som jobbar i välfärden ska hinna, orka och kunna ge patienter, brukare och klienter god vård och omsorg av hög kvalitet. Jag kommer att följa frågan och utesluter inte att ytterligare åtgärder behövs i framtiden.

Anf. 80 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Skälet till att jag har ställt den här interpellationen är att jag känner en otroligt stor oro för personalen inom äldreomsorgen.

Vi kan ta del av detta i medier i stort sett varje dag, varje vecka. Det eskalerar bara. Nu har vi också sett undersköterskeupproret – personalen själv tar tag i det här och tycker att gränserna har nåtts.

Jag vill referera lite grann till interpellationssvaret från ministern: ”Ingen ska behöva skadas eller bli sjuk av sitt arbete. Arbetslivet ska inte medföra att människor slås ut i förtid på grund av fysiska, sociala eller organisatoriska arbetsmiljöfaktorer.” Det är en väldigt bra intention, men så ser verkligheten inte ut. Ministern säger också: ”Jag ser därför mycket allvarligt på att arbetsmiljön inom äldreomsorgen är dålig.” Detta är helt korrekt.

Regeringen har haft fem år på sig att förbättra situationen. Det här är ingenting nytt, ingenting som har kommit det senaste året eller de senaste veckorna, utan det har varit en lång historia med en allt sämre arbetsmiljö för vård- och omsorgspersonal inom äldreomsorgen. I tider av högkonjunktur är jag klart besviken på att regeringen med vetskap om de här förhållandena inte har nått längre. Det fortsätter att eskalera. Jag kommer strax till siffror som bekräftar detta.

I sitt svar säger ministern att man har gett ett uppdrag till Arbetsmiljöverket och Myndigheten för arbetsmiljökunskap att sammanställa och redovisa friskfaktorer. Arbetsmiljöverket har goda intentioner och gör vad det kan. Myndigheten för arbetsmiljökunskap är dock en myndighet som Moderaterna var emot redan från första början. Det är dessutom en myndighet som är i stor kris, och den ska alltså hantera den kris som vi i dag ser inom äldreomsorgen. Det är en myndighet där personalen slutar och där förtroendet är lågt – man har tappat det. Man satsar alltså i dag statliga pengar på att utbilda experter på arbetsmiljö i just arbetsmiljö. Ministern hör själv hur det låter. Där lägger nu också regeringen det tunga ansvaret att förbättra arbetsmiljön för personal inom äldreomsorgen.

I dag gick Elisabeth Svantesson och Ulf KristerSSon på en presskonferens ut med att man kommer att presentera ett utskottsinitiativ i finansutskottet. Där tillför man kommunerna 5,6 miljarder, och det handlar om 3 miljarder till välfärden. Det motsvarar 4 200 undersköterskor. Detta är ett otroligt bra initiativ, och vi hoppas självklart att vi ska få stöd för det. Ministern får gärna kommentera dagens utspel från Moderaterna om extra resurser som verkligen behövs inom välfärden och fler händer inom vården.

Läget är mycket akut. Men ministern säger i sitt svar: ”Jag kommer att följa frågan och utesluter inte att ytterligare åtgärder behövs i framtiden.” Framtiden? Vi har ett akut läge här och nu. Ministern får gärna precisera vad man menar med att man ska åtgärda det här i framtiden om det behövs.

Anf. 81 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Som jag beskrev i mitt interpellationssvar till Saila Quicklund tror jag att det finns ett antal väldigt viktiga åtgärder. Jag är glad att Moderaterna ser behovet av att skjuta till mer resurser. Jag välkomnar att fler partier värnar om välfärden. Som jag beskrev innebär den satsning som vi gör i budgeten för 2020 att det nu tillkommer ytterligare 5 miljarder till kommunsektorn.

Det är klart att äldreomsorgen är helt central av väldigt många olika skäl. De som arbetar i äldreomsorgen ska ha en god arbetsmiljö och kunna utföra ett bra arbete, både för att de själva ska kunna må bra och för att vi

ska kunna säkerställa en god kvalitet i äldreomsorgen till alla våra äldre. Men det är också viktigt för tryggheten och tilliten i vårt samhälle att du och jag kan lita på att vi har en äldreomsorg som håller hög kvalitet, så att vi kan gå till våra jobb och känna oss trygga med att alla de nära och kära som vi värnar i våra liv har en bra tillvaro i äldreomsorgen varje dag.

Det är därför det är så viktigt med resurser till att stärka välfärden. Jag är väldigt glad över att Moderaterna precis som vi ser behovet av detta och att vi får ett stöd för det. Jag tror också att det är väldigt viktigt att vi ger de myndigheter som arbetar med de här viktiga verksamheterna rätt förutsättningar.

Jag ser inte att vårt uppdrag som politiker är att svartmåla olika myndigheter utan snarare att säkerställa att såväl Arbetsmiljöverket som Myndigheten för arbetsmiljökunskap får de bästa förutsättningarna att utföra sitt viktiga jobb. Det handlar om just det Arbetsmiljöverket pekar på i sin granskning när man har tittat på äldreomsorgen och mött samtliga kommuner och regioner och träffat de politiker som bär det yttersta arbetsgivaransvaret för att arbetsmiljön ska vara god.

Det gäller att vi ser till att ställa krav på de lokala politikerna. Arbetsmiljöverket kommer att fortsätta att följa upp frågan och göra stickprovskontroller för att se att det verkligen händer något inom området. Även av min egen erfarenhet av att jobba fackligt i många år vet jag att förutsättningarna för arbetsgivarna och de fackliga organisationerna att kunna bidra till att stärka och verksamhetsutveckla äldreomsorgen är helt centrala.

Jag ser själv väldigt mycket fram emot att i slutet av den här månaden åka ut tillsammans med Tobias Baudin, som är ordförande i fackförbundet Kommunal, och bland annat besöka äldreomsorgen i min hemkommun Luleå för att diskutera lite mer med personalen. Vad är det de ser behöver göras på arbetsplatsnivå? Vad kan parterna göra tillsammans, arbetsgivarna tillsammans med de fackliga organisationerna? Vilket stöd behövs från oss politiker? Vad kan regeringen och jag göra? Vad kan vi göra tillsammans för att säkerställa bättre förutsättningar för äldreomsorgen?

Fru talman! Jag är glad över att det finns en samsyn om att resurserna till äldreomsorgen är viktiga. Det är någonstans där det börjar. Det handlar om att det finns möjlighet att rekrytera personal. I dag vet vi att många av dem som arbetar inom äldreomsorgen går på knäna av det skälet att de har för få kollegor. Det är självklart så att fler behöver anställas i dessa viktiga verksamheter.

Vi behöver också se till att vi får bukt med arbetsmiljöproblemen. Ska man kunna locka ännu fler att jobba i dessa viktiga välfärdsverksamheter behöver vi också kunna locka med en god arbetsmiljö. Det handlar om att man när man går hem efter passets slut på dagen kan känna en stolthet över det arbete som man har utfört. Det gäller att man kan känna att de äldre har fått det stöd som de behöver.

Anf. 82 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Det är absolut inte min intention att svartmåla myndigheten. Det är ett faktum att vi har en krisande myndighet som nu ska bära ansvaret för att förbättra arbetsmiljön.

Det är också ett faktum att Moderaterna satsar mycket mer än regeringen på välfärden. Det gjorde vi redan i vår budgetmotion för 2020, och vi gör det extra tillskott som vi presenterade i dag. Hälften av de anställa

inom äldreomsorgen har allvarligt övervägt att sluta. Det är också markant mer än för tio år sedan. Vi har sådana enorma behov, och hälften överväger att sluta. Ökad stress, lågt inflytande över jobbet och dåliga arbetstider är några av orsakerna

Det visar en rapport från Stockholms universitet. Rapporten jämför också de nordiska länderna. Utvecklingen är genomgående sämst för just Sverige. Det är en både dyster och tung läsning. Vem vill ta dessa jobb när det ser ut så här?

Utvecklingen går också ganska snabbt bakåt. Men den utvecklingen riskerar vi att ha en samhällskris på sikt. Nu är det akut. Vi måste investera mer i personalen, stärka inflytandet, villkor och löner. Det är precis det som personalen själv hävdar.

I rapporten har sammanlagt 1 200 undersköterskor och vårdbiträden i hemtjänst och äldreboenden i Sverige intervjuats och 4 400 i övriga nordiska länder. Förändringen har genomgående varit betydligt mer negativ i Sverige. Vad gör regeringen i Sverige för fel?

De offentliga medlen till äldreomsorgen har kontinuerligt minskat, och de äldre som ska tas om hand har blivit sjukare. Var fjärde plats i äldreboende har också försvunnit sedan år 2000. Dessutom har ambitionerna höjts avsevärt.

Det avspeglar sig också i personalens syn på sitt jobb. Jag ska rapportera några siffror. Det var 45 procent av svenskarna som jobbade delade turer minst en gång i månaden men bara 2 procent i Danmark. Det var 45 procent kontra 2 procent. Heltidsnormen är flera timmar kortare per vecka i Danmark och Norge än i Sverige och Finland, och Sverige har fler typer av skift än de andra nordiska länderna. Här jobbar man både dag, kväll, vardag och helg.

Allt fler är alltså missnöjda med arbetstiderna. Det är 41 procent 2015 jämfört med 29 procent 2005. De som tycker sämst om arbetstiderna är också såklart de som är de mest benägna att sluta. De anställda inom äldreomsorgen i Sverige har mindre möjlighet att utveckla sig i yrket än vad de nordiska grannarna uppger. Varför är Sverige så mycket sämre i just detta med arbetsmiljö?

Här har också personalen mindre kontakt med chefer och säger sig få mindre stöd. Inom hemtjänsten har antalet hjälptagare per pass ökat från nio till tolv mellan 2005 och 2015. Inom hemtjänsten uppger bara 16 procent att de kan påverka sitt jobb. Det är oerhört allvarliga siffror.

Vi ser också ett behov av 135 000 personer de kommande åren till välfärden. Det är enormt stora utmaningar. När ministern tar del av detta med de insatser som i dag tydligen inte räcker undrar jag: Vad tänker ministern? Vilka konkreta åtgärder kommer man att vidta? Det går inte att hänvisa till utredningar, uppföljningar och så vidare. Regeringen har haft fem år på sig, och läget har bara förvärrats.

Anf. 83 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Det är en väldigt dyster bild som Saila Quicklund målar upp här. Jag delar oron över läget när det gäller arbetsmiljön inom äldreomsorgen. Precis som jag inledde med att säga är det helt avgörande både för personalen som arbetar där och också för de äldre, för kvaliteten i äldreomsorgen och för att vi som anhöriga ska kunna känna oss trygga med att de äldre får rätt stöd och en god omsorg varje dag.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Jag tror inte att lösningen framåt är att bara gräva ned sig i det som inte funkar. Jag, Saila Quicklund och andra som har ett stort engagemang i arbetsmiljöfrågorna inom äldreomsorgen behöver ta fasta på vad Arbetsmiljöverket pekar ut som de stora problemen och se till att de åtgärdas.

Det jag kan konstatera att Arbetsmiljöverket pekar på när det gäller utvecklingsområden handlar om till exempel rutiner för introduktion för och kompetensutveckling av medarbetarna. Det gäller bland annat belastningsergonomi och andra faktorer som påverkar arbetsmiljön.

Det handlar om dokumentation och skriftliga rutiner för riskbedömningar. Det handlar om riskbedömning gällande chefers arbetsmiljö. Det handlar om tydlig balans mellan krav och resurser. Där kommer resursfrågan in, som vi diskuterade här med extra satsningar.

Det handlar om att arbetstagare ska känna till vilka arbetsuppgifter som ska utföras, vilket resultat som ska uppnås samt om arbetet ska utföras på ett särskilt sätt. Det handlar också om att det finns stöd för prioriteringar vid resurs- och tidsbrist.

Fru talman! Jag tror att vi alla är medvetna om att det ytterst är arbetsgivaren som är ansvarig för arbetsmiljön. Detta gäller såklart också äldreomsorgen. Det är viktigt att våra kommunpolitiker, som har det yttersta ansvaret, säkerställer att det finns rätt resurser.

Men det är också viktigt att arbetsgivarna tillsammans med facket tar initiativ och försöker åtgärda det som är de stora problemen. Det finns väldigt mycket att ta fasta på som är positivt. Parterna har till exempel tillsammans arbetat inom Sunt arbetsliv. Det är ett arbete som ägs av facken inom den offentliga sektorn i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting och också Sobona.

De har flera intressanta initiativ som handlar om att stärka arbetsmiljön. Man har bland annat någonting som kallas för OSA-kollen. På vilket sätt kan vi konkret använda de nya föreskrifterna om organisatorisk och social arbetsmiljö? De har ett initiativ som kallas Chefoskopet där man också adderar forskning, det vill säga evidensbaserad tillämpning, i verksamheten. Det tror jag är väldigt centralt. Det handlar om att cheferna får rätt förutsättningar att verkligen vara chefer och leda verksamheterna på ett bra sätt både för dem själva och för medarbetarna.

Det finns också andra partsgemensamma initiativ till exempel inom Prevent. Där har man tagit fram en produkt som kallas Balansguiden – om livet med jobbet. Det händer väldigt mycket positivt på området, och fackföreningar tillsammans arbetsgivare gör väldigt mycket bra saker.

Min egen erfarenhet från det fackliga engagemanget handlade framför allt om att skapa förutsättningar för chefer i äldreomsorg att fullt ut kunna vara chefer och ledare för sin verksamhet.

Där ser jag också ett perspektiv som vi ännu inte har nämnt i den här debatten men som är viktigt. Det är jämställdhetsperspektivet. Vi vet att chefer i äldreomsorgen ofta är kvinnor, att dessa kvinnor ofta har fler medarbetare än de manliga kollegorna i andra förvaltningar inom kommunen, att de ofta har ett sämre administrativt stöd än sina manliga kollegor och att de har fler underställda medarbetare än de manliga kollegorna.

Allt detta är frågor där vi behöver se till att problemen kan lösas också på lokal nivå, och då behöver vi supporta det som rikspolitiker. Det vill jag också göra som statsråd.

Anf. 84 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag måste säga att jag blir lite beklämd. Vi har statistik från olika forskningsorganisationer och så vidare. Ministern står hela tiden och hävdar att Arbetsmiljöverket pekar på detta och att fackliga organisationer ska ta del av det.

Men varför lyssnar vi inte på de riktiga experterna – människorna som finns på vårdgolvet? Det är de som jobbar inom äldreomsorgen. Regeringen hänvisar hela tiden till de andra. Var är dessa människors frågeställningar och svaren på deras frågor? Varför säger inte ministern att hon ska ut och tala med människorna på vårdgolvet? Det tycker jag skulle vara någonting bra.

Hela 45 procent av dem som har svarat på en undersökning säger att arbetet har försämrat deras hälsa. Vilken annan arbetsplats skulle acceptera något sådant? 45 procent upplever alltså att deras hälsa har försämrats – det är en katastrof när det gäller arbetsmiljöförhållanden! 46 procent tror inte att man kommer att orka jobba till pensionen. Vi riskerar att tappa hälften av personalen inom kort, och detta med den stora utmaningen att vi inom några år kommer att behöva 135 000 fler personer i äldreomsorgen.

Var tredje anställd har varit sjuk på grund av jobbet de senaste tolv månaderna, och värst är det för kvinnor i 30–49 års ålder. Kvinnorna är också i högre grad än männen hemma från jobbet, särskilt i åldrarna 30 år och uppåt.

Jag avslutar debatten med att inte känna mig ett dugg lugnare än när vi började den. Det är mycket hänvisningar till myndigheter och fackliga organisationer. Det är tal om eventuella insatser i framtiden.

Här måste vi agera *nu*. Det är ett krisläge. Regeringen har ett stort ansvar. Även om det finns arbetsgivare, fackliga organisationer och företag med ansvar ligger det yttersta ansvaret hos regeringen.

Anf. 85 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S):

Fru talman! Jag kan – tyvärr, måste jag säga – konstatera att Saila Quicklund lyfter fram många problem. Vi är överens om att problem är till för att lösas. Dessvärre hör jag som sagt inte några lösningar.

Jag tror att det ansvar som vi behöver ta är att se över de problem som nu har kommit upp till ytan tack vare att vi gav Arbetsmiljöverket möjlighet att kliva in och verkligen analysera hur läget ser ut. Men det handlar också om alla de berättelser som vi tar del av när vi är ute på arbetsplatser och möter både fackliga organisationer och arbetsgivare. Det gäller att ha handlingskraft att kunna åtgärda problemen.

Jag vill återigen understryka vikten av att skapa rätt förutsättningar för personalen inom äldreomsorgen. Precis som jag nämnde tidigare ser jag fram emot att i slutet på månaden besöka min hemstad Luleå för att tillsammans med Kommunals ordförande möta personal som jobbar inom äldreomsorgen. Då ska vi diskutera vad vi tillsammans kan göra utöver det som nu sker i form av resursförstärkningar, där regeringen i år i budgeten för 2020 tillför 5 miljarder. Det handlar också om att ge kraftfulla verktyg till våra myndigheter för att samarbeta med parterna på arbetsmarknaden.

Det jag själv ser väldigt mycket fram emot är den utvärdering vi ska göra av den nuvarande arbetsmiljöstrategin.

Prot. 2019/20:57

14 januari

Svar på
interpellationer

Jag vill avsluta med att bjuda in både Saila Quicklund och alla andra som är engagerade i arbetsmiljöfrågor att ta del av denna strategi och av uppföljningen. Men jag vill framför allt bjuda in er till att bidra till att se till hur vi kan få en ännu bättre arbetsmiljö både i äldreomsorgen och generellt i arbetslivet i Sverige i framtiden.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 20 Svar på interpellation 2019/20:203 om möjligheten att upphandla flyglinjer

Anf. 86 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Magnus Jacobsson har frågat mig när jag och regeringen kommer att ta initiativ till att möjliggöra för kommuner och regioner att upphandla flyglinjer.

Flyget har en viktig roll i transportsystemet, främst när det gäller resor och transporter över långa avstånd. Samtidigt har flyget en betydande klimat- och miljöpåverkan. Flygets utsläpp och klimatpåverkan behöver minska för att Sveriges klimatmål ska uppnås.

Av artiklarna 16–17 i EU:s lufttrafikförordning framgår vad som gäller för införande av flyglinjer med allmän trafikplikt och upphandling av denna flygtrafik. Trafikverket är behörig myndighet på detta område.

Trafikverket har regeringens uppdrag att ingå och ansvara för statens avtal om transportpolitiskt motiverad interregional kollektivtrafik som inte upprätthålls i annan regi och där det saknas förutsättningar för kommersiell drift.

Riksdagen har i samband med behandling av trafikutskottets betänkande 2017/18:TU10 ställt sig bakom att det är Trafikverket som ska sköta uppgiften att analysera vilken interregional kollektivtrafik som bör omfattas av allmän trafikplikt i syfte att minska brister i tillgängligheten.

Inom Infrastrukturdepartementet pågår ett arbete med att se över statens ansvar och roll som stödgivare till de regionala icke-statliga flygplatserna och av flyglinjer med allmän trafikplikt. I arbetet ingår bland annat regelverket för den flygtrafik som upphandlas av Trafikverket.

Anf. 87 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att önska både talmannen med personal och ministern med sin stab och personal en god fortsättning på det nya året.

Under slutet av 1800-talet och början av 1900-talet sker ett antal fantastiska förändringar som påverkar oss även i dag. En av dem är att ångmaskinen börjar användas för att driva båtar och järnväg. Lite senare uppfinner man motorer som gör att vi kan ha bilar. Ytterligare lite senare kommer flyget in på infrastrukturmarknaden.

Det intressanta med alla de här fyra reformerna är att de har skapat en frihet som vi inte hade tidigare. De har skapat en rörelsefrihet som gör att man kan röra sig till släkt och vänner betydligt snabbare än man kunde före 1800-talet. Men vi kan också röra oss mellan världsdelar.

Det här är en frihet som i sig också har resulterat i den handel som i dag existerar. Friheten i kombination med handel har också gjort att vi i dag – även om det inte låter så – lever i en av de tryggaste tiderna i världen i den meningen att det är färre krig än det har varit tidigare. Det visar forskning när det gäller internationell säkerhet. Detta beror bland annat på att när vi handlar mer med varandra tenderar vi att slåss mindre med varandra. I den meningen har vi faktiskt förbättrat våra förutsättningar.

Samtidigt upplever jag att det finns en politisk linje från regeringen som till viss del förvånar mig. Det handlar om att man i någon mening har börjat skuldbelägga flyg och bilar. Det talas ofta om järnväg, och det är positivt. Det talas också om sjöfart, och det är positivt. Men bilen och flyget fyller fortfarande viktiga funktioner i friheten att kunna röra sig och att kunna ha en väl fungerande regional samverkan med övriga landet.

Sveriges Kommuner och Regioner har på sin kongress fattat ett beslut om en önskan att få gå från ett passivt stöd till ett mer aktivt stöd. Man stöder ofta i dag flygplatser med ett ägartillskott; jag har själv suttit med i Trollhättans flygplats och varit med om detta. Med ett mer aktivt stöd skulle man kunna göra en strategisk bedömning och fråga sig: Vad behöver vi för flyg, nationellt eller internationellt, för att förbättra vår regions förutsättningar att utvecklas och att utveckla handel och på så sätt också utveckla fred?

Det här är oerhört viktiga frågor. Jag upplever i det svar jag har fått i dag, fru talman, att det egentligen liknar det svar jag fick i en annan interpellation före jul, nämligen: Ärendet bereds i Regeringskansliet.

Då, fru talman, vill jag konkretisera min fråga till ministern. Har regeringen en önskan, en vilja, att lyssna på Sveriges Kommuner och Regioners nya kongressbeslut? Det är nämligen att man skulle vilja få till en möjlighet att använda flyget som den kollektivtrafik det är. Det är en kollektivtrafik som jobbar på längre avstånd. Den jobbar inom Sverige, regionalt, men kan också fungera nationellt och på så sätt öka handel och frihet.

Anf. 88 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Magnus Jacobsson! Jag önskar också god fortsättning och hoppas att vi får bra och konstruktiva diskussioner under fortsättningen på riksdagsåret.

Jag uppskattar också engagemanget för flyget. Det är viktigt. Jag hoppas att det inte skiljer sig i synen på flyget, för jag är väl medveten om att flyget är viktigt i vårt avlånga land. Det är viktigt för Sverige som exportnation att vi har bra flygförbindelser. Men flyget måste ställa om. Den signalen är tydlig från regeringen, från väldigt många aktörer och tack och lov numera också från flyget självt. Man har insett att ett skäl till att en del väljer att flyga mindre är att de oroar sig över flygets klimatpåverkan. På samma sätt som alla andra transportslag tar sitt klimatansvar måste också flyget göra det.

Därför arbetar vi från regeringens sida med flygets omställning, med övergång till biobränsle enligt Maria Wetterstrands utredning och kanske med elektrifiering. Vem vet? Jag hoppas och tror också på detta, för det kan vara viktigt för att flyget ska kunna finnas där som ett bra färdmedel på långa resor – utan den stora klimatpåverkan som det faktiskt har i dag.

Jag delar definitivt inte åsikten att regeringen eller jag på något sätt skulle skuldbelägga flyg eller bilar. Tvärtom är vi drivande i att förutsätt-

ningar ska skapas så att dessa viktiga fordon klarar av klimatomställningen. Vi lägger åtskilliga statliga resurser på att bidra till en teknisk utveckling som påskyndar den utvecklingen, inte minst i fordonsindustrin där jag själv har bakgrund.

Däremot är jag lite oroad över vart Kristdemokraterna vill gå med sitt överförande av ansvar på kommuner och regioner. I dag står kommuner för en betydande del av ägandet av de icke-statliga flygplatserna. Man drif-
tar dem. Kristdemokraterna vill gå längre i fråga om att kommunerna ska ta ansvar för trafiken och upphandla den. Är Kristdemokraterna på väg att ändra en princip som vi haft länge i Sverige, oavsett regering, och lägga över ett större ansvar på kommunerna? De har redan i dag en ganska tung börda att bära, inte minst när det gäller välfärden. Ska de framöver också ta ansvar för flyglinjer?

Tidigare har det varit staten som gått in där det inte finns kommersiella förutsättningar och upphandlat trafik i till exempel Torsby, Hagfors, Vilhelmina, Lycksele och Arvidsjaur. Jag hoppas inte att Kristdemokraterna tycker att det är rimligt att dessa kommuner på sikt ska bära kostnader för icke-kommersiell flygtrafik och att staten ska avhända sig det ansvaret. En sådan utveckling vill jag inte ha.

Vare sig det varit moderata infrastrukturministrar som Elmsäter-Svärd eller socialdemokratiska före mig har svaret varit likadant och enigheten i riksdagen varit likadan: Upphandling av icke-kommersiell flygtrafik ska vara ett statligt ansvar. Vi vill inte ha ett ökat kommunalt ansvar för flyglinjer, allra minst utrikes flyglinjer. Staten ska ta det ansvaret och säkerställa att man kan få goda förbindelser på orter som Vilhelmina, Torsby, Hagfors och andra ställen där marknaden inte klarar av detta.

Annars är ju flygmarknaden i grunden avreglerad, och det finns ganska tydliga internationella regler för att det i huvudsak ska vara kommersiella aktörer som bedriver flygverksamheten. Det tror jag är en ordning som tjänat oss väldigt väl.

Min fråga tillbaka till Magnus Jacobsson är om detta är ett sätt för Kristdemokraterna att börja flytta över en del av ansvaret för icke-kommersiell trafik på kommuner och regioner, där man redan i dag bär ett tungt ansvar för att upprätthålla flygplatsernas ekonomi, driften av dem och investeringarna i dem. Ska man dessutom ta ansvar för trafiken i större utsträckning?

Anf. 89 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag börjar med miljödiskussionen och återgår till min historiska bild.

Det är helt korrekt att ångmaskinen var den första varianten av färdmedel på järnväg, som faktiskt pulserade runt i Europa under rätt lång tid. Till skillnad från många andra delar av världen har Sverige sedan elektrifierat järnvägen, vilket har gett otroligt stora miljövinster.

Just den frågan tror jag att åtminstone Kristdemokraterna och regeringen är helt överens om. Därför valde jag att inte lyfta fram den så mycket i debatten eftersom det är en sakfråga där vi är eniga. I vår budget avsätter vi pengar för forskning på biobränsle. Vi avsätter pengar för ytterligare forskning på elektrifiering, oavsett om det handlar om bilar, lastbilar eller flyg. I den frågan är vi alltså överens.

Däremot finns det en skillnad mellan regeringspartierna som man noterat om man följer Facebook och Twitter och annat, vilket jag ibland roar mig med att göra. Där kan man se enskilda företrädare för regeringspartier mer eller mindre jubla när en flyglinje läggs ned.

Det är klart att man kan ha inställningen att det är bra att flyglinjer läggs ned. Men effekten av det är ju att näringslivet och människor som vill umgås och träffa släkt får sämre förutsättningar. Vi borde givetvis, oavsett om vi pratar om flyg, fartyg, järnväg eller bilar, ha fokus på att infrastrukturen i sig är positiv. Drivmedel som har negativa miljöeffekter ska vi jaga.

Min andra fråga handlar mer om principerna. Vi är i grunden överens om principerna. Vi har inte lagt några motioner om att ändra det statliga ansvaret. Vi har däremot i vår trafikmotion lyft fram idén om att kommuner och regioner som så önskar ska ha den lagliga möjligheten att gå över från ett passivt stöd – vilket det är om man ger ett ägartillskott till en flygplats så som i Trollhättan, Karlstad, Jönköping och många andra – till ett aktivt stöd. Då gör man precis som vi gör i övrig kollektivtrafik: Man gör en upphandling. Man köper en tjänst. Enligt vår uppfattning ska det till och med vara möjligt för kommuner och näringsliv i ett område att säga att för dem är detta så viktigt.

Vi hade en sådan situation i min hembygd, där man hade flyg mellan Saab och Frankfurt. Just det flyget klarade man av kommersiellt. Där marknaden klarar det ska marknaden givetvis också lösa det. Men det finns ett mellanläge mellan den statliga upphandlingen och den enskilda kommunen och regionen.

Jag har själv gjort studiebesök i Karlstad, där man på den flygplatsen har sagt att man upplever att det faktiskt kan bli viss illojal konkurrens när en flygplats i Värmland får stöd men en annan flygplats inte får stöd. Givetvis har en mindre flygplats sämre förutsättningar än den större flygplatsen närmare Karlstad har. Men även när vi går in med statliga stöd måste vi ställa oss frågan om de blir tillräckligt effektiva eller om de i sig blir ett problem.

I grundfrågan är vi nog överens om den organisation som vi har i dag. Men ur det kristdemokratiska perspektivet önskar vi göra det som Sveriges Kommuner och Regioner antog på sin kongress: hitta en möjlighet för kommuner och regioner att förstärka sin kollektivtrafik på längre avstånd via exempelvis upphandling av flyg.

Anf. 90 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! För att börja med klimatfrågan hade jag önskat att vi var överens, men dessvärre är det inte så.

När Kristdemokraterna tillsammans med Moderaterna och Sverigedemokraterna fick möjlighet att påverka, att styra Sveriges budget, lade ni fram ett förslag som gick igenom i riksdagen och som innebar brutala besparingar på klimatpolitiken. Ni ville lägga ned Klimatklivet. Ni gjorde stora besparingar på det som bidrar till att flyget, fordonsindustrin och stora delar av samhället kan ställa om.

Där är vi alltså inte riktigt överens. Det må vara enskilda kristdemokrater som är djupt engagerade i klimatfrågan. Men jag är bekymrad över att när man får möjlighet att bestämma och besluta i riksdagen, ja, då blir det största besparingsbetinget klimatpolitiken.

Magnus Jacobsson ondgör sig över en företrädare för något parti som jublar vid en flyglinjenedläggning. Det skulle jag aldrig göra. Men man kan också konstatera att det finns företrädare för ett antal riksdagspartier på den borgerliga sidan som till och med har förnekat klimatförändringen och sagt att koldioxideffekten bara gör skogen grönare. Den typen av diskussion har inte tjänat förståelsen för den omställning som hela det svenska samhället, hela Europa och hela världen behöver göra för att vi ska kunna klara åtagandena enligt Parisavtalet eller för att vår planet ska klara sig framöver.

Jag tror att det är otroligt viktigt att vi har en hög ambitionsnivå i klimatpolitiken, och det har vi. Vi har återställt de besparingar som Kristdemokraterna, Moderaterna och Sverigedemokraterna genomförde, och vi höjer nu klimatanslaget. Detta är viktigt för att vi ska klara en omställning, inte minst inom transportsektorn.

När det sedan gäller ansvarsfrågan blir jag ändå lite orolig när jag hör Magnus Jacobsson säga att vi inte ska ändra på ansvarsfördelningen och samtidigt tala sig varm för att kommunerna nu ska ha ansvaret inte bara för driften och investeringarna utan också för trafiken. Är detta en kommunalisering, ett överförande av statens ansvar för icke-kommersiell trafik?

I detta sammanhang tas Torsby flygplats relation till Karlstad upp som ett konkurrensförhållande. Jag vill ändå säga att det finns en väsentlig skillnad när vi talar om orter som Vilhelmina, Arvidsjaur, Torsby, Lycksele eller Hagfors. När det gäller Torsby och Hagfors var det för övrigt en borgerlig infrastrukturminister som säkerställde att man kunde upphandla trafik. Till dessa orter kommer marknaden inte att nå, men i övrigt måste marknaden ändå hitta förutsättningar för det som är kommersiellt gångbar trafik.

Jag vill passa på att återigen ställa frågan: Är det så att Kristdemokraterna nu börjar säga att kommunerna framöver ska ta ett ökat ansvar för både drift och investeringar på flygplatsen men också för en större andel av den icke-kommersiella trafiken? Om så är fallet, vilka blir då konsekvenserna för de kommersiella aktörer som i dag bedriver trafik på de regionala flygplatserna, när de vet att kommunen kan ha ansvaret och gå in och finansiera? Kommer det att innebära att drivkraften att få ta del av de kommunala subventionerna ökar eller minskar?

Jag tror att det är bra att vi har ett statligt ansvarstagande som ser till att vi har tydliga riktlinjer för upphandling och priser så att vi inte hamnar i ett läge där kommuner pressas till att i ökad utsträckning subventionera flyglinjer som inte är kommersiellt gångbara. Detta vore inte bra för svenskt flyg och inte heller för den samordnade transportpolitiken i Sverige.

Anf. 91 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Om vi börjar med den första frågan, som handlar om klimatpolitik mer generellt, kan vi konstatera att Sverige nog är ett av de länder i världen som, oavsett vad olika partier i denna kammare har för uppfattning, satsar mest på god klimatpolitik. Vi gör det inte bara som land, utan även industrin gör det, liksom regionerna och kommunerna. Jag var själv med när vi i Uddevalla gjorde oss helt fria från bergolja.

Den faktiska budget som ministern hänvisar till var vid det aktuella tillfället Sveriges näst starkaste miljöbudget; den var dock svagare än regeringens. Efter regeringens senaste budget var den Sveriges tredje starkaste eftersom regeringen de facto lagt mer pengar än vi gjort vid två tillfällen.

Men jag får inte svar på min grundfråga: Kan ministern tänka sig att lyssna på SKL och deras önskan att få denna möjlighet? Jag har stor respekt för de frågeställningar ministern lyfter fram, exempelvis vad det skulle kunna få för effekter på konkurrensen. Det är fullt möjligt att en sådan här förändring skulle kunna leda till någon form av chicken race där man väljer att inte köra strikt marknadsmässigt. Den risken finns; det ska man vara ärlig med.

Men jag får inte svar på varför det är mer moraliskt rätt med ett passivt stöd. Det är nämligen också en form av stöd till flyget. Att ge ett ägardirektiv som håller nere kostnaderna på flygplatsen så att man alltså inte bär sina egna kostnader är tillåtet. Men ett aktivt stöd i form av en upphandling, som också är ett slags stöd, är inte tillåtet. Här haltar det nog lite grann.

Anf. 92 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det finns mycket att säga om det som Magnus Jacobsson anför här på slutet. Vi ska komma ihåg att investeringarna ju är kommunala – man måste skilja på investering och drift. Vi kanske också ska komma ihåg att en ganska stor del av det driftsstöd som finns är effekten av den överföring till länsanslaget som staten gjorde en gång i tiden. Det rör sig alltså om statliga pengar som från början växlades när man gjorde en flygplatsreform. Detta innebär att kommunerna nu också är med och drifvar flygplatserna.

Jag tror att man måste bestämma sig för vem som har huvudansvaret för icke-kommersiell flygtrafik och undvika att kommunerna hamnar i ett utpressningsläge. Det vill inte jag.

Mitt svar är detsamma som Anna Johansson och Catharina Elmsäter-Svärd säkert gav, och kanske till och med Ulf Adelsohn under sina dagar, fast det är jag inte riktigt säker på – vi hade nog inte samma regelverk då. Men det är samma svar som vilken infrastrukturminister som helst hade gett, oavsett färg, och som en enig riksdag ställt sig bakom: Nej, det är faktiskt staten som upphandlar icke-kommersiell flygtrafik.

Jag ser fram emot en fortsatt konstruktiv och bra diskussion om detta!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 21 Svar på interpellation 2019/20:206 om svarttaxi

Anf. 93 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Mattias Karlsson i Luleå har frågat justitie- och migrationsministern vilka åtgärder han avser att vidta för att stoppa den brottsliga verksamheten inom taxibranschen. Interpellationen har överlämnats till mig.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Jag vill understryka att all taxiverksamhet ska bedrivas enligt gällande bestämmelser, och det är allvarligt att det förekommer brottslig verksamhet. Den svarta ekonomin undanhåller skatteintäkter, snedvrider konkurrens och riskerar att finansiera kriminell verksamhet.

Enligt taxitrafiklagen är det straffbart att köra taxi om föraren saknar taxiförarlegitimation eller inte har rätt att tillfälligt utöva taxiföraryrket. Det är också straffbart om en tillståndshavare uppsåtligen eller av oakt-samhet anlitar en sådan förare. Det är även straffbart om taxitrafik bedrivs utan ett taxitrafiktillstånd.

Det är flera myndigheter som har ett ansvar när det gäller kontroll och tillsyn av taxiverksamhet. Myndigheternas uppdrag skiljer sig åt, men för att komma till rätta med fusk krävs att de samarbetar. Skatteverket på-började exempelvis tidigare i år en speciell granskning av förmedling av illegal taxiverksamhet i sociala medier. Skatteverkets kontroll syftar till att motverka osund konkurrens som drabbar laglig taxiverksamhet. De senaste åren har två olika tjänster som sagt sig förmedla samåkningstjänster lagts ned sedan flera av deras förare dömts för olaga taxitrafik.

För att stärka kontrollverksamheten har regeringen gett en särskild ut-redare i uppdrag att se över kontrollen av bland annat taxitrafik. Utredaren ska föreslå förbättrande åtgärder som kan gälla nya arbetssätt, effektivare användning av tekniska möjligheter, ökad myndighetssamordning och mer informationsutbyte. Utredaren ska också ta fram ett förslag om en samlad organisationsform för kontrollverksamheten.

Anf. 94 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka infrastrukturministern för sva-ret.

Den svenska taxibranschen har under lång tid hotats av osund konkur-rens till följd av fusk med skatter och bidrag. Detta har i hög grad präglat konkurrensvillkoren på marknaden och även den allmänna bilden av taxi-branschen som sådan.

Ett offensivt arbete mot gamla former av svarttaxi och den snabba ut-vecklingen av sociala medier har gjort att den illegala taxin har hittat nya vägar att möta sina kunder. Kontakten mellan förare och kund har flyttat till grupper i sociala medier, och uppgörelser om betalning sker via mobil-telefoner.

Utvecklingen av svarttaxi är ett allvarligt hot mot den seriösa taxinär-ingen. Särskilt på mindre och medelstora orter har seriösa taxiföretag i dag allt svårare att överleva på grund av konkurrensen från svarttaxi via sociala medier. Detta är särskilt allvarligt för taxinäringen eftersom den präglas av små marginaler och höga kostnader i form av skatter och avgifter.

Förutom att svarttaxiverksamhet får förödande konsekvenser för seri-ösa taxiföretagare innebär den att skatter och avgifter inte betalas in, vilket drabbar all offentligt finansierad verksamhet. En utbredd acceptans för och användning av svarttaxi kan bidra till att minska förtroendet för skatte-systemet som helhet.

Min interpellation ställdes ur perspektivet vad man kan göra åt den brottsliga verksamheten i taxibranschen. Då är det faktiskt beklagligt att justitieministern väljer att inte besvara frågan utan skickar fram infrastru-kturministern i stället.

Det är flera myndigheter som ansvarar för kontroll av taximarknaden. Skatteverket granskar ur ett skatteperspektiv regelefterlevnaden avseende skatter och avgifter, och Transportstyrelsen har tillsyn över tillstånden. I det sammanhanget är det självklart viktigt, för att inte säga nödvändigt, med insatser och samverkan från samtliga inblandade myndigheter.

Men det som frågan inriktar sig på är som sagt hur den brottsliga aspekten hanteras. En väg är att granska ekonomin hos dessa individer eller företag, men det påverkar ju inte det faktum att frågan också måste hanteras som en polisiär angelägenhet. Det krävs också polisiära insatser för att få bukt med problemet. Frågan kvarstår alltså: Vad gör regeringen för att försäkra sig om att polisen arbetar med detta?

Anf. 95 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Detta var en så intressant interpellationsdebatt att jag ville passa på att delta. Lyssnar man på ministrarnas svar blev det väldigt tydligt att ministern är, som min kollega Mattias säger, svarslös.

Om man tittar på medierapporteringen kan man se att bland de tio värsta kommunerna i Sverige när det gäller svarttaxi i sociala medier ligger min hemkommun Ljusdal etta, Hudiksvall ligger tvåa, Luleå ligger trea – det är inte min valkrets utan Mattias Karlssons – och Gävle, som är en stor stad, ligger sjua.

Jag besökte Ljusdals taxi strax före jul, och de kunde berätta hur samhällsservicen, som de uppfattar det, blir påtagligt sämre på grund av svartkörningar som bokas i sociala medier.

Fru talman! Det blir inte bättre av att Region Gävleborg hade ett projekt där man till och med gav offentliga medel för att, som man sa, uppmuntra samåkning. Vi moderater röstade naturligtvis nej till detta i det dåvarande landstinget. Vi talade om risken för att den här situationen skulle kunna uppstå. Men socialdemokraterna i Gävleborg lyssnade inte på kritiken. När man nu kan se utfallet, som undersökningen från Svenska Taxiförbundet visar, har man alltså varit väldigt framgångsrik när det gäller att uppmuntra folk att samåka.

Jag tycker att Mattias Karlssons frågor är relevanta: Vad tänker regeringen göra, och hur har vi hamnat i situationen att taxinäringen i Ljusdal faktiskt har blivit utslagen? Det finns ingen legal taxi i Ljusdal i dag. De som åker till Järvsö – de kanske åker klimatvänligt tåg till Järvsö och har tänkt ta taxi upp till skidbacken – märker plötsligt att det inte finns någon taxi att beställa.

Detta är ett allvarligt samhällsproblem, och det kan också uppmuntra annan brottslighet. I Gävle hade man ett projekt för tio tolv år sedan där man verkligen försökte ta krafttag mot svarttaxi. Man förbjöd trafik efter kl. 22 utanför den populäraste krogen, och kommunen har samarbetat med polisen. Men trots detta ligger alltså Gävle, som är en så pass stor stad, på sjunde plats på Taxiförbundets lista.

Jag undrar: Är ministern nöjd med utvecklingen, och vad tänker ministern göra?

Anf. 96 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Lars Beckman och Mattias Karlsson, för engagemanget!

Låt mig först till Mattias Karlsson ge ett råd, efter lång tid i riksdagen. Det handlar om hur man formulerar frågan. Det är inte så att justitieministern väljer att avstå från att debattera och med varm hand lämnar frågan till ett annat statsråd, utan det är faktiskt riksdagsledamoten själv som har formulerat frågan på ett sådant sätt att den automatiskt kommer till mig. Med lite hjälp från kamraterna i riksdagsgruppen kan ni säkert formulera frågan så att den landar hos den minister som är ansvarig för polisverksamheten i Sverige och inte taxiverksamheten.

Min andra punkt är en vädjan till debattörerna. Det är en resa jag själv har gjort när det gäller illegal, olaglig taxiverksamhet: Använd inte begreppet svarttaxi! Jag tycker att det leder tanken fel. Det är inte taxiverksamhet.

Jag kan bli upprörd när jag ser medierapporteringen om att någon blivit överfallen eller rånad i en svarttaxi. Som det svärta ned taxibranschen när det egentligen handlar om att individer väljer att olagligt köra bil, skjutsa andra och ta betalt för det!

Jag vill gärna att vi mönstrar ut begreppet svarttaxi och talar om vad det är, nämligen olaga yrkestrafik.

Min tredje punkt är att vi i sak är överens om detta. Vi vill inte ha det. Jag har själv engagerat mig för detta när jag var riksdagsledamot från Kronoberg. Polisen har gjort och gör fortfarande goda insatser tillsammans med andra myndigheter för att beivra olaga yrkestrafik. Senast i december gjorde man en razzia uppe i Umeå. På det sättet ska man arbeta. Det är polisens ansvar, och man ska också göra det ihop med Skatteverket, Försäkringskassan och andra. Då kan det dessutom ibland bli ganska verkningfullt. Det handlar om att stoppa illegal konkurrens och osäker trafik som människor lockas in i.

Men det som Mattias Karlsson tar upp i sin motion är sådant som förekommer i sociala medier. Här gör Skatteverket en särskild insats och har lyckats stoppa flera av dessa förekomster.

Men jag har ändå en fråga till Mattias Karlsson och Lars Beckman. Jag lade själv som minister fram en proposition som handlade om att ytterligare reglera taxiverksamheten. Vi tog fram en ny kategori av taxiverksamhet och satte upp nya regler för den framväxande digitaliseringen. Då kom en motion från Moderaterna, *Sverige ska bli världens bästa land för delningsekonomi*, där Moderaterna säger att möjligheten att använda privata bilar för taxitjänster måste införas. Man skriver att svensk lagstiftning måste anpassas efter den nya teknikens framväxt, och i syfte att underlätta för fler att köra taxi bör digitalisering och delningsekonomi nu släppas in i branschen.

Jag skulle vilja att Mattias Karlsson och Lars Beckman talar om på vilket sätt ni tror att möjligheterna att beivra olaga yrkestrafik skulle öka om den moderata motionen om ökad delningsekonomi och användandet av privata bilar för att utföra delningstjänster hade gått igenom. Är det rätt sätt att beivra olaga yrkestrafik?

Vi har tillsatt en utredning om effektivare kontroll av yrkestrafiken, där vi ska titta på sanktionsväxling och effektivare kontrollmöjligheter när det gäller lastbilstrafik, busstrafik och inte minst taxinäringen, för det behövs. Jag är också upprörd över att det är illojal konkurrens och en hård press på de seriösa aktörer som vill bygga och vara stolta över en taxiverksamhet som de har bedrivit under lång tid. Då ska man inte undergräva detta med

att främja den här typen av verksamhet, som det kan framstå i den moderata motionen, som jag tror att ni också röstade för i riksdagen.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Anf. 97 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Det kanske ändå inte är hur en ny riksdagsledamot har formulerat frågan som gör att du har fått den, utan det kanske är någon hackordning bland statsråden. Som nytt statsråd kanske du får stå här på tisdagskvällar och svara på frågor från riksdagsledamöterna.

Men det är lovvärt att man, som ministern säger i svaret, har tillsatt en utredning som ska se över kontrollverksamheten inom yrkestrafiken. Ser man till utredningens direktiv kan man konstatera följande:

- Begreppen ”svarttaxi” eller ”olaga taxitrafik” – vilket av dem som nu är den korrekta benämningen på brottet – förekommer över huvud taget inte i direktivet.
- Begreppet ”taxi” nämns två gånger i det tiosidiga direktivet, och då endast i definitionen av vilken form av yrkestrafik som ska omfattas av utredningen.

När direktiven har utformats på detta sätt och när justitieministern hukar för frågeställningen och skickar fram infrastrukturministern finns det naturligtvis en överhängande risk för att fokus hamnar på kontroll av de företag som har taxitrafiktillstånd och förare som har taxiförarlegitimation och inte på den tillståndslösa, brottsliga verksamheten, som justitieministern borde ha varit här och svarat om.

Jag vill fråga infrastrukturministern: Bör det inte klargöras i direktiven att utredningen även omfattar kontroll av svarttaxi? Problemen är ju så pass allvarliga att det är angeläget att frågan inte prioriteras bort. Den tas ju inte uttryckligen upp i direktiven.

Anf. 98 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag har respekt för att statsrådet naturligtvis inte känner till alla projekt som Socialdemokraterna driver ute i landet – det är väl att begära för mycket. Men jag hoppas att statsrådet har möjlighet att läsa om det projekt som Socialdemokraterna har drivit i Gävleborg, som är offentligt finansierat och som man kallar just Samåkning i Gävleborg. Man har ett motiv – man talar om att personer som åker bil ska åka tillsammans.

Projektet Samåkning i Gävleborg och den offentliga finansieringen av det sa Moderaterna naturligtvis nej till. Vi varnade för konsekvenserna. Vi sa att det mycket väl skulle kunna leda till att människor började samresa med varandra och betala utan att redovisa det.

Man kan väl konstatera att det projekt som Socialdemokraterna har drivit i Gävleborg har varit oerhört lyckosamt sett ur projektets synvinkel. Ljusdal ligger etta i landet när det gäller problem med svarttaxi. Det är alltså Taxiförbundets begrepp; det är inte något som vi har hittat på. Hudiksvall ligger tvåa i Sverige, och Gävle ligger sju i Sverige. Tre av de tio kommuner i Sverige som har störst problem med illegal taxiverksamhet ligger alltså i Gävleborg.

Man kan inte utesluta att det beror på detta projekt. Region Gävleborg och det dåvarande landstinget ville verkligen uppmuntra människor att samresa. Det har tyvärr fått konsekvenser: Taxiverksamheten i Ljusdal har

Svar på
interpellationer

mer eller mindre upphört. Det taxibolag som jag träffade, som körde färdtjänst, sa: Det är meningslöst att försöka bedriva taxiverksamhet här på fredags- och lördagskvällar, för folk löser detta via sociala medier.

Jag tycker att det är olyckligt.

Regeringen har haft fem år på sig att bekämpa detta. Nu kommer säkert statsrådet att redovisa vad man de facto gör för att minska detta problem.

Anf. 99 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att de båda moderata riksdagsledamöterna nu undviker att med ett enda ord berätta varför de ställer sig bakom en motion om att vi ska främja delningsekonomin. Det skulle vara intressant att höra på vilket sätt Lars Beckman tar sitt ansvar för den taxiverksamhet som bedrivs olagligt via sociala medier. Skulle den verksamheten försvåras om den moderata motionen hade gått igenom? Motionen handlar om att främja delningsekonomin och möjligheten att använda privata bilar för taxitjänster. Är det ett sätt som beivrar eller underlättar för illegal taxiverksamhet såväl i Gävleborg som i övriga landet? Det gäller att ta ansvar också på den plats man har i riksdagen.

När det gäller utredningen är det ingen tvekan om att det handlar om effektivare kontroller av yrkestrafiken. Det gäller lastbilstrafiken. Det gäller busstrafiken. Det gäller taxitrafiken, och det nämns i utredningsdirektivet. Utredaren ska under utredningstiden också samråda med såväl Taxiförbundet som andra aktörer. Detta görs naturligtvis för att man ska kunna beivra illegal verksamhet och säkerställa bättre kontrollmöjligheter.

Men när det gäller just polisens verksamhet får Mattias Karlsson vända sig till justitieministern och formulera frågan så att de jurister som bestämmer var frågorna ska hanteras, utan statsrådets inblandning, kan se till att den kommer till rätt departement.

Vi ska komma ihåg en sak: Jag tror inte att vi är oense här. I grunden tror jag inte att någon av oss, oavsett vilket parti vi representerar, tycker att det är okej att seriösa företagare, oavsett om det handlar om åkeriföretag eller taxinäring, drabbas av osund konkurrens. Ingen gillar tanken på att man försöker bedriva taxiverksamhet genom att rigga grupper på Facebook och kalla det taxi. Det innebär en risk för dem som anlitar tjänsterna. De kan råka ut för brott, bedrägerier och annat.

Vi måste hjälpas åt. Inte minst måste myndigheterna samordna sina verksamheter för att komma till rätta med detta, oavsett om man använder ny teknik och sociala medier eller om man använder gammal teknik med illegala skyltar eller vad man nu hade förr i tiden. Det viktiga är att myndigheterna har uppdraget att samordna sina insatser, att de har resurser att göra det och att vi följer efter med lagstiftning, precis som vi gjorde med den proposition som vi lade på riksdagens bord.

Det viktiga är att den politiska signalen från partierna i Sveriges riksdag är entydig om att vi inte accepterar detta.

Mattias Karlsson får nu en sista chans att svara för den motion som Moderaterna har väckt i riksdagen med anledning av den proposition som jag lade fram. Kommer det att främja den legala taxiverksamheten om man underlättar för delningstjänster och för att utföra taxitjänster i privata bilar? Är det rätt väg att gå när det gäller en verksamhet som har varit så pass avreglerad att det blir svårt för seriösa åkare att få en bra förtjänst för de tjänster de utför? Är det inte så att vi behöver öka kontrollen och försvåra

möjligheten för olaglig taxiverksamhet samt se till att skapa bättre ordning inom yrkestrafiken, såväl taxinäringen som andra delar av yrkestrafiken?

Jag ser fram emot Mattias Karlssons svar.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 100 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Detta är inte en debatt om ett betänkande från utskottet, utan det är en debatt om en interpellation som har ställts till justitieministern för att man ska få reda på hur regeringen har tänkt i form av förslag för att stoppa den brottsliga verksamheten. I det läget väljer infrastrukturministern att bland annat i sitt svar plocka fram den utredning som man har tillsatt, där egentligen olaga taxitrafik inte över huvud taget nämns. Men det är det stora svaret från regeringen: att den brottsliga verksamhet som vi nu debatterar ska åtgärdas genom den utredningen.

Den osunda konkurrensen från svarttaxi skadar inte bara den enskilda taxichaufförens möjlighet att försörja sig, utan den drabbar även tillgången till skolskjuts, färdtjänst och anropsstyrd kollektivtrafik, eftersom seriösa taxiföretag inte överlever. Taxiföretagens existens bygger ju på intäkter från såväl upphandlade samhällsresor som vanliga taxiresor. En sund och hållbar taxibransch är viktig för att hela Sverige ska ha god tillgång till mobilitet. Det vet inte minst jag, som är från ett län som har väldigt stor geografi.

För många äldre som av olika skäl väljer att inte köra bil är taxi och samhällsbetalda taxiresor en förutsättning för ett fungerande liv, men även där det finns kollektivtrafik är taxi viktig för att göra det möjligt för människor att ta sig till och från den storskaliga kollektivtrafikens noder. Utan taxi blir kollektivtrafiken aldrig lika flexibel och tillgänglig som bilen.

Anf. 101 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Först: Jag tror, Mattias Karlsson, att vi är helt överens om att vi ska göra allt vi kan för att stoppa illegal taxitrafik och olaglig verksamhet. Vi ska se till att ha en bra lagstiftning som förhindrar detta. Det är viktigt för den legala taxinäringen, för taxiförarnas förtjänster. Och det är viktigt för att man ska kunna färdas tryggt.

Vi kan göra detta på olika sätt. Jag noterar att Mattias Karlsson tycker att det är bekymmersamt med framväxandet av delningstjänster på sociala medier. Men inte med ett ord säger han något om den moderata riksdagsgruppens motion och kravet från den dåvarande talespersonen i taxifrågor och infrastrukturfrågor som handlar om att man vill öka möjligheten att använda privata bilar till taxitjänster.

Jag tycker att det kanske hade varit på sin plats att ge någon signal om huruvida detta är ett bra sätt att skydda taxiverksamheten i Luleå eller i Gävleborg. Jag oroas över den framväxt av delningstjänster som vi ser och som kan främja illegal verksamhet. Jag vill ha ordning och reda inom yrkestrafiken, för där är du som kund utsatt. Du vet inte vem som kommer och hämtar dig, men du måste lita på att det är en person som har en gedigen yrkesbakgrund, som är utbildad och som har taxilegitimation och tillstånd att bedriva trafik. Du sätter dig i bilen i vetskap om att det är en person som ska köra dig tryggt och säkert. Så är det inte med den här typen av olagliga tjänster. Det är en otrygghet för resenärer, och det är en osjyst konkurrens gentemot taxiföretagen.

Jag kommer att göra vad jag kan för att fortsätta reglera och kontrollera detta, för det är viktigt med taxiverksamheten. Jag har den i min släkt, och jag har många i min närhet som jobbat inom den. Den är viktig för mig.

Jag har svårt att se hur Moderaterna kan tro att fortsatt användning av delningsekonomi och sociala tjänster samt privat utförande av taxitjänster ska vara lösningen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2019/20:223 om skyltning vid vägar på landsbygden

Anf. 102 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Katarina Brännström har frågat mig vad jag tänker göra för att underlätta för företag att få skylta utefter vägar och för att bedömningen ska bli mer enhetlig.

Jag vill inleda med att säga att regeringen lägger stor vikt vid att hela landet, såväl landsbygder som städer, ska utvecklas så att hela Sveriges potential används. Möjligheterna att bo, leva och verka i hela landet ska förbättras. Åtgärder som underlättar för företagande och entreprenörskap och som bidrar till en ökad sysselsättning är därför en prioriterad fråga för regeringen.

Att sätta upp reklamskyltar längs en väg kräver tillstånd av Trafikverket i egenskap av väghållningsmyndighet eller av länsstyrelsen. Om bygglov krävs måste tillstånd även inhämtas från kommunen. I de två senare fallen är Trafikverket ofta remissinstans. Genom sina remissvar kan Trafikverket skapa enhetlighet och bidra till att länsstyrelser och kommuner gör relevanta bedömningar.

Trafikverket har i uppdrag att bedöma lämpligheten av skyltning med hänsyn till trafiksäkerhet och skötsel av ett vägområde. Trafikverkets beslut som väghållningsmyndighet kan överklagas till länsstyrelsen.

Trafikverket har publicerat riktlinjer för skyltar på sin hemsida och har tagit fram interna rutiner för att förvissa sig om en enhetlig bedömning.

Näringsidkare är beroende av att kunna göra reklam för sin verksamhet på olika sätt, men det får inte ske på ett sätt som kan äventyra trafiksäkerheten. Jag kan också notera att riksdagen har behandlat frågan vid ett flertal tillfällen och avslagit motioner om en mer generös tillämpning.

Anf. 103 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag ska be att få tacka ministern för svaret. Det är trevligt att få debattera frågor med någon som kommer från länet!

Precis som ministern säger frågade jag vad regeringen tänker göra för att underlätta för företag att få skylta på landsbygden. Tyvärr fick jag inget svar. Det var noll. Jag fick endast en redovisning av vad som gäller för att få sätta upp skyltar i dag.

Tydligt är regeringen nöjd med sakernas tillstånd trots att det finns hundratals, kanske tusentals företag, hembygdsgårdar, gårdsbutiker och turistattraktioner som förgäves kämpat och kämpar med Trafikverket och länsstyrelserna för att få sätta upp en rimlig skylt.

Tomas Eneroth säger tydligt i inledningen till sitt svar att regeringen lägger stor vikt vid att hela Sveriges potential ska användas och utvecklas. Men jag kan inte höra ett enda ord om *hur*. Tyvärr verkar det signifikant för regeringen: Det är mycket ord men tyvärr betydligt mindre verkstad. Vad tänker ni göra för att landsbygdens företag ska leva, Tomas Eneroth, när inte ens lättnader gällande att få upp en skylt vid allmän väg är intressant?

Jag vet att Tomas Eneroth känner till våra hemtrakter väl. Vi är ju från samma län. Det handlar om Langes i Virestad, hembygdsgården i Ormesberga och lanthandeln i Tolg, för att nämna några exempel. De har alltså inte fått sätta upp sina skyltar.

Jag har i flera år stridit för de här skyltarna på landsbygden och skrivit motioner om det i kammaren. Jag skulle kunna räkna upp många andra företagare som har hört av sig med anledning av mina motioner. De är förtvivlade, och en del har till och med tvingats lägga ned eftersom de inte har fått skylta om sin verksamhet.

Vi vet dessutom att det kryllar av skyltar överallt där vi kör bil. I vårt län fick Huseby en godkänd skylt men inte Langes på samma väg, fast villkoren ser precis likadana ut. Det är inte rimligt att länsstyrelsens tjänstemän bedömer så olika i samma län eller att olika länsstyrelser i landet gör olika bedömningar.

Som av en händelse kom i går ett pressmeddelande från Näringslivets Regelnämnd. Det var som på beställning för mig. Pressmeddelandet handlar just om bristen på samsyn i länsstyrelsernas regeltillämpning och att det är avgörande för företagsklimatet, för tillväxten och för jobben. Man kan läsa sig till hur de har gjort undersökningen, som visar att det finns stora skillnader i hur länsstyrelserna bedömer samma ärenden. Regeringen har ett stort ansvar för länsstyrelserna.

Sverige har faktiskt inte råd med en massa hinder för tillväxt och jobb om hela landet ska leva. Det tror jag att vi kan vara överens om. Det ställs i det här fallet högre krav på företagen än på myndigheten. Dessutom kostar det pengar varje gång ett företag ska ansöka om en skylt. Några tips om vad som gäller och hur de bör göra för att få sin skylt kan inte heller myndigheterna ge. Det är mycket stelbent och känns gammaldags.

Man kan tycka att skyltar på landsbygden inte är någon stor fråga, men det är det faktiskt. Det har mycket att göra med hur vi ska få verksamheter och boende på landsbygden att fungera framöver. Jag hoppas därför att ministern har något mer gynnsamt att berätta för mig här och nu gällande vad man kan göra för att underlätta för dessa företag.

Anf. 104 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Katarina Brännström, för engagemanget! Jag delar det. Vi har ju sällskapat länge som riksdagsledamöter i samma länsbank, och jag känner väl till förhållandena när det gäller de enskilda ärendena i Kronobergs län. I min roll som infrastrukturminister kan jag dock inte uttala mig om dem. Det känner Katarina Brännström också till.

Däremot är även jag av uppfattningen att det är viktigt att vi får en enhetlig tillämpning, vilket är skälet till att Trafikverket så tydligt publicerar riktlinjer som ska vara vägledande för länsstyrelserna vid deras tillämpning. Det är ju viktigt att man får en likabehandling.

Det är även viktigt hur länsstyrelserna agerar därefter, och jag hoppas att Katarina Brännström i sin egenskap av ledamot i insynsrådet i länsstyrelsen i Kronobergs län också förhör sig om tillämpningen. Rådet är ju ett sätt som regeringen har att öka både insynen och möjligheten till en lokal och regional dialog i länsstyrelsen.

Det är viktigt att det finns bra regler och bra förutsättningar för skyltning så länge det inte äventyrar trafiksäkerheten. Man ska också ha respekt för att det finns skillnader mellan stad och landsbygd. Det tror jag att alla inser. I stadstrafik kör man ofta i lägre hastigheter, medan skyltningen längs en 80-, 90- eller 100-väg får större konsekvenser om den drar till sig förarens blick.

Här finns riktlinjer från Trafikverket som på det stora hela har fungerat väl, och det är också ett av skälen till att riksdagen har avslagit Katarina Brännströms motioner och inte gjort några andra ställningstaganden. Jag tror inte heller att den moderata riksdagsgruppen har stött motionerna, utan man har tyckt att det i huvudsak har fungerat väl.

Det kan säkert finnas skäl för länsstyrelsen att ständigt se om man gör samma bedömning i andra delar av landet, och jag har försäkrat mig om att Trafikverket på sin hemsida och på annat sätt ser till att ge så bra information och underlag som möjligt för länsstyrelsernas tillämpning av reglerna.

När det gäller avgifter tog Trafikverket tidigare inte ut några sådana, utan det är länsstyrelsens avgifter eller kommunala avgifter som näringsidkare har fått vara med och betala.

Jag delar alltså engagemanget och anser framför allt att det är viktigt att vi får en enhetlig tillämpning, och jag tycker att Trafikverket gör goda insatser för att det ska bli en så likartad tillämpning som möjligt. I grunden tycker jag att det finns relativt bra möjligheter i landet för en väl fungerande skyltning. Det finns också ofta ett erbjudande till näringsidkare att göra en så kallad vägs skyltning där man vid korsningen får en annan typ av skyltning som leder in till affären eller verksamheten.

Det är på det sättet som vi ska försöka att hitta lösningar på regional nivå hemma i Kronobergs län och med ett regelverk nationellt som till stora delar enligt både riksdagen och regeringen ändå har fungerat företrädesvis väl.

Anf. 105 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Det är bra att vi har en samsyn, och jag vet också att Tomas Eneroth är intresserad av hur det ser ut hemma på landsbygden i Kronoberg. I ett sådant län måste vi gynna de bygder som finns. I dag håller många orter på att försvinna eftersom servicen försvinner, och då är det inte rimligt att staten eller länsstyrelserna bidrar till att verksamheter försvinner.

Jag håller med om att vi inte ändrade reglerna när vi satt i regeringen. De är gamla, och en del av dem är omoderna. Jag vet att Trafikverket försöker skapa enhetliga regler. Precis som ministern säger sitter jag i insynsrådet, och jag har lyft upp frågorna flera gånger. Där finns många tjänstemän, och det blir en tolkningsfråga – och det är oroande. Det blir en petighet. Där finns till exempel tvåsekundersregeln, det vill säga att det inte ska ta mer än två sekunder att läsa en skylt. Men skyltar kan stå 80 meter in från vägen eller hänga 80 meter upp i luften. Det finns konstigheter. En

del hyr släp på hjul, och de kan flyttas. Man försöker på alla sätt komma undan reglerna. Det är inte bra, och därför bör de ses över.

Det är en annan tid nu än när lagarna skrevs. Jag tror att de flesta är från 50-talet. Det finns skyltar överallt, men en liten diskret skylt invid en väg vid en skog anses vara trafikfarlig. Det är svårt att förstå. Någon mil bort anses den skylten inte vara trafikfarlig. Det finns en balansgång som inte känns bra. För det enskilda företaget eller den enskilda verksamheten – en hembygdsgård, gårdshandel eller något annat – kan detta vara helt avgörande för om de kan fortsätta sin verksamhet eller inte. Om kunderna inte hittar dit kan de inte överleva.

Vi måste från politiskt håll göra mer för att stödja dessa människor och verksamheter på landsbygden. Där är skyltning ett sådant exempel.

Vi måste se till att regelverk och lagar gör det möjligt för lokalt engagemang att finnas kvar. Så att det inte bara ska bli fagra ord när vi säger att hela Sverige ska leva måste vi visa med exempel. Det är dåligt med dem.

Sedan har vi frågan om säkerheten. Det är klart att våra vägar ska vara säkra, men det är det dåliga vägenderhållet som orsakar fler olyckor än en enstaka skylt. Det kan vi nog vara överens om. Jag har letat, men jag har inte funnit en enda olycka som har berott på att man har läst en skylt. Där emot vet vi att störande mobiltelefoner är mycket farligare än skyltarna. Ibland känns det som att vi silar mygg och sväljer kameler.

Jag är rädd för att mindre orter ska försvinna, och jag vill ha en ändring till stånd. Jag kommer att fortsätta att kämpa för dessa skyltar och för företagen. Ibland verkar det nästan lite grann som att det har gått prestige i frågan. Det är svårt att ändra när man en gång har sagt nej. Jag tycker att regeringen kan påpeka för länsstyrelserna att frågan behöver ses över och att de framför allt måste bli mer enhetliga i sina bedömningar.

Anf. 106 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Katarina Brännström, för engagemanget! Jag uppskattar om Katarina Brännström använder sin roll i insynsrådet till att påpeka vikten av att följa Trafikverkets riktlinjer. Det är viktigt. Då blir det en enhetlig tillämpning.

På sikt tror jag att vi kommer att få se en annan typ av inslag som kan bli mer avgörande för uppmärksamheten och för att styra kunder till lanthandel och andra verksamheter, nämligen digital reklam. I din gps eller någon annanstans uppmärksammas du i god tid på att det finns en butik eller ett köpställe. Det är den tekniska utvecklingen vi kommer att se framöver, men det återstår att se. Det är viktigt att det finns goda möjligheter att upplysa om butiker och affärer eller annan service, men det ska ske på ett sätt som inte äventyrar trafiksäkerheten.

Jag vill ändå passa på att säga – och det är viktigt – att det inte är skyltar som förorsakar trafikolyckor, inte heller bristande vägenderhåll, utan det är hastigheten som dödar. Förra året hade vi, tack och lov, det lägsta antalet döda och skadade i trafiken någonsin – 223. Men det är ändå 223 för många. Vi kan konstatera att det är hög hastighet som leder till att människor omkommer i trafiken – tillsammans med fylleri och drogpåverkan. Där görs nu stora insatser. Vi lägger 9–10 miljarder de kommande åren på att separera körbanor för att undvika frontalkollisioner samt på att öka

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

antalet kontroller i fråga om rattfylleri och drogonykterhet. Det är viktigt i sig.

Jag säger återigen att det är viktigt med goda möjligheter till skyltning. Det är viktigt för lokalt och regionalt näringsliv. Det ska vara en enhetlig tillämpning. Riksdagen har konstaterat att det nu inte krävs några regelförändringar. Man har avslagit de motioner som Katarina Brännström har lagt fram och anser att det nuvarande systemet fungerar väl. Men jag anser som infrastrukturminister att det är viktigt med en enhetlig tillämpning såväl inom länen som mellan länen. Det är därför det är viktigt att Trafikverket ger råd och riktlinjer för skyltning på sin hemsida och dessutom tar fram rutiner för att förvissa sig om att det sker en enhetlig bedömning. Det är så vi ska arbeta, och det är så det ska fungera.

Anf. 107 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Fru talman! Jag tror att vi är rätt så överens. Nu nämner ministern gps och digital reklam, men det kan vara väl så trafikfarligt om man ska titta två eller tre sekunder på gps:en i stället för på vägen. Det har blivit en petighet när det gäller skyltarna på landsbygden, och den frågan borde man kunna se över på ett bättre sätt. Det gäller framför allt att tillämpningen blir lika.

Visst finns det brister i vägunderhållet. Transportföretagen skrev nu i veckan att deras stora fordon på många ställen har det svårt och att bris-terna gör att det blir farligt – även om självklart hastigheten dödar mest.

Jag ska inte nöta denna fråga alltför länge, men jag vill ändå skicka med just frågan om en enda liten skylt på flera kilometer ute på landsbygden. Den kan sällan vara trafikfarlig. Oftast finns två-plus-ett-vägar som gör vägarna säkrare. Dessutom kör vi inte heller lika fort. Företagen ska fortsätta att finnas. Vi har inte råd att missa dessa jobbchanser eller den tillväxt som de innebär för en liten ort på landet. Alla kan inte bo och jobba i staden. Där är det skyltar precis överallt, och det vet Eneroth. Titta bara på hur det ser ut i Växjö; där finns det enorma skyltar på sina håll, och på vissa ställen får man köra 70 kilometer i timmen. Det kan braka på ordentligt. Jag har svårt att se hur skyltar kan vara trafikfarliga på ett ställe men inte på ett annat.

Jag tackar för debatten.

Anf. 108 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag tackar också Katarina Brännström, och jag uppskattar engagemanget. Det är viktigt att det finns goda förutsättningar för företag, lanthandlar och andra. Vi kommer båda från Kronobergs län, och de är livsnerven i länet – inte bara för besöksnäringen utan även för alla som bor och lever där. Då måste det finnas bra förutsättningar för näringsidkare att med hjälp av skyltar, digitalt eller på annat sätt tala om för omvärlden att det finns ett fantastiskt Kronobergs län att upptäcka.

Tack för en bra debatt!

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 109 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Thomas Morell har frågat mig om jag avser att påskynda arbetet med säkra rastplatser.

Det är viktigt att det finns trygga och säkra uppställningsplatser och rastplatser där föraren kan parkera eller ta raster. Det är helt oacceptabelt att 20–45 procent av lastbilsförarna någon gång under sin yrkeskarriär har varit utsatta för brott. Trafikanalys konstaterade i sin rapport från 2016 att en genomgång av brottsstatistiken visserligen inte visade på någon ökning av brottslighet på uppställningsplatser men att ett stort antal förare upplever otrygghet och uppger sig ha blivit utsatta för brott. Mörkertalet kan vara stort.

Regeringen har gett Trafikverket ett uppdrag att göra en översyn av hur vi kan få fler säkra uppställningsplatser för yrkestrafiken. Det är Trafikverket som planerar och genomför uppdraget från regeringen, och det ska årligen i anslutning till årsredovisningen redogöra för hur arbetet planerats, genomförts och fortskrider.

Regeringen gör också historiska satsningar på svensk polis och förstärker även andra delar av rättskedjan. Rättsväsendet ges således bättre förutsättningar att öka tryggheten och bekämpa alla former av brottslighet, oavsett vem den riktas mot. För att bekämpa den grova organiserade brottsligheten bedrivs också ett myndighetsgemensamt arbete.

Självklart har även arbetsgivaren ett ansvar för att föraren har en god arbetsmiljö, och i det ansvaret ingår att vidta riskförebyggande åtgärder om en arbetstagare riskerar att utsättas för våld eller hot om våld.

Anf. 110 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, infrastrukturminister Tomas Eneroth!

Det är inte så länge sedan vi stod och debatterade den här frågan, knappt två månader sedan. Efter förra debatten fick jag ett mejl från en åkare. Han skrev så här:

Hej Thomas! Hoppas allt är bra med dig. Vi har dagligen ett femtontal chaufförer som har sin nattvila i hytten, framför allt i Stockholm och Mälardalen. Läser i Trailer om risken för rån, överfall och inbrott som skapar en otrygg arbetsmiljö för många lastbilschaufförer. Kan skriva under på det, för dagligen får jag det till mig från våra chaufförer som ligger i hytten och känner likadant.

Det var anledningen till att jag ville ha ytterligare en interpellationsdebatt. Jag har fått ett svar från infrastrukturministern som jag inte är riktigt tillfreds med, måste jag faktiskt erkänna.

I avslutningen på svaret pekar statsrådet på att det är arbetsgivarens ansvar att föraren har en trygg arbetsmiljö. Det är ju sant såtillvida att arbetsgivaren ska se till att föraren har en trygg och säker arbetsplats i den verksamhet som arbetsgivaren kan råda över. Det vi pratar om i det här fallet är ju bristen på statlig förmåga att hålla efter de kriminella. Man kan inte peka på en arbetsgivare och säga: Det blir ditt ansvar. Det fungerar inte. Här brister det alldeles uppenbart i statens förmåga att lagföra dem som begår allvarliga brott.

*Svar på
interpellationer*

I svaret i övrigt pekar statsrådet faktiskt på det som är det stora bekymret. Han säger att det är helt oacceptabelt att 20–45 procent av lastbilsförarna någon gång under sin yrkeskarriär har varit utsatta för brott. Det är detta som är den springande punkten: att de kriminella får en så stor spridning i samhället och kan ta sig en sådan makt att människor upplever att de är otrygga i sin arbetsmiljö, att de inte kan sova.

I svaret säger statsrådet vidare: ”Regeringen har gett Trafikverket ett uppdrag att göra en översyn av hur vi kan få fler säkra uppställningsplatser för yrkestrafiken. Det är Trafikverket som planerar och genomför uppdraget från regeringen, och de ska årligen i anslutning till årsredovisningen redogöra för hur arbetet planerats, genomförts och fortskrider.” Det är en formulering utan tydlig styrning. Det är en allmänt hållen text – var så god, utred lite grann, och så kan ni skriva i er bokföring hur det går. Det finns inget utpekad: Vi måste lösa det här!

Med den situation vi har just nu hastar det att få till stånd säkra uppställningsplatser för yrkesförare utmed våra vägar. Det är fullständigt oacceptabelt att så många människor i sin yrkesutövning känner oro. Tänk själv att ligga i lastbilen och inte kunna sova när jag ska ha min dygnsvila eftersom jag är rädd att det kommer att hända någonting under den tid jag ska vila för att kunna bli en bra förare i mitt nästa arbetspass. Fundera lite grann på den känsla som de här människorna har när de lägger sig i sängen i hytten!

Anf. 111 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vi har diskuterat det här flera gånger. Låt oss stanna vid det sista: När jag funderar på den känslan tänker jag också att det är en arbetstagare som är utsänd av sin arbetsgivare att sköta sitt jobb. Arbetsgivaren har faktiskt ett ansvar enligt arbetsmiljölagen att se till att du kan fullfölja ditt jobb och kan vara trygg på ditt jobb. Om det är riskutsatt ska man till och med se till att det finns larmutrustning eller för den delen särskild låsutrustning på fordonet. Det är inte alltid förekommande.

Det går också att öka skyddet för den enskilde så att man inte känner den otryggheten. Det går att se till att man får tid och utrymme att kunna göra en anmälan om nu brottsligheten ökar. Som nämns i svaret och i rapporten är det en uppenbar sannolikhet att det finns ett mörkertal eftersom man inte anser sig ha tid eller möjlighet att ens göra en anmälan. Jag tycker att det är viktigt, så att polisen får rätt underlag för att veta vad som är särskilt brottsutsatta platser. På särskilt brottsutsatta platser finns nämligen nu också möjlighet, med den kameraövervakningslag som vi har genomdrivit, att utan den prövning som förut var ganska komplicerad sätta upp kameraövervakning för att öka skyddet.

Här gör alltså regeringen stora insatser. Men jag tycker att det är bekymmersamt när Thomas Morell återkommande säger att arbetsgivaren inte har ett ansvar för sin arbetstagare. Det har man. Det är en viktig del i den svenska modellen att det finns skyddsombud och en skyddsverksamhet som ser till att du kan vara trygg på ditt jobb. Det engagemanget efterlyser jag hos Sverigedemokraterna.

När det sedan gäller Trafikverket är det inte så att Trafikverket får göra hipp som happ. Så fungerar inte myndighetsstyrning. I uppdraget ingår

- att göra en översyn av hur bristerna på säkra uppställningsplatser längs större vägar kan avhjälpas
- att bedöma hur behovet av säkra uppställningsplatser längs större vägar ser ut och förväntas utvecklas
- att analysera vilka nyttor och kostnader och andra konsekvenser en utbyggnad är förknippad med
- att ta fram möjliga affärsmodeller som kan främja tillräcklig utbyggnad
- att i samband med ny infrastruktur, ombyggnad och trimningsåtgärder planera för att underlätta privat etablering av säkra uppställningsplatser
- att se över vilka möjligheter den nya kameraövervakningslagen ger för att öka säkerheten
- att se över och kostnadsuppskatta åtgärder som bidrar till att höja säkerheten på övriga rast- och uppställningsplatser efter vägnätet.

Detta är det uppdrag man har, som man arbetar med och som man också återkommande redovisar.

Här finns dock också en svår avvägning. Här har jag efterlyst ett svar tidigare från Thomas Morell men inte fått något. Det handlar om vems ansvaret i förlängningen är. Vi har några kommersiella aktörer. Truckstop i Örebro är ett bra exempel – en fantastiskt bra verksamhet som jag har besökt, med ett starkt engagemang. Samtidigt vet vi att det inte är lätt att få en privat marknad för säkra rastplatser, och det gör att vi står inför ett skede där vi kanske också måste ha ett statligt engagemang när det gäller iordningställande och driftande av säkra rastplatser. Hur ser Sverigedemokraterna och Thomas Morell på vems ansvar det är?

I dag ser vi ändå gärna och vill underlätta för aktörer att bedriva säkra rastplatsverksamheter likt exempelvis Truckstop. Jag är angelägen om att vi nu bygger ut fler säkra rastplatser så att yrkestrafiken kan vara trygg, men jag är också angelägen om att arbetsgivarna tar sitt ansvar och att polisen har rätt resurser att beivra brottslighet vare sig det är brott på en rastplats eller någon som attackerar med järnrör ute på stan. Det är viktigt att polisen ständigt beivrar när brottslig verksamhet äger rum.

Anf. 112 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet Tomas Eneroth!

När det gäller att beivra brott behöver statsrådet inte känna den minsta oro för mitt engagemang. Är det någonting vi måste göra är det att se till att straffa den som begår brott.

Jag har här en artikel från i går ur tidningen Trailer. Det var en förare som hade stannat nere i Ängelholm. Klockan halv fyra på natten vaknar han av att bilen gungar – det gör ju inte bilen av sig själv; det är den alldeles för tung för. Han vaknar alltså av att någon gör någonting i bilen och tittar ut, och då är det fyra som håller på och stjälar kläder från bilen. Han gör misstaget att öppna dörren och kliva ut, vilket resulterar i att han blir miss-handlad. Han skulle naturligtvis ha stannat kvar inne i hytten och ringt till

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

polisen. Jag har det inte bekräftat, men jag tror att det handlar om en utländsk förare.

Jag har också med mig en annan artikel från tidningen Proffs. En chaufför vid ett av de större åkerierna i Sverige vaknar av att bilen gungar – även i det här fallet. När han drar undan gardinen i hytten och tittar ut står det en där beväpnad med en AK5. Jag antar att statsrådet själv har varit ute och skjutit med en sådan, för det gjorde man i värnplikten. Det är ett automatvapen.

På den nivån ligger kriminaliteten i dag. Man står med beväpnade vakter när man tömmer bilarna på värdefullt gods.

Detta kan ju omöjligen en arbetsgivare ta ansvar för. Arbetsgivarna kan göra det som åligger dem. Jag har aldrig ifrågasatt att de ska göra det. De ska se till att bilarna är i trafiksäkert skick och planera verksamheten på ett sådant sätt att förarna kan göra sitt jobb på ett tryggt och säkert sätt. Men när det inte finns platser, mer än egentligen vid Brändåsen i Örebro, med en säker uppställning finns det bara ett alternativ kvar för arbetsgivarna, och det är att låta bilen bli kvar hemma och låta kunderna komma och hämta sitt gods där.

När kriminaliteten tar sådana dimensioner att inte ens fastigheter på Östermalm i Stockholm går trygga utan stora delar av fasaden sprängs bort, då har den fått ett sådant fäste i vårt samhälle att det inte går att skydda sig. Man kan inte säga till en åkeriägare att den måste se till att förarna inte utsätts för det här och därmed lägga ansvaret på arbetsgivaren. Det är statens ansvar att vara rättsvårdande, inte den enskilde företagarens.

Ska vi komma till rätta med kriminaliteten måste vi få tillräckligt med polisiära resurser. Vi måste också ha en tydlig effekt av att man begår ett brott; det måste vara ett tydligt straff för det man gör. Så är det inte i dag. Det har vi diskuterat vid flera tillfällen tidigare. Att det inte finns tydlighet i detta gör att kriminaliteten rör sig i de här områdena hela tiden, för man vet att bilarna har gods på 34–36 ton, och ofta är de lastade med något värdefullt. Det är ju jättemycket pengar att hämta! En del är så förslagna att de till och med ligger bakom bilen i 80 kilometer i timmen och öppnar dörrarna och tömmer bilen under färd. Hur ska arbetsgivaren skydda föraren från det?

Jag vill ha ett svar från statsrådet: Kan vi förvänta oss att det blir en snabbare åtgärd när det gäller säkra rastplatser?

Anf. 113 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Vi kan förvänta oss att de på Trafikverket arbetar så hårt de kan tillsammans med polis, åkerinäring och många andra för att se till att vi får fler säkra rastplatser. Det är viktigt, och det är ett tydligt önskemål från regeringen eftersom det behövs. Jag noterar också att Thomas Morell även denna gång undviker att svara på frågan: Ska det vara kommersiellt drivna rastplatser, eller på vilket sätt ska vi underlätta för skapandet av fler säkra rastplatser? Kamerabevakningslagen har varit ett sätt att öka möjligheten.

Jag tror att vi är någonting på spåret här när det gäller att både öka säkerheten för enskilda förare genom att arbetsgivare tar sitt ansvar med planerad körning med säkert skydd och inte minst genom att se till att man har tid och möjlighet att kunna göra en anmälan av det som hänt så att vi får en rättvisande brottsstatistik. Mycket tyder på att det skulle göra nytta

eftersom många säger sig ha upplevt en ökad brottslighet. Jag tror mycket väl att det kan stämma. Då är det viktigt att man får tid och utrymme att göra en anmälan och på det sättet ge polisen underlag för att kunna se var det finns stora risker och särskilt brottsutsatta platser. Det gör att man får göra särskilda insatser.

Ingen vill mer än jag se till att yrkestrafiken skyddas och har goda möjligheter att fritt kunna färdas godset över landet. Varför är det viktigt? Jo, för att Sverige är en exportberoende industrination som måste ha möjlighet till bra kommunikationer för godset. Det är därför vi gör storsatsningar inte minst på infrastruktur.

Det är också för att öka skyddet som vi gör historiskt stora satsningar på polisen med fler poliser än någonsin, fler som utreder brott och ökade möjligheter till polisbevakning. Det är så vi arbetar. Här måste arbetsgivare tillsammans med polisen, rättsvårdande myndigheter och andra aktörer se till att det blir så säkert som möjligt och att vi möter den här brottsligheten på ett bättre sätt.

Naturligtvis förutsätter jag att Trafikverket i den samordning man har hittar rätt insatser så att vi får fler säkra rastplatser. Jag är lite nyfiken på hur Thomas Morell tycker att vi ska få fler säkra rastplatser. Är det kommersiella aktörer eller andra aktörer som ska erbjuda tjänsterna? Det är ett spännande vägval vi står inför i Sverige, inte minst i ett läge där vi på europeisk nivå med det nya mobilitetspaketet talar om en snabbare etablering av just säkra rastplatser och förutsättningar för yrkestrafiken. Det är någonting som jag verkligen välkomnar.

Anf. 114 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! När det gäller polisen är det på det sättet att man i dagsläget ökar antalet anställningar inom Polismyndigheten. Men merparten av de som börjar är civilanställda. Det kan naturligtvis vara bra, för det kan frigöra polisresurser att komma utanför huset, så att säga. Men ökningen vi ser i dagsläget är i huvudsak bland civilanställda. Därmed inte sagt att det skulle vara negativt, men vi behöver ha fler uniformerade poliser ute på gatorna också.

När det gäller rastplatser finns det ett statligt ansvar för att se till att det ska finnas rastplatser på givna sträckor. Om jag skulle köra en resa upp mot exempelvis Arjeplog och hela skjutsen är full med tv-apparater, datorer eller något sådant – 34 ton – var någonstans på den vägen ska jag sova på ett tryggt sätt? Det finns ingen sådan plats. Det är kanske om jag skulle åka hem till mitt gamla föräldrahem i Vilhelmina, men jag kommer inte dit på en dags körtid.

Det är det här som är problemet. Jag har inget alternativ, utan när körtiden är slut måste jag stanna, och då är det alternativet som jag har närmast som är möjligt. Då kan jag utsättas för precis det som föraren gjorde som såg en människa med en AK5:a utanför bilen. Det hände inte på Inlandsvägen utan i Stockholm.

Återigen: Kommer vi att få se ett snabbare agerande för att få säkra rastplatser på våra vägar?

Anf. 115 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag noterar att jag inte heller denna gång fick svar på frågan om ansvaret för rastplatsverksamheten. Jag är lite fundersam över var-

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

för, för det är viktigt att vi får fler aktörer som erbjuder säkra rastplatser. Det är viktigt för landets yrkeschaufförer att få en ökning av detta. Jag tror att det är viktigt också att Trafikverket, polisen och andra aktörer fortsätter att arbeta oförtruttet med att öka antalet säkra rastplatser. Det är viktigt för yrkestrafiken, det är viktigt för säkerheten och det är viktigt när vi nu både får fler poliser och dessutom får ökade kameraövervakningsmöjligheter och ökar förutsättningarna till kontroll av yrkestrafiken med de direktiv vi har lagt fram till en utredning. Jag tror att vi har bättre möjligheter än på väldigt länge att få en både säkrare och tryggare yrkestrafik men också mer ordning och reda.

Jag vill passa på – det är svårt att låta bli i det här sammanhanget – att säga att före 2014 fanns inga kontrollmöjligheter. Då hade vi inte klampning, sanktionsavgifter, beställaransvar eller extraresurser till polisen för cabotagekontroller. Alla de insatser som nu görs för att få mer ordning och reda i yrkestrafiken fanns över huvud taget inte under den tid då vi hade en högerdominerad regering som ville ha avreglering och att marknaden skulle sköta allting.

Jag tror på att vi måste ha regler. Vi måste ha ordning och reda. Vi har nu internationellt förhandlat fram ett mobilitetspaket som också på europeisk nivå gör att det finns bättre regler så att vi inte kan få otillåten cabotage trafik och framför allt så att vi kan få utstationering från dag ett för både cabotage- och kombitransporter.

Det här har varit hjärtefrågor för mig som infrastrukturminister just eftersom yrkestrafiken är viktig inte bara för dem som jobbar – det är ett fantastiskt jobb de utför – utan också för Sverige som industrination. Låt oss nu också se till att man kan klara klimatomställningen inom lastbilssektorn framöver. Även när det gäller det är jag optimist. Det måste man kunna vara.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 24 Svar på interpellation 2019/20:233 om stärkt säkerhet för tågpersonal

Anf. 116 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Patrik Jönsson har frågat mig vad jag och regeringen avser att vidta för åtgärder för att stärka tågpersonalens säkerhet ombord på tågen.

En ökad trygghet för såväl anställda som resenärer i kollektivtrafiken är viktig för att öka attraktiviteten och möjliggöra ett ökat resande med kollektiva färdmedel. Vad gäller säkerheten och tryggheten för de anställda ombord på tågen är detta i första hand ett tydligt utpekat ansvar för arbetsgivaren.

Regeringen har låtit utreda möjligheterna till ett enklare förfarande avseende kamerabevakning inom kollektivtrafiken, och ett antal förslag presenterades i utredningen som lämnade sitt slutbetänkande i februari 2019. Utredningens förslag bereds nu vidare inom Regeringskansliet.

Under 2017 inrättades Nationella rådet för järnvägs- och kollektivtrafikskydd som bedriver samverkan i säkerhetsfrågor på nationell nivå. I rådet medverkar myndigheter som Trafikverket, Transportstyrelsen och

Polismyndigheten men även företrädare för branschen såsom Branschför-
eningen Tågoperatörerna, Sveriges Kommuner och Regioner, Svensk Kol-
lektivtrafik, Trafikförvaltningen i Region Stockholm och Jernhusen. Inom
ramen för det nationella rådet bedrivs ett strukturerat samarbete i säker-
hets- och skyddsfrågor.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 117 PATRIK JÖNSSON (SD):

Fru talman! God afton fru talman och infrastrukturministern!

Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret. Jag måste som tidigare
järnvägsanställd säga att det gör ont i mig när jag läser att många av mina
gamla kollegor far illa när de jobbar ombord på tågen. Seko, det fackför-
bund som jag själv fortfarande är medlem i, har genomfört en undersök-
ning bland ca 3 000 lokförare och tågvärdar. Där framgår att hot och våld
blir alltmer vanligt. Det är vardagsmat i dag, och för varje år som går tilltar
det.

Jag tänkte nämna några siffror från undersökningen. Hälften av de om-
bordanställda tågvärdarna har svarat att det förekommer hot minst någon
gång varje vecka. 19 procent uppger att det sker varje dag eller nästan varje
dag. Låt detta sjunka in!

20 procent svarar att det förekommer våld minst någon gång varje
vecka. 5 procent uppger att det förekommer dagligen eller nästan dagligen.
Dessutom uppger 16 procent av medlemmarna att det ofta förekommer
sexuella trakasserier. Detta är helt sjuka siffror. Det är en kraftig ökning
sedan den undersökning som gjordes för tio år sedan.

Problemet med ensamarbete är också stort. Nästan var fjärde arbetar
ensam dagligen eller nästan dagligen. Således har man ingen kollega som
stöd om det uppstår en hotfull situation.

Var och en som läser dessa siffror måste se att det är en helt orimlig
arbetssituation. Under mitt tjugoåriga yrkesverksamma liv har jag inte ho-
tats eller hamnat i en våldssituation. Jag arbetade ändå som stationsvärd
under flera år på 90-talet. Då har man mycket kundkontakt och kommer i
kontakt med försenade resenärer som är väldigt irriterade. Om det hade
varit i dag hade jag sannolikt sett mig om efter ett annat jobb.

Vad finns det för åtgärder? Ministerns svar innehåller inte något att
yvas över. Ministern menar att samtal inom Nationella rådet för järnvägs-
och kollektivtrafikskydd samt stärkt kameraövervakning är tillräckligt. Jag
delar inte den uppfattningen utan får mer en känsla av att regeringen för-
söker blunda för problemet.

Seko lyfter fram flera förslag, av vilka jag håller med om mångt och
mycket. Ett av förslagen är att förbjuda ensamarbete. Redan i dag kan ar-
betsgivaren besluta om att öka till minst dubbelbemanning. Men det är en
konkurrensutsatt bransch, i synnerhet för den upphandlade lokala och re-
gionala trafiken. Frågan om förbud för ensamarbete behöver lyftas upp.

Kameraövervakning är verkligen viktigt och bra – absolut! Men redan
i dag kameraövervakas många av tågen. Såklart skulle mer kameror på
tågen men även på perronger och i väntsalar vara önskvärt för såväl rese-
närernas som tågpersonalens säkerhet. Det gör det också lättare att spåra
upp och lagföra våldsamma personer.

En åtgärd som Seko lyfter fram och den åtgärd som jag särskilt vill
lyfta fram är tillträdesförbud för personer som har agerat hotfullt eller
våldsamt mot ombordpersonal. Denna fråga verkar regeringen helt ha mis-

sat. Jag undrar därför vad ministern är villig att göra rent konkret för att få bukt med den ökade otryggheten inom kollektivtrafiken.

Anf. 118 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, Patrik Jönsson, för engagemanget! Jag uppskattar det.

Jag noterar att de förbättringar som har gjorts, inte minst när man på Öresundstågen stoppade ensamarbetet, har skett tack vare fackligt arbete från Sekos sida. Där är man djupt engagerade i frågan. Det visar på vikten av att vi har skyddsombudsverksamhet, ett starkt fackligt engagemang och inte minst regionala skyddsombud. Sverigedemokraterna har dessvärre haft uppfattningen att man ska försvaga skyddsverksamheten.

Sverigedemokraterna har också tidigare stöttat besparingsförslag inom Arbetsmiljöinstitutet eller Arbetsmiljöverket. Vi tillför resurser, både för att öka möjligheten till kontroller av arbetsmiljön och för att se till att vi får bättre förutsättningar för skyddsverksamheten framöver. Det är inte minst viktigt i en tid då vi gör stora satsningar på järnvägstrafiken. Det är historiska investeringar.

Nu kommer det nya tågagnar. Då tycker jag att det är rimligt att ställa nya krav på säkerhetsutrustning och på kameraövervakning men också på en god arbetsmiljö för dem som jobbar inom järnvägstrafiken. Det kommer att vara helt avgörande om vi ska hitta personer som vill jobba i den starkt ökande järnvägstrafiken.

Ingen ska tveka på regeringens engagemang här, vare sig det gäller de resurser vi ställer till förfogande för de ansvariga myndigheterna eller de förslag vi lägger fram för att få en bättre och tryggare arbetsmiljö. Jag är också övertygad om att branschen själv känner ett starkt engagemang och ansvar, precis som Seko gör.

Seko lyfter fram flera bra förslag. En del av dem ligger dessvärre inte inom mitt ansvarsområde utan inom arbetsmarknadsministerns eller andra statsråds områden. Jag hoppas att Patrik Jönsson väljer att fullfölja diskussionen också där. Det är nämligen viktigt att vi flyttar fram positionerna för ett säkrare och tryggare arbetsliv.

Det är oacceptabelt med de hot som ibland har riktats mot anställda inom tågen och kollektivtrafiken i stort. Därför är det viktigt att vi ger möjlighet till kameraövervakning men också att vi begränsar ensamarbetet och ser till att man har rätt utrustning och rätt utbildning för att kunna hantera svåra situationer. Det är en tuff utmaning; när det uppstår trafiksituationer eller förseningar måste man kunna känna sig trygg i sitt yrkesutövande och att man har kollegor att vända sig till.

Jag kommer att vara angelägen om att följa utvecklingen och att se till att man har så goda förutsättningar som möjligt att utföra ett gott jobb nu när intresset för tågåkandet ökar.

Som jag säger i svaret finns det både en rapport när det gäller kameraövervakning som regeringen nu bereder och andra trygghetsskapande åtgärder inom kollektivtrafiken. Nationella rådet för järnvägs- och kollektivtrafikskydd arbetar också ständigt och återkommande med säkerhetsfrågorna. Det är viktigt.

Jag tror att vi får arbeta gemensamt, genom att stärka de fackliga organisationernas möjlighet att ha skyddsombud och på det sättet kunna göra skyddsronder och öka tryggheten. Men vi ska också vara tydliga med

arbetsgivarens ansvar så att de anställda känner trygghet. Jag tror att det sistnämnda är inte nog så viktigt att understryka. När man ser att det finns risk för ökat hot och våld mot de anställda måste arbetsgivaren ge de anställda goda förutsättningar för att kunna hantera situationer och känna sig trygga i sitt yrkesutövande. De ska dessutom ha rätt skyddsutrustning om det skulle behövas eller möjlighet till kamerabevakning.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Anf. 119 PATRIK JÖNSSON (SD):

Fru talman! Jag har först en rättelse. Vi sverigedemokrater har varit tydliga med att man inte ska utse skyddsombud efter partibok. De anställda ska få utse skyddsombud, och det ska inte vara de som har socialdemokratisk partibok. Det stämmer. Det tycker jag är en starkt möjlighet för skyddsombuden.

Fru talman! En tanke slår mig: Hur hade ministern agerat om 20 procent av de anställda på Regeringskansliet hade uppgett att det förekommer våld minst någon gång varje vecka och 16 procent av de anställda hade svarat att det ofta förekommer sexuella trakasserier? Jag tror inte att ministern hade suttit med armarna i kors och tyckt att det är onödigt med krafttag för att få bukt med problemet. Men det är den otryggheten som de som jobbar ombord på tågen möter.

Jag har identifierat fem åtgärder som var och en kan stärka tryggheten inom kollektivtrafiken. Ordningstvakter ombord är kostsamt och är inte en statlig fråga. Men det fungerar väl. Jag vet att Region Skåne har det på vissa avgångar. Det hade de redan när jag satt i kollektivtrafiknämnden där.

Det är dock inte hållbart att ha ordningstvakter på samtliga tåg och bus-sar. Det är alldeles för kostsamt. Kroppsburna kameror är absolut ett bra komplement. Det ger även möjlighet att fånga upp ljud vid hot. Det är en relativt billig åtgärd, men det är inte en statlig fråga. Jag vet att just kroppsburna kamerors vara eller icke-vara debatteras med Morgan Johansson. Det är en gråzon, men det finns inget förbud mot dem i alla fall.

Jag är glad att herr minister i alla fall tycker att det är oacceptabelt med hot och våld. Men från statens sida kan vi besluta att ensamarbete inte ska vara tillåtet. Det är en viss skillnad på att uppmuntra till att inte ha det och att direkt förbjuda det.

Vi kan besluta om skärpta straff för hot och våld mot tjänstemän som jobbar ombord på tågen. Även andra yrkesgrupper kan vara aktuella, men nu debatterar vi ombordpersonal. Vi har nyligen skärpt straffen för våld mot blåljuspersonal. Nu bör vi titta på andra yrkesgrupper.

Här talar vi om en grupp som är extremt utsatt. Siffrorna talar sitt tydliga språk.

Jag tycker inte att ministern kommer med något konkret alls. Det absolut starkaste förslaget tycker jag är ett tillträdesskydd från våldsvärkare inom kollektivtrafiken. Personer som hotat eller brukat våld mot ombordpersonal hör inte hemma ombord på tågen. Jag undrar verkligen om herr ministern vill anamma detta och kanske till och med presentera en utredning. Vi kommer att lämna in en motion om det. Men regeringen kan såklart lättare få bukt med detta genom exempelvis en proposition.

Vi i Sverigedemokraterna menar att det måste fattas beslut om både skärpta straff och möjligheter att neka personer tillträde i kollektivtrafiken när de utgör en fara för personal och resenärer. Jag hoppas att regeringen

ändrar sin inställning i frågan så att vi kan gå hand och hand mot en säkrare miljö ombord på tåg och bussar.

Anf. 120 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Jag delar helt och hållet utgångspunkten. Det ska vara tryggt och säkert för dem som jobbar inom kollektivtrafiken. Vi ska ha tydliga regler som talar om vad arbetsgivarens ansvar är så att vi kan begränsa ensamarbetet och se till att man har en trygg och säker arbetsmiljö. Som jag nämnde har vi en utredning som bland annat tar upp kameraövervakning och andra skyddsåtgärder.

Jag tror att det är otroligt viktigt att man känner sig trygg. Regeringen är beredd att göra mer, och vi gör mer. Jag är lite fundersam över hur Patrik Jönsson och Sverigedemokraterna, som har ganska långtgående krav, ska kunna få igenom det tillsammans med Moderaterna och Kristdemokraterna.

Patrik Jönsson slåss ju för att Ulf Kristersson ska bli landets statsminister. Sverigedemokraterna har sagt att man vill ingå i ett underlag för en regering som består av sverigedemokrater eller i vart fall kristdemokrater och moderater. Jag noterar att detta engagemang inte finns där för vare sig skyddsverksamheten, arbetsmiljöverksamheten eller för den delen reglering av ensamarbete.

Låt mig avslutningsvis säga något om huvudskyddsombud, skyddsombud och partibok. Det som sägs här stämmer inte, Patrik Jönsson. Det är inte partiboken som är avgörande, utan det är att medlemmarna ska välja dem som ska företräda deras skyddsintresse. Den uppfattningen delar inte Sverigedemokraterna, och det tycker jag är allvarligt. Jag tycker att medlemmarna ska få välja vem som ska säkra mitt skydd på min arbetsplats. Det gör jag genom mitt medlemskap i en facklig organisation. Detta vill Sverigedemokraterna frånträda. De vill se till att andra utser den som är ansvarig för skyddsverksamheten. Det vore en olycklig utveckling.

Jag tycker att det är viktigt att jag som facklig medlem på en arbetsplats känner till den som ska företräda mina intressen. Även om man har bra samverkan mellan fackliga organisationer, anställda och arbetsgivare i Sverige med låg konfliktnivå och ofta samverkar på ett fantastiskt bra sätt ska man komma ihåg att det ibland finns väldigt tydliga intressekonflikter. Det gäller inte minst frågor som gäller trygghet, ensamarbete, hot och risker. Då är det viktigt att jag som medlem kan välja vem som ska företräda mig i skyddsfrågor.

Detta säger jag inte bara som infrastrukturminister och socialdemokrat utan också som gammalt huvudskyddsombud inom industrin.

Anf. 121 PATRIK JÖNSSON (SD):

Fru talman! Infrastrukturministern hade här ett gyllene tillfälle att rikta sig till dem som är utsatta för hot och våld inom kollektivtrafiken, ofta Sekomedlemmar. Seko är ett fackförbund som alltid för Socialdemokraternas talan. Jag har Sekotidningen. Den är väldigt röd. Till dessa medlemmar skulle infrastrukturministern verkligen kunnat ha sagt att han brinner för dem och deras trygghet och att han har följande förslag som är jättebra.

Infrastrukturministern valde dock att lägga största delen av tiden med att lägga en massa rökridåer och inte ta frågan på allvar. Jag tycker att det är sorgligt och att ministern nästan låtsas som om problemet inte finns. Att

säga att det är oacceptabelt – ja, det kan man ju säga om sprängningar och annat. Man såg det inte komma. Men jag tycker att regeringen agerar tonedövt.

Jag skulle verkligen vilja veta: Är de åtgärder som finns i svaret det enda som regeringen har att komma med? Det handlar om kameraövervakning och det nationella rådet för järnvägs- och kollektivtrafikskydd, som bedriver samverkan i säkerhetsfrågor. Det är ett råd som inte ens går att googla fram. Man kan inte få tag på det. Är detta de mest konkreta åtgärder som regeringen har att komma med tycker jag att det är väldigt sorgligt.

Anf. 122 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack återigen, Patrik Jönsson, för engagemanget! Det uppskattar jag verkligen.

Jag uppfattar att Seko som facklig organisation ofta lyfter fram vilket bra arbete som socialdemokratin eller regeringen gör när det gäller att trygga deras medlemmars rättigheter och trygghet på arbetsmarknaden. Det finns goda skäl till det. Vi är både historiskt och i nutid de som driver skyddsverksamheten bäst, som ser till att tillföra resurser till Arbetsmiljöverket, som inte lägger ned Arbetslivsinstitutet och som inte vill ta bort medlemmarnas rätt att ha huvudskyddsombud eller välja sina skyddsombud.

Sverigedemokraterna har inte stått på den sidan. De har valt att samarbeta med Moderaterna och Kristdemokraterna. De har i riksdagen valt att rusta ned skyddsverksamheten inom Arbetsmiljöverket. Det finns alltså skäl till att Sverigedemokraterna inte har haft ett så gott record när det gäller tryggheten för anställda inom till exempel tågtrafiken. Just därför uppskattar jag Patrik Jönssons engagemang. Jag tycker att det är viktigt.

Jag tycker att det är viktigt att alla ser behovet av att öka tryggheten för anställda som jobbar inom kollektivtrafiken. Jag är beredd att som infrastrukturminister göra vad jag kan inom mitt ansvarsområde. Jag noterar också att ett antal av Patrik Jönssons frågor inte rör mitt ansvarsområde, utan i huvudsak kanske rör justitieministerns ansvarsområde när det gäller tillträdesförbud och liknande. Patrik Jönsson är varmt välkommen att ställa interpellationer till det ansvariga statsrådet för dessa frågor.

Jag vill härmed tacka för engagemanget och för en bra diskussion i en viktig fråga för Sekos medlemmar och för oss i hela samhället.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 25 Svar på interpellation 2019/20:201 om vargpopulationens spridning

Anf. 123 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Lotta Olsson har frågat mig varför man har valt ut Örebro län som det län som ska hysa flest vargar per kvadratkilometer och om jag avser att verka för en ändring så att det inte finns ett så orimligt hårt vargtryck lokalt i Örebro län.

Prot. 2019/20:57
14 januari

*Svar på
interpellationer*

Viltförvaltningen har varit regionaliserad i Sverige sedan 2010. Det är länsstyrelserna och viltförvaltningsdelegationerna som fattar beslut om och som anger riktlinjerna för viltförvaltningen i länet. Här ingår även beslut om antalet vargar. Landet är uppdelat i tre rovdjursförvaltningsområden – det södra, det mellersta och det norra. Örebro län ingår i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Länen inom ett rovdjursförvaltningsområde överlägger mellan sig och fördelar antalet vargrevir. Detta arbete sker inom ramen för den beslutade rovdjurspolitiken som ställer upp målet att Sverige ska uppnå och bibehålla en gynnsam bevarandestatus för rovdjurstammarna samtidigt som tamdjurshållning inte påtagligt försvåras och socioekonomisk hänsyn ska tas (prop. 2012/13:191 *En hållbar rovdjurspolitik*).

Enligt propositionen skulle Naturvårdsverket efter riksdagens behandling bedöma var referensvärdet för varg skulle ligga inom intervallet 170–270 individer och rapportera det värdet till Europeiska kommissionen enligt art- och habitatdirektivet. Inom ramen för denna begränsning rapporterade Naturvårdsverket att referensvärdet för vargpopulationen i Sverige ska vara minst 270 vargar. Populationen har dock haft en högre inavelsgrad än vad som anses acceptabelt, och den sårbarhetsanalys som låg till grund för referensvärdet kritiserades för att inte beakta genetiska aspekter.

Regeringen uppdrog 2015 åt Naturvårdsverket att utifrån ett brett vetenskapligt underlag uppdatera analysen och, med den nya analysen som grund, utreda vad som krävs för att populationen ska anses ha gynnsam bevarandestatus. Naturvårdsverket har utifrån analysen bedömt att det behövs minst 300 vargar och att minst en invandrad varg från Finland eller Ryssland reproducerar sig med en skandinavisk varg varje femårsperiod för att populationen ska ha gynnsam bevarandestatus.

I år genomfördes ingen licensjakt och Naturvårdsverket bedömer utifrån de senaste inventeringsresultaten, och inräknat att viss skyddsjakt kommer att tillåtas, att det saknas utrymme för licensjakt även under kommande jaktsäsong. Naturvårdsverket har därför beslutat att inte delegera möjligheten att fatta beslut om licensjakt efter varg till länsstyrelserna. Motivet till detta är att antalet vargar ligger på samma nivå som referensvärdet för gynnsam bevarandestatus.

Det är viktigt att beslut även fortsättningsvis fattas på lokal och regional nivå.

Anf. 124 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka statsrådet för svaret.

Varg- och rovdjurspolitiken ska bygga på fakta. Men det verkar mest vara en romantisk syn à la Yellowstone National Park som är det förhärskande synsättet i regeringens vargpolitik. Låt mig förklara varför jag ser det så här!

Riksdagen har beslutat att Sverige ska ha en population på 170–270 vargar. Från Moderaterna har vi förordat 170, men det ligger mellan 170 och 270 vargar. Om populationen blir större ska man enligt riksdagsbeslut tillåta skyddsjakt på varg. Denna nivå bygger på att den svenska vargstammen är kraftigt inavlad. Det behövs ett stort antal vargar för att säkra antalet genetiskt. Det behövs också ett tillskott av nya vargar via invandring,

företrädesvis från Ryssland. På detta sätt är den svenska vargpolitiken uppbyggd.

Fru talman! Nu finns det 300 vargar, enligt förra årets beräkningar. Trots detta kommer vargjakt i vargtäta områden inte att tillåtas detta år. Naturvårdsverket håller alltså en högre vargstam i landet än vad riksdagen har beslutat. Det är ett märkligt fenomen, eftersom alla verk är underställa riksdagens beslut. Samtidigt tillåts vargar skjutas snabbt via skydds jakt i icke vargtäta län.

Fru talman! Örebro län, som motsvarar 1,8 eller möjligen 1,9 procent av markarealen i Sverige, hyser i dag mellan 45 och 50 vargar. 20 procent av den svenska vargstammen finns alltså i Örebro län, och det finns elva revir som mer eller mindre är stationära och har jaktmarker i vårt län, detta trots att länet geografiskt är ett genomsnitt av Sverige. Den här vargtätheten är ett stort lass att bära.

Fru talman! Dessutom ligger länet mitt i landet, vilket innebär att alla potentiella nya varggener måste komma via vargar som vandrar genom andra län för att kunna få valpar med vargar i Örebro län.

I en debatt med landsbygdsministern den 6 december hävdade ministern att vargen skulle finnas där den gör minst skada. Varför regeringen genom sina länsstyrelser då valt ut Örebro län som det län som ska bära det största vargtrycket per kvadratkilometer är ytterst oklart. Det finns inget riksdagsbeslut om att det ska se ut så här.

Vi vet att antalet vargrevir ökar. Det får också konsekvenser. Trots att alla medel för vargstängsel förbrukas i vårt län har våra fårbönder inte lyckats hålla vargen utanför hagarna. Därför slutar flera nu med sin verksamhet. Hundar blir dödade av varg under jakt. Det är mycket tragiskt. Senast hände det nu i helgen i Hällefors. Är det så här man ser på landsbygdens framtid? I så fall: Varför har man valt ut just Örebro län att betala det högsta priset för den svenska vargstammen?

Fru talman! Den svenska rovdjurspolitiken måste vila på demokratisk grund. De riksdagsbeslut som fattas måste implementeras. Om regeringen då väljer att ensidigt låta vissa län bära hela ansvaret för vargens överlevnad måste man förklara varför. Vidare: Om man som i ministerns svar väljer att göra detta till enbart lokala beslut är det ett sätt att ducka från ansvar. Mig veterligen har Örebro län inte uttryckt någon önskan om att ta det här ansvaret. Vargen är ett riksansvar och inte ett länsansvar.

Anf. 125 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Det råder nu en akut situation i det mellersta rovdjursförvaltningsområdet, som både Örebro och Gävleborg tillhör. Vi har ett rovdjurstryck som saknar motstycke. Jag kan inte utesluta att det beror på att regeringen har låtit Miljöpartiet ha veto i de här frågorna i fem år. Det är en helt ohållbar situation, fru talman.

Förra veckan var jag i Vallsta. Jag ska berätta för statsrådet var Vallsta ligger. Det ligger norr om Dalälven, i Gävleborgs län, 13 mil norr om Gävle in mot Jämtland. Där hade vi arrangerat ett företagarmöte. Vi mötte företagare som är fårbönder eller har friskola med ridning. Vi mötte en företagare som har jobbat i skogen i 47 år.

Jag noterade, fru talman, att statsrådet i julas sa i en intervju att hon tycker att skyddsjakten fungerar bra. Jag skulle rekommendera statsrådet att åka till Vallsta eller Delsbo, möta företagare som är fårbönder och har

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

fått rovdjursattacker och titta dem i ögonen. Titta Kjell i ögonen och säg: Skyddsjakten fungerar bra, och rovdjurspolitiken fungerar bra!

Detta är nämligen inte den verklighet som råder. Det är inte verkligheten för fårbonden som ligger på natten och hör vargarna yla. I Hälsingland mellan Ljusdal och Bollnäs rör det sig en vargflock på ungefär 14 vargar. I Gävleborgs län, fru talman, finns det enligt länsstyrelsen 90 vargar på en kraftigt begränsad yta.

Precis som statsrådet säger i svaret innebär riksdagens beslut att tamdjurshållning inte påtagligt ska försvåras och att man ska ta socioekonomisk hänsyn. Det är två kraftfulla signaler i den rovdjursproposition som riksdagen antog 2012/13.

När man möter Kjell, Sigrid och andra företagare som är verksamma i det här området blir man närmast förtvivlad över deras oro och deras berättelser om hur de upplever situationen. Vi har inga problem med rovdjur, säger de. Vi ska ha en balanserad diskussion, säger en av företagarna, och en balanserad situation, men det här har gått över styr. Det kan inte vara rimligt, säger en av företagarna, att jag ligger sömlös på natten för att jag är livrädd för att min fårfarm ska bli attackerad. En annan företagare berättar om när eleverna är ute och rider i skogen och det kommer andra rovdjur. I det här fallet var det björn som man hade sett. Jag tror inte att björnen attackerar hästarna eller att en varg gör det. Men bara det att hästarna skenar iväg vore naturligtvis en fruktansvärd situation.

Jag tycker nog att det är på sin plats om regeringen och landsbygdsministern tar Moderaternas utsträckta hand. I en debatt före jul räckte Moderaterna ut handen till Socialdemokraterna och sa: Vi är beredda att stödja varje beslut som regeringen tänker ta och som gör att vi går på 170 vargar i Sverige. Vi är beredda att stödja varje initiativ från regeringen. Jag skulle vilja veta om landsbygdsministern är beredd att ta den utsträckta handen.

Anf. 126 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Lotta Olsson så mycket för interpellationen. Det här är en fråga som berör, väcker mycket känslor och engagerar väldigt många människor – politiker, företagare och andra. Därför är jag tacksam över att vi har många tillfällen att debattera denna fråga i den här kammaren. Men ska man ha en seriös diskussion känns det kanske som att en interpellationsdebatt i någon mening inte är den lämpligaste formen, givet att den är väldigt tidsbegränsad och att det här är komplexa frågor.

Lotta Olsson lyfte fram flera argument i sitt inlägg. Hon hänvisade till riksdagens beslut i frågan, ett beslut som fattades i stor enighet och säger att vi ska ha en ordnad förvaltning i Sverige. Vi ska ha en vargstam som har en gynnsam bevarandestatus. Man angav ett intervall på 170–270, som sedermera har reviderats utifrån begreppet gynnsam bevarandestatus till 300 inklusive en förnygring vart femte år. Till det har vi en organisation som vi har fått på plats som syftar till att besluten angående detta ska fattas så regionalt och lokalt som möjligt.

Vi har tre rovdjursförvaltningar, den södra, den mellersta och den norra. Sedan har vi viltförvaltningsdelegationer som leds av landshövdingarna och som har representanter från civilsamhälle och andra intressenter som är med och fattar beslut kopplat till frågorna om till exempel skyddsjakt och hur eventuell licensjakt de år som licensjakt är aktuell ska förde-
las. Det är ett sätt att försöka få frågorna så nära människor som möjligt.

Till det finns en problematik som behöver vägas in. Det handlar om att vi inte äger de här frågorna helt själva i Sverige. Så kan det gärna låta i debatten. Utöver de beslut som har fattats i Sveriges riksdag och hur vi har valt att organisera är det frågor som inordnas under det som kallas för EU:s art- och habitatdirektiv.

Det stipulerar tydligt att det ska vara gynnsam bevarandestatus. Sverige har ett överträdelseärende som ligger och som inte effektuerats i nuläget men som kan effektueras när som helst. Vi har att förhålla oss till det som är ett EU-regelverk på området. Det innebär att det inte är så enkelt som att vi kan säga att vi tycker att man ska ha exempelvis 170 vargar, 270 vargar eller en siffra över huvud taget.

Det som är viktigt för mig som minister i den här frågan är att vi har en bra dialog. Det gäller både en bra politisk dialog men också en så bra dialog som möjligt med människor som är berörda. Vi har ett stort behov av att försöka bygga upp legitimitet kopplat till rovdjursfrågan.

Det gäller att komma bort så mycket som möjligt från de ibland enbart känslostyrda debatter som finns. Det gäller inte minst kopplat till att man har incidenter, exempelvis som den Lars Beckman nämnde om att en hund blir riven eller annat. Det river upp väldigt mycket känslor, och det har jag stor respekt för.

Att ha känslostyrda debatter, oavsett vilken typ av känslor som man låter styra, kommer inte att föra frågan framåt. Det som är viktigt är att vi hittar de vetenskapliga grunder som vi behöver för att kunna fatta kloka beslut. Det gäller att identifiera de områden där vi kan jobba med den här frågan på ett konstruktivt sätt för att bygga legitimitet och uppnå en så god spridning som möjligt i hela landet. Det är också en del av det riksdagsbeslut som fattades och som ligger fast även framgent.

Anf. 127 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Det är inte enbart vilken lagstiftning som man beslutar om som är viktigt. Det är också hur man tillämpar den. När man tillämpar lagstiftning på så sätt som man nu gör med rovdjurslagstiftningen litar inte människor på politiken.

Ska vi över huvud taget ha en livskraftig vargstam i Sverige måste regeringen ta fram förslag på hur man får till en mer rättvis fördelning. Socialdemokraterna brukar ha rättvisa som sin paradgren. Nu talar vi om rättvisa i fördelning av vargpopulationen.

Om samma vargtäthet tillämpas som den i Örebro län skulle Sverige ha 2 500 vargar. Vi kan inte ha en lagstiftning som tillämpas lite som man vill ute i våra myndigheter. Vi kan inte ha ansvariga statsråd som duckar och skickar ansvaret nedåt i organisationen. Ett statsråd måste ta ett helhetsansvar. Fungerar inte tillämpningen av regelverket får man skapa nya regelverk. Svårare än så är det inte, fru talman.

Örebro län är inte Yellowstone nationalpark, även om ytan är nästan densamma. Örebro län har 304 000 invånare. Här finns många tätorter, en stor landsbygdsbefolkning och ett aktivt jordbruk. Örebro län har som Sverige 70 procent av sin yta täckt av skog.

Den svenska regeringen måste ta sitt ansvar för vargpopulationen. Det kan inte enbart vissa län göra. Vi måste hushålla med naturens och vår jords resurser. Vi kan inte enbart se landsbygden som en nationalpark och

utan att betala något för det låta de vilda rovdjuren få finnas och växa i antal.

Vi behöver vår jord och vår skog till att också ge mat på bordet till människor. Utan ett livskraftigt jordbruk och en god djurhållning kommer många andra naturvärden att förstöras. Vem ska vilja driva exempelvis fårskötsel, när en stor del av arbetstiden och resurserna går till att hålla vargen borta? För precis så ser det ut på vissa håll i mitt hemlän.

Vi har i vårt län haft en ansvarskännande jägarkår som förstått att det fanns beslut att följa på rovdjursområdet. Men det är inte rimligt att det just är dessa jägare som i högre grad än andra ska förlora sina jakthundar beroende på en för stor och hungrig vargstam.

Kan inte staten ta sitt ansvar för den svenska vargstammen kan inte heller Örebro län göra det. Vi måste kraftigt reducera antalet vargar. Vi kan vi inte ha de 170 individer som landet kan hysa om alla ska finnas i vårt län. Precis som Lars Beckman sa finns fyra andra län. Det är de fem länen som har alla Sveriges vargar.

Anf. 128 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! När jag var i Vallsta, som ligger i Hälsingland, var det inte så mycket känslor där. Det är företagare som vädjar om att de ska kunna driva företag i hela Sverige. Det är företagare som vädjar om att kunna skydda sina djur. Det är företagare som säger: Vi vill kunna verka här i inre Hälsingland.

Det var en balanserad debatt och ett balanserat samtal. Det var ordet ”balans” som användes. Vi måste ha en balans i rovdjurstrycket. Vi har inget emot rovdjur, sa man. Men det är inte rimligt att det finns 90 vargar på en så begränsad yta. Det påverkar människorna.

I det här fallet var det företagare som är aktiva och skapar jobb i sin hembygd. De berättade också om barnfamiljen som är orolig för att släppa ut sina barn. De berättade om rektorn som hade sagt: Vi kan inte gå på skogsutflykt. Jag som rektor kan inte ta ansvar för säkerheten för förskoleklassen i skogen om det kommer en vargflock på 14 vargar.

En företagare som hade verkat i Hälsingland i 47 år sa: Jag är orolig för min egen säkerhet. Efter mötet vi hade i Vallsta blev jag upprörd av en annan företagare, som sa: Jag har personalansvar för mina medarbetare. Jag har gjort en säkerhetsanalys. Hur ska jag med berätt mod kunna skicka ut våra medarbetare i skogen när det finns det här rovdjurstrycket?

Fru talman! Det är verkligheten. Det har ingenting med känslor att göra. Moderaterna har sträckt ut en hand till regeringen och Socialdemokraterna och sagt: Låt oss verka för en vargstam på 170 vargar. Jag önskar att statsrådet tar den utsträckta handen.

Anf. 129 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag vänder mig lite grann mot den beskrivning som ges av vad regeringen gör och vilket ansvar regeringen tar. Jag kan konstatera att sedan 2010 har vi haft två regeringar som har haft två hela mandatperioder och som har verkat med den proposition som nu är på plats.

Går man in och tittar på hur många licensjakter som exempelvis genomfördes under de olika mandatperioderna ser man att det genomfördes 98 licensjakter under den förra mandatperioden, som var S-MP-styrd, och

22 licensjakter under den föregående mandatperioden, som var alliansstyrd.

Det har 2010–2018 genomförts 118 skyddsjakter. Förra året, 2019, genomfördes det över 15 skyddsjakter. Min bild är att både regeringen och myndigheterna tar ett ansvar med de verktyg som de har till sitt förfogande inom ramen för det regelverk som vi har att förhålla oss till inom EU.

Jag kan bara konstatera att både Lotta Olsson och Lars Beckman väljer att bortse från att vi inte har helt egen nationell kompetens på området och att de bortser från att inte Sverige exempelvis kan bestämma sig för att ha en specifik nivå som skulle innebära att det bedöms som att vi inte har en gynnsam bevarandestatus på vår vargstam i Sverige. Den som vill vara seriös i den här frågan har att förhålla sig till det.

Med det sagt är det självklart inte så att man inte behöver jobba vidare med frågorna. Vi fattade under förra mandatperioden beslut om att införa ett skyndsamhetskrav för överklagandeärenden. Vi lyssnade på kritiken mot att länsstyrelserna hanterade frågan olika och inrättade en gemensam överklagandedomstol, som förlades till Luleå, för att säkerställa rättssäkra processer.

Det finns all anledning att titta vidare på hur man arbetar med inventeringen, som från och till ifrågasätts. Man ska titta vidare på hur den genomförs och på vilket sätt man konstruktivt kan arbeta för att hitta sätt att få en bättre inventering, som också därmed skulle kunna få en större legitimitet.

Givet att detta, som jag har nämnt flera gånger, är en fråga som är kopplad till det art- och habitatdirektiv som EU har kan jag konstatera att det inom ramen för detta arbete finns en översyn som nu pågår. Sverige kommer att svara under januari månad på denna.

Det som kommissionen föreslår på området går inte i linje med det som Moderaterna föreslår i den här debatten. Det är snarare så att Sverige sannolikt kommer att tycka att det finns anledning att lyfta upp våra specifika förutsättningar kopplat till att vi har samerna och rennäringen att ta hänsyn till tillsammans med Finland, som skiljer sig från andra länder. Vi har kulturarv och annat som behöver hanteras i sammanhanget. Vi behöver alltså bevaka frågorna åt väldigt många olika håll.

Jag har samtidigt stor respekt för att man behöver hitta verktyg för att kunna glesa ut. Problemet är att så länge vi ligger så nära 300 vargar som vi gör just nu, mitt på eller möjligen något under, är det svårt att se hur man ska kunna glesa ut på ett bra sätt.

Trots detta ser vi att vargen nu sprider sig. Den finns numera etablerad i Södermanland och Östergötland, vilket den inte har gjort tidigare.

Anf. 130 LOTTA OLSSON (M):

Fru talman! Det här handlar absolut inte om huruvida vi ska ha varg eller inte. Jag tycker att jag har varit extremt tydlig med det, och det handlar inte om känslor.

Men vi måste ha rim och reson. Det duger inte att en sådan kraftig population finns i vårt land. Jag måste verkligen stå upp för det. Om inte landsbygdsministern, som ska värna vår landsbygd, gör det vet jag inte vem i regeringen vi i stället ska tala med.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

Jag har som uppgift att driva en rimlig politik vad gäller rovdjur. Om vi ska ha acceptans för våra rovdjur är det viktigt för både ministern och mig att vi har rim och reson i detta.

Det finns en förståelse för att det ska finnas vilda djur, men de får inte vara i stora flockar och de får inte finnas för tätt. När det går 14 vargindivider i en flock har i alla fall jag fått lära mig att det är några som är kvar hemma hos mamma och pappa. De har inte kunnat flytta hemifrån, för det är för trångt. Det är precis som med människor.

Fru talman! Jag hoppas verkligen att ministern tar till sig detta och hjälper oss. Jag tycker inte att vi ska sätta Örebro läns invånare i en situation där de måste bedriva tjuvjakt för att kunna ta tag i problemet. Det är regeringens ansvar att ta tag i detta. Vi har tagit ett nationellt ansvar för vargen, men det kan inte skötas från Örebro län. Nu säger vi stopp; nu måste regeringen ta i det här.

Om det nu ska komma till nya gener måste man kanske också vara ännu mer strikt med att tillåta varg mitt i landet. Då är det i utkanten av vårt land som man måste vara mer noga med att vargen får vandra och inte mitt i landet. Det kommer ingen varg från Finland till Örebro län utan att ha passerat något annat län.

Anf. 131 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Återigen: Enligt unionsrätten är vargen strikt skyddad. Bedömningen är att vi inte kan gå ned under 300 individer. Däremot finns det ett stort intresse både hos regeringen och hos andra av att göra det som vi kan för att säkerställa att vi har rätt verktyg på plats och att vi kan glesa ut. Om vi ska glesa ut krävs det dock att det finns någonting att skjuta av på som är över 300, och det är det som är det stora problemet här och nu.

Jag kan också konstatera att det är glädjande att vi nu ser att vargen sprider sig till andra län, för det är en grundförutsättning. Jag har den största respekt för att man ställer stora krav på politiken och på en minister. Men det är väldigt svårt både som politiker och som minister att placera varg på ett specifikt område.

Här finns storheter som vi har att förhålla oss till. Det handlar både om det åtagande vi har som medlemmar i Europeiska unionen, som vi inte kan ducka för, och det åtagande som vi har gentemot våra invånare i Sverige. De ska givetvis känna att vi gör det vi kan för att ha en god förvaltning som innebär att vi har varg. Jag är glad för att ledamoten understryker att debatten inte handlar om vargens vara eller icke vara, för det är inte valfritt i sammanhanget.

Det handlar däremot om hur vi jobbar med att hitta verktyg för att få legitimitet för den rovdjurspolitik som vi har och att vi får en så god spridning som möjligt. Jag har redovisat ett antal olika åtgärder som vidtas, och jag tar gärna emot konstruktiva idéer och tankar kring om det finns något man skulle kunna göra utöver det som vi har redovisat.

Frågan är viktig, och jag misstänker att detta inte är sista gången vi debatterar den.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Anf. 132 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Elin Segerlind har frågat mig om jag avser att vidta åtgärder för att avveckla den svenska pälsdjursuppfödningen eller låta utreda hur en avveckling av denna kan genomföras.

Låt mig inleda med att konstatera att vi har en stark djurskyddslagstiftning i Sverige. Sedan april 2019 har vi en ny djurskyddslag på plats. I den nya lagen förtydligas att djur ska hållas och skötas i en god djurmiljö och på ett sådant sätt att de kan utföra sådana beteenden som de är starkt motiverade för och som är viktiga för deras välbefinnande. Lagen förtydligar också att beteendestörningar ska förebyggas.

För mig och regeringen är det viktigt att den djurhållning vi har i Sverige lever upp till lagens krav. Det gäller naturligtvis även pälsdjur. Det var också därför som regeringen vid sidan av arbetet med den nya djurskyddslagen i januari 2018 gav Statens jordbruksverk i uppdrag att utvärdera välfärden hos minkar inom pälsdjursproduktionen.

Uppdraget gavs mot bakgrund av tidigare problem inom området, men även utifrån de insatser som gjorts av näringen och de föreskriftsförändringar som Jordbruksverket gjorde 2012. I Jordbruksverkets uppdrag ingick även att överväga behovet av eventuella föreskriftsändringar eller andra åtgärder för att tillgodose minkars naturliga beteende.

Jordbruksverket redovisade sitt uppdrag för ganska precis ett år sedan. I sin rapport konstaterar Jordbruksverket att svenska minkar generellt har fått det bättre sedan 2012, dels tack vare nya djurskyddsföreskrifter, dels tack vare pälsdjurnäringens eget djuromsorgsprogram Minkhälsan.

I arbetet med Jordbruksverkets uppdrag bidrog det vetenskapliga rådet för djurskyddsfrågor vid Sveriges lantbruksuniversitet med viktigt underlag om aktuell forskning om minkars naturliga beteende och djurvälstånd. Av rådets yttrande framgår att rådet anser att den vetenskapliga forskning som finns stöder de regler som infördes i Jordbruksverkets föreskrifter 2012. Jordbruksverket ger i sin redovisning inte heller några förslag till regeländringar för mink. Jordbruksverket menar däremot att det behövs mer forskning om hållande av mink i de system som de i dag hålls i. Om det är så att framtida forskning visar att det finns problem kommer de regler som finns att behöva ses över.

Våra myndigheter arbetar också kontinuerligt med att se över sina föreskrifter. Bedömningar av vilka krav som ska gälla för olika djurslag görs för varje djurslag för sig och grundar sig på vetenskap och beprövad erfarenhet.

Regeringen konstaterar i budgetpropositionen för 2020 att Jordbruksverkets redovisning inte föranleder några åtgärder från regeringens sida. Den hållningen har inte ändrats. Mitt svar till Elin Segerlind är således att jag för närvarande inte avser att vidta några åtgärder för att avveckla eller låta utreda en avveckling av den svenska pälsdjursuppfödningen.

*Svar på
interpellationer*

Anf. 133 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Minkarnas välfärd är inte en ny fråga för diskussion i den här kammaren eller bland oss som värnar djurens väl. Det tycks gå som en röd tråd mellan de frågor som ministern och jag debatterar här.

Norge fattade nyligen beslutet att förbjuda inhemsk pälsdjursuppfödning. Det gör att Norge nu är ett av de 15 länder i Europa som har fattat beslut om att fasa ut eller förbjuda pälsdjursuppfödning. Tidigt med att fatta samma beslut var Storbritannien, där det har varit förbjudet sedan 2003. Även Danmark, Tyskland, Nederländerna och Österrike men också länder utanför Europa, som Nya Zeeland och Japan, har redan fattat beslutet eller håller på att fasa ut sin pälsdjursuppfödning. Dessa länder visar att det är möjligt att lägga pälsdjursindustrin till historien och ta ett viktigt kliv in i framtiden – om bara den politiska viljan finns.

Låt oss då sätta bilden. I Sverige lever omkring 1 miljon minkar i burar utan möjlighet att simma, leka, springa eller leva under naturliga omständigheter. Hur den onaturliga miljön i buren påverkar djuren fullt ut vet vi inte i dag. Just det att vi inte vet är en av slutsatserna i rapporten från Jordbruksverket. Vi behöver mer kunskap för att kunna säga att djuren lever ett fullgott liv.

Ministern hänvisar i sitt svar till forskningen. Vi behöver mer forskning. Men det blir tydligt när man läser bland annat det vetenskapliga rådets remissvar att den forskning som finns är daterad, fragmenterad och inte i alla lägen relevant för den svenska minknäringen. Vad är det som tyder på att det framgent blir en boom för forskningen som kommer att ge oss alla de svar vi behöver? Hur kommer detta att inom den närmaste tiden eller ens de närmaste årtiondena förbättra förhållandena för minken?

Det vetenskapliga rådet radar upp många frågor som inte går att besvara i dagsläget utifrån den forskning som finns. Det betyder att vi för all del inte kan säga med säkerhet att djuren lider, men det betyder också att vi med lika lite säkerhet kan säga att djuren har det bra.

Jordbruksverket pekar på att det vetenskapliga rådet ser fördelar med det svenska sättet att hålla mink jämfört med andra länder. Men rådet vill samtidigt se en utvärdering av de nya svenska föreskrifterna, och en sådan borde helt klart göras.

När vi pratar om fiskekvoter, och det vet ju ministern att jag gillar att göra, pratar vi ofta om försiktighetsprincipen. Det är en rimlig princip att hålla sig till när man inte vet säkert hur situationen för en art ser ut eller hur de beslut man fattar riskerar att påverka den arten. Så är fallet här. Flera länder har redan konstaterat detsamma, och det förvånar mig att ministern och regeringen inte alls är villiga att ta frågan vidare.

Ett beslut om att avveckla pälsdjursuppfödningen skulle påverka de omkring 60 svenska företag som i dag håller djur i bur för att sälja päls. Men med en ansvarsfull avveckling över en längre tidsperiod och med stöd under övergångsperioden ges goda förutsättningar för att ställa om verksamheten. En avveckling förutsätter att hänsyn tas till enskilda företagare.

Det här är en fråga som har brett stöd hos svenska folket – åtta av tio svenskar vill se ett förbud mot uppfödning av djur i bur för pälsens skull, och i mars förra året tog ministern själv emot en namninsamling med över 100 000 underskrifter för ett förbud mot pälsdjursfarmning i Sverige.

Nej, fru talman, jag förstår inte regeringens återkommande passivitet i djurrättsfrågorna.

Prot. 2019/20:57
14 januari

Anf. 134 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack så mycket, Elin Segerlind, för frågan!

Det känns bra att vi är många i Sveriges riksdag och regering som tycker att frågor om djurvälstånd är väldigt viktiga. Jag är stolt och glad över att vi antog en uppdaterad djurskyddslagstiftning så sent som i april 2019. Men jag delar Elin Segerlinds bild att när vi har fattat olika beslut om lagar och annat behöver vi trots eller oavsett det ha en kontinuerlig och ständig utvärdering av om de verktyg vi har är effektiva och lever upp till det som var politikens intentioner när man satte in dem.

Samtidigt kan jag konstatera att när man antog den senaste lagstiftningen på detta område byggde det på en utredning som hade till syfte att utreda och komma med förslag på hur vi skulle stärka djurskyddet. Den utredningen lyfte inte på något specifikt sätt fram minkarnas situation eller pälsdjursuppfödning som något det ”pingades” på.

Trots det – eller likväl eller kanske därför – bestämde den förra regeringen att man skulle låta Jordbruksverket få ett specifikt uppdrag att särskilt granska och komma med förslag kopplade till minkuppfödning. Det gjordes också i en utredning som redovisades för ungefär ett år sedan.

Jordbruksverket använde sig av det vetenskapliga rådet. För mig som ansvarig minister är det ett ohyggligt viktigt verktyg i dessa sammanhang, för hur mycket jag än vill och tycker att man ska ha en fantastiskt bra lagstiftning på plats på alla områden som ligger i min portfölj tror jag att det är viktigt att man fattar beslut som så långt det är möjligt alltid grundar sig på vetenskapliga fakta, beprövade metoder eller något annat som visar både vad som varit och vad som är rimligt i sammanhanget.

Trots att man använde sig av det vetenskapliga rådet kom man inte fram till något annat än att de föreskrifter som finns på plats på detta område sedan 2012 är rimliga. Samtidigt konstaterade man att man kom fram till sina rekommendationer och slutsatser utifrån den forskning som finns. Här delar jag Elin Segerlinds oro, och jag skulle önska att det fanns mer forskning på detta område.

Vi har från regeringens sida öronmärkt 12 miljoner kronor inom forskningsrådet Formas just för forskning på djurskyddsområdet. Däremot har vi inte sagt exakt vad man ska forska på. Det gör vi väldigt sällan i Sverige. Det ska väldigt mycket till för att vi ska gå in och styra forskning på det sättet. Det bygger i stället på att man i konkurrens med olika projekt söker den finansiering som finns för att säkerställa att man får tillräckligt hög kvalitet på resultaten av den forskning som görs.

Jag skulle verkligen välkomna högkvalitativa forskningsprojekt på detta område som kan antingen stärka uppfattningen om de regelverk som finns på plats i dag eller ge tydliga och konkreta faktaunderlag för att utvärdera och utveckla politiken på detta område. Det har vi inte i nuläget.

Anf. 135 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Vi vet hur minkar beter sig i naturliga miljöer, och vi vet att minkar uppvisar stereotypa beteenden som pacing och pälstuggning i fångenskap. Vi vet att mer än hälften av de kontroller som gjorts av länsstyrelserna har visat på brister.

Svar på
interpellationer

Det vetenskapliga rådet säger också i sitt remissvar att det går att bygga bort vissa beteendestörningar men inte alla. Ytterligare forskning skulle kanske kunna ta oss några steg till och göra välfärden för minkarna lite bättre, men det löser inte alla problem. Jag återkommer till det jag sa förut – att rådet i sitt remissvar på intet sätt gav grönt ljus för att föda upp pälsdjur i bur. Man sa inte att det är helt okej, vi kör, det är bra som det är.

Det finns inte tillräckligt underlag för att säga att välfärden för djuren är god, och därför borde vi utgå från försiktighetsprincipen i första hand och i andra hand å det minsta vidta åtgärder för att säkerställa att djuren har en god välfärd.

Att utreda välfärden för minkar vidare är som bäst en kompromiss. För mig är det egentligen ointressant om forskningen skulle visa att minkar skulle må lite bättre med tillgång till vattenbad eller att de skulle må lite bättre om de fick mat tre gånger om dagen. Det är fortfarande ett vilt rovdjur i bur, och att få till samma levnadsstandard i en liten bur som i det vilda har jag svårt att se som en verklig möjlighet.

Jag vet inte vad det är som gör ministern och regeringen rädsla för att ta steget att förbjuda denna verksamhet. Flera länder har som sagt redan gått före: Storbritannien, Österrike, Japan, Kroatien, Nederländerna, Danmark, Slovenien och många fler. I USA har Kalifornien tagit beslut om förbud mot försäljning. Gucci och Prada, för att nämna två stora modehus, har tagit beslut om att förbjuda päls i sina kollektioner. De två största varuhuskedjorna, Macy's och Bloomingdale's, har kommit fram till att de ska bli pälsfria under 2020. Varför? Jo, för att det inte ligger i tiden att vara för uppfödning av djur i bur.

Försäljningen av päls fortsätter också att minska. Det är därför också rimligt att ge en tydlig signal till branschen om att detta är en produkt som vi inte längre vill se tas fram i Sverige och att ge dem stöd i att avveckla sin verksamhet.

Vetenskapsrådet rekommenderar att en utvärdering görs. Visst kan vi utvärdera detta till döddagar, men i slutänden handlar det om djur i bur. Djur i bur kommer aldrig att ha en fullgod levnadsstandard.

Anf. 136 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag tror att det är ohyggligt viktigt att vi står fast vid att vi ska ha en god djurhållning i Sverige. Jag tycker att vi ska vara stolta över att vi är föregångare på detta område. Vi har sannolikt världens skarpaste djurskyddslagstiftning, och den ska gälla alla djur. Den medger att man har pälsdjur i bur, det vill säga bedriver sådan minkuppfödning som finns, under vissa förutsättningar.

Vi har vid ett flertal tillfällen stärkt kraven för att djurhållningen ska anses vara god. Det har bland annat införts krav på etageburar med klättermöjligheter och på att det ska finnas rikare miljöer. Det ska finnas miljöberikande inslag som rör, bollar, grenar, springhjul och så vidare. Detta är viktigt.

Det är också viktigt att man fortsätter vara beredd att utvärdera de verktyg som finns och att man uppmuntrar forskning. Jag tycker att det är fortsatt viktigt att vi har forskning som grund för våra beslut.

Elin Segerlind sa i sitt inlägg att Vetenskapsrådet inte gett grönt ljus – nej, inte för vare sig det ena eller det andra, vilket är den kanske tydligaste indikationen på att det skulle behövas mer forskning på detta område. Jag kan bara hoppas att vi kommer att få se mer av detta.

Jag kan också konstatera att Jordbruksverket, som ett steg i att säkerställa att vi har en bra utvärdering på området, i januari 2018 fick i uppdrag att för det året ha en särskild redovisning för just minkar. Enligt den rapport som kom förra året finns det en positiv trend: Bristerna i anläggningarna har totalt sett minskat.

Jag tycker också att det är bra att branschorganisationen Svensk mink själv tar tag i en del av dessa problem. Man har inrättat en kod som alla medlemsföretag måste följa för att kunna organisera sig. Det handlar om ett obligatoriskt djuromsorgsprogram som bland annat innefattar tre till fyra veterinärbesök per år och en del andra saker. Detta tycker jag är viktiga steg i rätt riktning.

Elin Segerlind beskriver också den allmänna trenden när det gäller efterfrågan. Den talar väl för att vi kanske kommer att se ett minskat intresse för att vara företagare på detta område. Det återstår att se.

Över huvud taget är det självklart bra att vi har en levande debatt där vi ständigt talar om vad som är nyttan, problemen, utmaningarna och möjligheterna med varje bransch. Detta är något som kan kopplas också till just denna bransch.

Anf. 137 ELIN SEGERLIND (V):

Fru talman! Marknaden kanske tar oss en bit på vägen men kan absolut inte lösa allt. Marknaden är både långsam och ibland ganska korkad, så det kommer alltid att finnas de som fortsätter med pälshandeln. Att låta marknaden sköta detta antyder ju att man egentligen inte är så jättenoga med att den försvinner här och nu, eller så kanske man tycker att den ska tyna bort lite i det tysta.

Men varför dra ut på det? Varför låta miljontals ytterligare minkar leva under dåliga förhållanden och dö för att vi ska vänta på att marknaden ska sköta det här? Vi är nog kapabla att göra detta själva.

Som ministern säger har vi inte grönt ljus för vare sig det ena eller det andra. Därför hävdar jag återigen försiktighetsprincipen. När vi inte vet hur våra beslut påverkar en art bör vi vara försiktiga med att ta beslut som kan skada den.

Vi är inte föregångare i detta läge. Hade vi varit föregångare hade vi tagit beslut om förbud och sällat oss till de 15 andra europeiska länder som redan gjort det.

Till syvende och sist handlar detta, som jag sa, om djur i bur. Djur i bur kommer aldrig att få samma välfärd som djur som lever i det vilda. Så enkelt är det. Vi kan forska så länge vi känner att det är meningsfullt, men det kommer inte att lösa alla de problem som finns.

Anf. 138 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, Elin Segerlind, för engagemanget! Det är alldeles uppenbart att ledamoten brinner för dessa frågor, och jag tycker att det är väldigt uppfriskande med ledamöter som är så uppenbart engagerade i politiska frågor.

Däremot delar jag inte Elin Segerlinds analyser till alla delar. Vi har haft mink- och pälsdjursuppfödning i Sverige i mer än hundra år, och alla beslut som har fattats i alla fall i modern tid har syftat till att göra det bättre för djuren. Jag tycker att vi har tagit stora sådana steg, kopplat både till den djurskyddslagstiftning och de föreskrifter vi har haft och till en separat utredning som har gjorts på området. Vi har också en tydlig öppenhet med att vi välkomnar mer forskning och är beredda att, om vi får nya fakta på bordet, agera i enlighet därmed.

Elin Segerlind slår, givetvis helt korrekt, fast att djur i bur inte lever på samma sätt som djur i naturen. Detta gäller alla djur som på ett eller annat sätt inte lever i sin naturliga miljö, det vill säga i naturen, utan lever i bur eller på annat sätt.

Steget till att slå fast att man därmed inte ska ha tamdjurshållning är dock väldigt långt. Det är en hårfin balansgång att hela tiden hitta rimliga sätt att säkerställa att vi kan ha djuruppfödning på många olika sätt och samtidigt garantera ett gott djurskydd. Detta är en fråga som jag kommer att arbeta för hela tiden, och jag välkomnar initiativ och debatter på området.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 27 Svar på interpellation 2019/20:232 om renägares förluster på grund av rovdjursangrepp

Anf. 139 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Saila Quicklund har frågat mig om jag avser att ändra i förordningar om renägares förluster på grund av rovdjursangrepp, som enligt proposition 2012/13:191 *En hållbar rovdjurspolitik* ska vara maximalt 10 procent enligt den hemställan som gjordes av Sametinget den 18 januari 2018, och, om regeringen verkar för en författningsändring, hur tidsplanen ser ut.

Hemställan rör ändringar i förordningen om förvaltningen av de stora rovdjuren samt i jaktförordningen. Sametinget föreslår i korthet att förordningen ska ta upp begreppet toleransnivå i syfte att författningsreglera det. Beredning av ärendet pågår i Regeringskansliet. Frågan är komplex och kopplad till flera frågor om viltförvaltningen som behöver analyseras och övervägas noga. Jag kan inte föregripa den processen.

Anf. 140 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret! En annan ledamot hade nyss en debatt om minkar i bur. Jag måste bara kommentera något av det som kom fram där.

Ministern talar om en satsning på 12 miljoner på forskning om minkar i bur och så vidare. Samtidigt har vi renar som plågas ytterst besvärligt. Det är en märklig skillnad.

Beslut ska också fattas lokalt. Ja, problemet är ju att besluten inte fattas lokalt. Länsstyrelserna hävdar att det är för stort rovdjurstryck, men regeringen lyssnar inte på det och inte Naturvårdsverket heller.

Vi vill inte ha en känslostyrd debatt, sa ministern tidigare. Men detta är fakta, det är inte känslor! Vi försöker beskriva verkligheten.

Under väldigt lång tid har det pågått en diskussion om det höga rovdjurstrycket i vissa län. Jag kommer att referera till mitt hemlän, Jämtlands län, i debatten, men det finns samma problematik i andra län också, såklart.

Situationen är sedan länge helt oacceptabel. Detta är en viktig näring, och situationen innebär svårigheter för näringen och lidande för renar och tamboskap som dödas av vargar och andra rovdjur.

Före jul anordnade jag och en annan riksdagsledamot ett seminarium här i riksdagen där vi hade bjudit in Tåssåsens sameby från Jämtland. De beskrev svårigheterna. Det är synd att man inte kan ha Powerpointbilder här, för det var väldigt illustrativt, och de var väldigt tydliga i sin framställning av hur stora problemen är. De försöker bedriva en näringsverksamhet som deras förfäder har gjort, och de önskar också att deras barn ska kunna fortsätta med det, men det är högst hotat med den situation som är. Det är helt oacceptabelt.

Man undrar vilka kunskaper ministern har inom det här området då situationen är anmärkningsvärd och vi inte ser några åtgärder. Regeringen måste börja lyssna – så är det bara – och det måste ske nu.

Naturvårdsverket presenterade i maj att man hade beslutat om en ny miniminivå för varg i Sverige. För första gången tillåts en vargföryngring i till exempel Jämtlands län. Den nya miniminivån för vargstammen i Sverige är satt till 30 föryngringar, vargkullar, eller omkring 300 vargar. Det är alltså en utökning av vargstammen. Det är helt ofattbart! Riksdagen har ju tagit beslut om 170–270 vargar i Sverige, och Moderaterna förordar då 170. Hur kan Naturvårdsverket frånga det beslutet?

Återigen tar myndigheter egna beslut och rundar riksdagen. När Naturvårdsverket har fattat beslut om miniminivåer, har man då utgått från var vargreviren finns i dag? Besluten har mötts av stor ilska från samiskt håll eftersom man menar att vargrevir i länet hotar rennäringen. Detta tillbakavisar Naturvårdsverket. Ni ser kontrasterna där.

Det finns alltid möjlighet till skyddsjakt, hävdar Naturvårdsverket. Det är märkligt att man använder den argumentationen – vi har ett högt rovdjurstryck, men vi hänvisar till skyddsjakt. Skyddsjakt överklagas också många gånger av Naturskyddsföreningen eller andra föreningar.

På Länsstyrelsen i Jämtlands län är man inte nöjd med Naturvårdsverkets beslut. Varför lyssnar inte Naturvårdsverket på statens förlängda arm, alltså på länsstyrelsen? Ministern vill ju ha lokalt fattade beslut.

Min fråga är egentligen: Vad tycker ministern om att Naturvårdsverket tar egna beslut och frångår riksdagens beslut?

Anf. 141 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Tack, Saila Quicklund, för interpellationen! Den är i vissa delar lik och i andra delar olik den interpellation som vi debatterade för en kort stund sedan. Delar av det svar jag då gav är relevanta i det här sammanhanget också.

Saila Quicklund hänvisar till riksdagsbeslutet. Jag vill påminna om att det riksdagsbeslut som är fattat handlar om att vi ska ha varg med gynnsam bevarandestatus. Riksdagen anger ett gränsvärde på 170–270 vargar. Det har senare omprövats efter vad som är vetenskaplig grund. Det värde som Naturvårdsverket använder givet den vetenskapliga grunden är 300 vargar

för att uppnå gynnsam bevarandestatus. Vi har också ett krav från EU på oss om att vi ska ha gynnsam bevarandestatus. Vi ska då ha föryngring kopplat till det.

Jag noterar att det som tas upp av interpellanten och som är nytt i den här debatten jämfört med den som vi hade för en liten stund sedan är Naturvårdsverkets beslut från förra året om att det ska vara en vargföryngring i renskötseområdet i Jämtlands län. Renskötseområdet har tidigare varit undantaget, och landshövdingen begärde också att det beslutet skulle omprövas. Naturvårdsverket beslutade då att beslutet skulle stå fast, varpå Sametinget överklagade det beslutet. Naturvårdsverket bedömde att beslutet i och för sig inte var överklagbart men valde ändå att överlämna det till Förvaltningsrätten i Stockholm för avgörande. Dom har ännu inte meddelats.

Det är klart att man som politiker, invånare i Jämtlands län eller medborgare på vilket sätt och vis som helst kan ha åsikter om en sådan process. Jag tror dock att det skulle vara olyckligt om politiker i riksdagen eller regeringen tog över beslutet på detaljnivå när det gäller hur man ska reglera vargbeståndet och var vargarna ska finnas.

Vi har att sätta ramar och riktlinjer. Det har riksdagen också gjort. Jag tror att det är jätte viktigt att vi fortsätter att arbeta med att utveckla metoder och verktyg för att säkerställa en god spridning i hela landet, att vi utvecklar metoder för inventering och så vidare givet de ramar som vi har att förhålla oss till. Det gäller både riksdagsbeslut och EU-direktiv.

När vi talar om renskötseområden blev exemplet här varg, men det finns ju fler rovdjur som påverkar det här området. När det gäller exempelvis björn, järv och lo har vi de senaste åren haft licensjakt. De omfattas också av samma direktiv, men där är bedömningen att de har gynnsam bevarandestatus. När det gäller varg bedömer man inte att den har gynnsam bevarandestatus. Då är det skyddsjakt som är alternativet, så att man kan säkerställa att man lever upp till intentionen i riksdagens beslut och EU-direktivet.

Nu ser jag att min talartid är slut. Jag får utveckla detta i mitt nästa inlägg.

Anf. 142 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag motsätter mig inte gynnsam bevarandestatus och föryngring, men om konsekvenserna blir förödande för en viktig näring och för djur som skadas och plågas måste besluten omprövas. Det är dit jag vill.

Politiker ska inte ta över besluten, säger ministern. Då förstår jag inte var ministern vill att besluten ska tas. Det blir lite märkligt, och jag har lite känslan av att ministern avhänder sig ansvaret i den här frågan.

Jag skulle vilja beskriva hur ett rovdjursintrång kan se ut. Samebyn har pejlar utsatta på renar, och de följs via datorer eller telefoner. Vid en attack från ett rovdjur ser de att flocken rör sig annorlunda. De åker då till det aktuella stället för att se vad som har hänt. Om man då upptäcker spår av varg görs en skyddsjaktsansökan hos länsstyrelsen. Om den beviljas påbörjas skyddsjakten, alltså om förutsättningarna finns.

Tyvärr har det då hänt att föreningar som Naturskyddsföreningen överklagar beslutet, och då kan det gå dagar eller veckor innan beslut kommer om att det är okej att jaga. Det är såklart förödande. När vargen kommer in bland renarna skingras de åt olika håll. De kan dra iväg flera mil, och att samla ihop dem igen kan vara ett oerhört krävande jobb som kan ta upp till flera veckor. Renen blir väldigt lättskrämmd och svår att jobba med. Den vill inte heller gå tillbaka till det ställe där den har upplevt traumat.

Det händer också att vargen skadar renarna, främst i den bakre delen. Slitskadorna, som jag har sett många foton på, är fruktansvärda. Det är skinn som hänger ned från låren – det är en vanlig bild. Det är stora blödningsår som gör att renarna förblöder. Att vargen tar sjuka och gamla djur är en skröna som lever kvar i dag. Så är det inte. Det går inte heller att ta reda på dessa djur. Det är ytterligare en förlust för renägarna.

En skydds jakt på varg kostar samebyn ungefär 100 000 kronor. Det handlar om helikopter och om personal på backen, och det handlar om lokalisering av vargarna innan helikoptern kan sättas in. Kostnader som följer efter skyddsjakten får renägaren själv stå för – det handlar om ihop-samlandet och om skadade renar som måste avlivas.

Ersättningen har legat fast i 20 år. Förlusterna för samerna beräknas till ungefär 100 miljoner. Vi har i dag ungefär 51 samebyar och 250 000 renar. Man slaktar ungefär 50 000 renar. Man borde slakta 80 000–100 000 renar, men de har försvunnit, och det är såklart många gånger rovdjuren som är orsaken till det.

Alla siffror som jag nu har uppgett beskriver vardagen för samerna när de försöker bedriva sin viktiga näring. Det handlar om förlusterna, kostnadsersättningarna med mera. Jag måste fråga: Tycker ministern att detta är rimligt för de människor som försöker bedriva denna näring?

Anf. 143 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Det här är svåra och komplicerade frågor. Det är ohyggligt viktigt att man har ett väldigt tydligt fokus på att hitta bra och konstruktiva vägar framåt, där vi förhåller oss till det som vi måste förhålla oss till.

Jag blir väldigt glad över att Saila Quicklund är tydlig med att hon respekterar begreppet gynnsam bevarandestatus i sammanhanget. Det är inte självklart i dessa debatter att man vill lyssna på vetenskapen. Vi har också att förhålla oss till det art- och habitatdirektiv som finns, vilket innebär att vi inte har full nationell kompetens på detta område.

Men med det sagt tycker jag att det finns ett antal frågor som lyfts i denna replikrunda som är viktiga att ta hänsyn till. Jag vill se att vi tar ett helhetsgrepp om dessa frågor. Jag noterar att landshövdingarna i de tre rovdjursförvaltningsområdena och Naturvårdsverket exempelvis har hemställt om att miniminivåerna för respektive rovdjursart ska fastställas per rovdjursförvaltningsområde i stället för, som det är i dag, per län. Det skulle kunna leda till en ökad flexibilitet och underlätta spridningen över större geografiska områden för att just minska koncentrationen. Då kan man också ta hänsyn till exempelvis rennäring på ett tydligare sätt. Det är intressant, och vi återkommer i den frågan.

Jag noterar också att landshövdingarna i det norra rovdjursområdet har hemställt om att ersättningsnivån för de renförluster som förorsakas av rovdjur ska höjas. Det är helt korrekt att den inte har höjts på flera år. Det utbetalas årligen ca 55 miljoner kronor för förlust av renar, så som det ser

ut i dag. Sametinget gör bedömningen att det faktiska köttvärdet är uppe mot 100 miljoner kronor.

Jag tror att det är viktigt att man försöker ta ett helhetsgrepp om båda dessa frågor plus andra frågor. Vi håller just nu på att titta på de hemställningar som har kommit in, både den som fanns initialt, som är kopplad till interpellationen, och de som jag nu har nämnt. Ambitionen är att vi ska återkomma så snart som möjligt och att vi ska kunna ge en samlad bild kring hur vi landar med dessa frågor. Min ambition är att det ska ske på ett konstruktivt sätt. Jag hoppas att vi kan fortsätta att ha en konstruktiv diskussion om dessa frågor.

Rovdjursproblematiken – det är inte bara varg utan också andra rovdjur – är stor och viktig för alla som är berörda av den, men den har specifika konsekvenser exempelvis för rennäringen på det sätt som ledamoten på ett förtjänstfullt sätt redogjorde för i sitt replikskifte. Det innebär att också rennäringen behöver komma till tals på ett bra sätt i dessa frågor när man tittar på de hemställningar som nu ligger på regeringens bord.

Anf. 144 SAILA QUICKLUND (M):

Fru talman! Jag vill vara tydlig med att vi inte säger nej till varg. Jag påminner ministern om att Moderaterna förespråkar 170 vargar, den lägsta nivån.

Det finns tre övergripande mål som dominerar den svenska rovdjursförvaltningen. Det andra målet är att det ska råda en god samexistens mellan rovdjur och människa, inklusive näringar. Så är det inte i dag.

År 2014 markerade regeringen särskilt att rennäringen inte ska ha skador orsakade av rovdjur som överstiger 10 procent av vinterhjorden efter slakt, vilket är det tredje övergripande målet. 10-procentsmålet är beslutat här i riksdagen. Men det finns varken uppföljning eller åtgärder för att kunna förbättra något som inte efterlevs, för så är det faktiskt i dag. Det är 30–40 procent i vissa samebyar, bland annat i Tåssåsen i Jämtlands län. Hur kan sådant egentligen ske? Vi har en målsättning på 10 procent, och den faktiska siffran är 30–40 procent. Detta kan inte vara nyheter för regeringen.

Jag kan inte stillasittande se hur riksdagsbeslut nonchaleras eller inte följs upp och utvärderas när vi ser att man inte efterlever detta. Regeringen och myndigheter lyssnar inte på länsstyrelserna. De är faktiskt statens förlängda arm. De är berörda och besitter lokalkännedom, vilket ministern förut framhöll var viktigt.

Det är ett alldeles för högt rovdjurstryck, och det är förödande för en viktig näring och för människor som verkar inom den. Regeringen måste börja agera här och nu. Denna debatt har pågått väldigt länge, men åtgärderna uteblir. Ministern hänvisar till fortsatt beredning – det är förödande.

Anf. 145 Statsrådet JENNIE NILSSON (S):

Fru talman! Jag är glad att tillhöra en regering som har agerat i denna fråga, till skillnad från den alliansregering som fanns perioden 2006–2014. Man kan titta på hur licensjakten har utvecklats och på hur praxis och verktyg har utvecklats på området. Samtliga verkningsfulla åtgärder har kommit under den förra mandatperioden.

Det handlar om att man har infört ett skyndsamhetsbegrepp. Det handlar om att man har skapat rättssäkra processer. Det handlar om att man har påbörjat ett arbete med att utveckla inventeringarna för att de ska bli mer rättssäkra. Och vi hanterar just nu frågan om att ta ett samlat grepp om ersättningsfrågor och miniminivåer. Sammantaget är det mer än vad som åstadkoms under de åtta år som vi hade en alliansregering.

Jag vänder mig mot att man försöker få det att framstå som att det inte händer någonting nu men att det har hänt någonting innan eller att det skulle ha hänt någonting om vi hade haft en annan regering. Jag vänder mig mot att samtliga moderater som debatterar denna fråga säger sig vara för att vi ska ha en gynnsam bevarandestatus men helt och hållet bortser från vad det vetenskapliga underlaget säger, nämligen att vi måste ha minst 300 för att säkerställa en gynnsam bevarandestatus.

Jag vänder mig också mot att ingen moderat så här långt – jag har nu haft debatter med några stycken – över huvud taget vill kännas vid att detta är en fråga som regleras inom EU:s art- och habitatdirektiv och att vi i Sverige redan nu har överträdelseärenden givet att vi ligger väldigt nära gränsen 300. Man försöker låtsas som att vi har en frihet att politiskt fatta beslut i Sverige som vi inte har med mindre än att vi skulle bli stämda och riskera ganska kraftiga sanktioner på det området.

Men med det sagt välkomnar jag ändå en debatt som syftar till att vi ska fortsätta att utveckla verktygen för att utveckla en legitimitet för denna fråga och också kunna säkerställa det som jag tror att vi ytterst gemensamt vill uppnå.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 28 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:

Proposition

2019/20:67 Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter

§ 29 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 december

2019/20:237 Beskattning av husbilar

av *Eric Palmqvist* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:238 Restriktioner vid verkställighetshinder

av *Ludvig Aspling* (SD)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

Prot. 2019/20:57
14 januari

Svar på
interpellationer

2019/20:239 Public service-bolagens redovisning av medverkandes partitillhörighet

av *Ludvig Aspling* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:240 Vapenstölder från Regeringskansliet

av *Mikael Oscarsson* (KD)
till statsminister Stefan Löfven (S)

2019/20:241 Ojämlikheter i cancervården

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister Lena Hallengren (S)

den 29 december

2019/20:242 Förslaget till lag om reglering av vapenmagasin

av *Sten Bergheden* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 3 januari

2019/20:243 Nedläggning av den nationella hjälplinjen

av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:244 Fler reformer för att öka andelen ägt boende

av *Larry Söder* (KD)
till statsrådet Per Bolund (MP)

den 9 januari

2019/20:245 Nationalmuseum

av *Lotta Finstorp* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:246 Tillstånd för kamerabevakning

av *Boriana Åberg* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 10 januari

2019/20:247 Stängningen av Ringhals reaktorer 1 och 2

av *David Josefsson* (M)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:248 Egenmäktighet med barn

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 13 januari

2019/20:249 Åtgärder för företagare i ett brottstyngt Sverige

av *Mikael Eskilandersson* (SD)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 december

2019/20:687 Inkonsekvent utdelning av statsbidrag

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)
till utbildningsminister *Anna Ekström* (S)

2019/20:688 Tullverkets möjligheter att kontrollera utförsel av gods

av *Ingemar Kihlström* (KD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:689 Ojämlig vård av personer med multipel skleros

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:690 Ojämlig palliativ vård

av *Camilla Waltersson Grönvall* (M)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:691 Alternativa bränslen och utökad fordonsvikt för lätta lastbilar

av *Jens Holm* (V)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:692 Trafikverkets nedprioritering av jordbruksmark

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2019/20:693 Kompensation till Östersjöfiskare vid fiskestopp

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:694 Sancta Birgitta Klostermuseum

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2019/20:695 Reform av utstationeringsreglerna

av *Ludvig Aspling* (SD)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2019/20:696 Fusk och överutnyttjande inom assistansersättningen

av *Pia Steensland* (KD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:697 UNHCR:s behandling av kristna asylsökande

av *Robert Hannah* (L)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:698 Standarder för digital information inom vården

av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)
till socialminister *Lena Hallengren* (S)

2019/20:699 Turkiska ambassadens agerande

av *Robert Hannah* (L)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2019/20:700 EU:s fiskeavtal med Marocko

av *Lotta Johnsson Fornarve* (V)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:701 Brott mot företag

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:702 Felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen

av *Dennis Dioukarev* (SD)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:703 En översyn av knivlagen

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:704 Påföljder vid ungdomsbrott

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:705 Straffreduktionen för unga vuxna vid grov brottslighet

av *Ellen Juntti* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:706 Neutralitet när det gäller skatt på vatten och el

av *Lars Beckman* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:707 Cytodiagnostiker

av *Ulrika Heindorff* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:708 Riktlinjer för anhållande av unga

av *Ellen Juntti* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:709 Riktlinjer gällande okända gärningsmän

av *Ellen Juntti* (M)

till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:710 En europeisk klimatlag

av *Helena Antoni* (M)

till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

2019/20:711 Svenska adoptioner från Chile

av *Jon Thorbjörnson* (V)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2019/20:712 Bostadstillägg i sjuk- och aktivitetsersättningen

av *Ida Gabrielsson* (V)

till statsrådet Ardalán Shekarabi (S)

2019/20:713 Skyddet av ål

av *Elin Segerlind* (V)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

den 23 december

2019/20:714 En fortsatt drift av Ringhals 1

av *Arman Teimouri* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:715 Utvecklingen på Malta

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:716 Transparens i biståndet

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:717 En fri och oberoende journalistik

av *Hans Wallmark* (M)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2019/20:718 Journalisters säkerhet

av *Angelika Bengtsson* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

den 27 december

2019/20:719 Reformeringen av Arbetsförmedlingen

av *Sultan Kayhan* (S)

till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:720 Hån mot journalister

av *Angelika Bengtsson* (SD)

till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

den 3 januari

2019/20:721 Myndigheters trovärdighet

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:722 Migrationsverkets förvarskapacitet

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 7 januari

2019/20:723 Tillfällig skattelättnad på bensin och diesel vid oroligheter i Mellanöstern

av *Edward Riedl* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2019/20:724 Ödehus på landsbygden

av *Saila Quicklund* (M)

till statsrådet Per Bolund (MP)

den 8 januari

2019/20:725 Regeringens feministiska handelspolitik

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2019/20:726 Regeringens önskan om jämställda främjardelegationer

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

den 9 januari

2019/20:727 Bristen på hantverkare

av *Lotta Finstorp* (M)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

Prot. 2019/20:57

14 januari

2019/20:728 Nuvarande hållning mot Maduros regim i Venezuela
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)
2019/20:729 Cirkulär ekonomi
av *Lotta Finstorp* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)

den 10 januari

2019/20:730 Implementering av EU-resolution om medicinsk cannabis
av *Markus Wiechel* (SD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2019/20:731 Studie om Brå
av *Betty Malmberg* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)
2019/20:732 Säkrare boende i bostadsrätt
av *Niels Paarup-Petersen* (C)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

den 13 januari

2019/20:733 Placeringen av svenska soldater i Irak
av *Markus Wiechel* (SD)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)
2019/20:734 Strandskyddet
av *Saila Quicklund* (M)
till miljö- och klimatminister Isabella Lövin (MP)
2019/20:735 Legitimation för osteopater
av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)
till socialminister Lena Hallengren (S)
2019/20:736 Utrikesministerns närvaro i riksdagen
av *Hans Wallmark* (M)
till utrikesminister Ann Linde (S)

§ 31 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 20 december

2019/20:552 Sillfisket i Östersjön
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)
2019/20:554 Sillfiskestopp i Östersjön
av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

den 27 december

Prot. 2019/20:57
14 januari

2019/20:623 Jordbävningen i Albanien

av *Magnus Jacobsson* (KD)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:631 Jordbävningen i Albanien

av *Adnan Dibrani* (S)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:632 Kommunal konsumentvägledning

av *Angelica Lundberg* (SD)
till statsrådet Lena Micko (S)

den 30 december

2019/20:642 Samhällsekonisk analys vid tillståndsgivning för el-kraftsledning

av *Anders Åkesson* (C)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:637 Sillfisket i Östersjön

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:639 Postmarknaden

av *Mikael Larsson* (C)
till statsrådet Anders Ygeman (S)

den 31 december

2019/20:649 Bevarandet av Sancta Birgitta Klostermuseum

av *John Weinerhall* (M)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

den 2 januari

2019/20:686 Bättre matchning inför yrkesval

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2019/20:661 Skarvar

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:665 Det småskaliga kustnära yrkesfisket

av *Lars Hjalmered* (M)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:678 Mediemångfald

av *Roland Utbult* (KD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:680 Projektet Stories from the Ice

av *Cassandra Sundin* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

den 3 januari

2019/20:693 Kompensation till Östersjöfiskare vid fiskestopp

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet *Jennie Nilsson* (S)

2019/20:694 Sancta Birgitta Klostermuseum

av *Magnus Oscarsson* (KD)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

den 7 januari

2019/20:718 Journalisters säkerhet

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister *Amanda Lind* (MP)

2019/20:653 Statens fastighetsverks hyreshöjningar

av *John Weinerhall* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

den 8 januari

2019/20:655 Gåvoskatt vid svenska minoritetsbröllop

av *Robert Hannah* (L)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:650 Villkoren för svensk filmindustri

av *Lars Mejern Larsson* (S)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2019/20:645 Reglerna om slopad uppskovsränta

av *Carl-Oskar Bohlin* (M)
till statsrådet *Per Bolund* (MP)

2019/20:629 Stämpelskatt på fartygsinteckningar

av *Hampus Hagman* (KD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:630 Införande av skattereduktion i stödområde A och B

av *Niklas Wykman* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:667 Stämpelskatt på fartyg

av *Jimmy Ståhl* (SD)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:685 Beskattning av styrelsearvoden

av *Lars Hjalmered* (M)
till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

2019/20:688 Tullverkets möjligheter att kontrollera utförsel av gods

av *Ingemar Kihlström* (KD)
till justitie- och migrationsminister *Morgan Johansson* (S)

2019/20:695 Reform av utstationeringsreglerna

av *Ludvig Aspling* (SD)
till arbetsmarknadsminister *Eva Nordmark* (S)

2019/20:691 Alternativa bränslen och utökad fordonsvikt för lätta lastbilar

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:692 Trafikverkets nedprioritering av jordbruksmark

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:714 En fortsatt drift av Ringhals 1

av *Arman Teimouri* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2019/20:679 Konkurrensen på mediemarknaden

av *Camilla Brodin* (KD)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:664 Spårlägen

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:663 Göteborg som pilotområde för moderna transportlösningar

av *Lars Hjalmered* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:662 Åtgärder för att stärka Fiskebäcks hamn

av *Lars Hjalmered* (M)

till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2019/20:677 Förtroendet för Göteborgs hamn

av *Lars Hjalmered* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:624 Införande av produktionsincitament för film- och tv-produktion

av *Pry Niemi* (S)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2019/20:640 Upprustning av Viskadalsbanan

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:641 Dispensgivning för mobila kranar

av *Anders Åkesson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2019/20:652 Privata aktörer inom välfärden

av *Mikael Eskilandersson* (SD)

till statsrådet Lena Micko (S)

2019/20:657 Statliga bolags utlämnande av handlingar

av *John Weinerhall* (M)

till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

den 10 januari

2019/20:658 Hemliga tvångsmedel mot jägare

av *Kjell-Arne Ottosson* (KD)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:635 Polisens redovisning av statistik

av *Johan Forssell* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:478 Hot och våld mot sjukvårdspersonal

av *Magdalena Schröder* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:687 Inkonsekvent utdelning av statsbidrag

av *Jonas Andersson* i Linköping (SD)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:668 Friskolor och redovisning av uppgifter

av *Roger Haddad* (L)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:674 Situationen i Filippinerna

av *Håkan Svenneling* (V)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:675 Ungdomar som utsätts för rån

av *Thomas Morell* (SD)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:660 Resultaten av PISA-mätningarna

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:659 Lärares arbetsbelastning

av *Ann-Sofie Lifvenhage* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2019/20:719 Reformeringen av Arbetsförmedlingen

av *Sultan Kayhan* (S)
till arbetsmarknadsminister Eva Nordmark (S)

2019/20:720 Hån mot journalister

av *Angelika Bengtsson* (SD)
till kultur- och demokratiminister Amanda Lind (MP)

2019/20:699 Turkiska ambassadens agerande

av *Robert Hannah* (L)
till utrikesminister Ann Linde (S)

2019/20:703 En översyn av knivlagen

av *Ellen Juntti* (M)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2019/20:708 Riktlinjer för anhållande av unga

av *Ellen Juntti* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

2019/20:709 Riktlinjer gällande okända gärningsmän

av *Ellen Juntti* (M)
till statsrådet Mikael Damberg (S)

den 13 januari

2019/20:716 Transparens i biståndet

av *Hans Wallmark* (M)
till statsrådet Peter Eriksson (MP)

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till och med § 14 anf. 48 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.54,
av andre vice talmannen därefter till och med § 21 anf. 94 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 26 anf. 135 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

THOMAS LARUE

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Meddelande om namnändring	1
§ 3 Meddelande om frågestund	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5 Anmälan om faktapromemoria	6
§ 6 Ärenden för hänvisning till utskott	6
§ 7 Ärenden för bordläggning	6
§ 8 Svar på interpellation 2019/20:184 om ökat samarbete i den nordiska sjukvården.....	6
Anf. 1 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	6
Anf. 2 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	7
Anf. 3 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	8
Anf. 4 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	8
Anf. 5 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	9
Anf. 6 CASSANDRA SUNDIN (SD).....	9
Anf. 7 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	9
§ 9 Svar på interpellation 2019/20:185 om åtgärder mot uppfostringsresor.....	9
Anf. 8 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	9
Anf. 9 SARA GILLE (SD).....	10
Anf. 10 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	11
Anf. 11 SARA GILLE (SD).....	12
Anf. 12 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	12
Anf. 13 SARA GILLE (SD).....	13
Anf. 14 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	13
§ 10 Svar på interpellation 2019/20:215 om felaktiga utbetalningar av ekonomiskt bistånd.....	14
Anf. 15 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	14
Anf. 16 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	14
Anf. 17 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	15
Anf. 18 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	16
Anf. 19 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	16
Anf. 20 JOSEFIN MALMQVIST (M).....	17
Anf. 21 Socialminister LENA HALLENGREN (S)	17
Ajournering.....	17
Återupptaget sammanträde.....	18
§ 11 Svar på interpellationerna 2019/20:164, 167 och 168 om regeringens skattehöjningar	18
Anf. 22 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	18
Anf. 23 SOFIA WESTERGREN (M)	18
Anf. 24 BORIANA ÅBERG (M).....	19
Anf. 25 HELENA BOUVENG (M).....	20
Anf. 26 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	21
Anf. 27 SOFIA WESTERGREN (M)	21
Anf. 28 BORIANA ÅBERG (M).....	22

Anf. 29 HELENA BOUVENG (M)	23
Anf. 30 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	23
Anf. 31 SOFIA WESTERGREN (M)	24
Anf. 32 BORIANA ÅBERG (M)	24
Anf. 33 HELENA BOUVENG (M)	25
Anf. 34 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	25
§ 12 Svar på interpellationerna 2019/20:179 och 183 om bristande konkurrensneutralitet	26
Anf. 35 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	26
Anf. 36 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	26
Anf. 37 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	27
Anf. 38 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	28
Anf. 39 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	29
Anf. 40 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	29
Anf. 41 Finansminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
§ 13 Svar på interpellation 2019/20:196	30
Ajournering	30
Återupptaget sammanträde	30
§ 14 Svar på interpellation 2019/20:202 om bredbandsutbyggnaden	30
Anf. 42 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	30
Anf. 43 LOTTA OLSSON (M)	31
Anf. 44 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	32
Anf. 45 LOTTA OLSSON (M)	33
Anf. 46 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	33
Anf. 47 LOTTA OLSSON (M)	34
Anf. 48 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	34
§ 15 Svar på interpellation 2019/20:186 om korruption inom biståndet	34
Anf. 49 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	34
Anf. 50 MAGDALENA SCHRÖDER (M)	35
Anf. 51 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	36
Anf. 52 MAGDALENA SCHRÖDER (M)	37
Anf. 53 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	38
Anf. 54 MAGDALENA SCHRÖDER (M)	38
Anf. 55 Statsrådet PETER ERIKSSON (MP)	38
§ 16 Svar på interpellation 2019/20:162 om Rysslands angrepp på civilsamhället	39
Anf. 56 Utrikesminister ANN LINDE (S)	39
Anf. 57 YASMINE POSIO (V)	40
Anf. 58 MARCUS JONSSON (KD)	41
Anf. 59 Utrikesminister ANN LINDE (S)	42
Anf. 60 YASMINE POSIO (V)	43
Anf. 61 MARCUS JONSSON (KD)	44

Anf. 62 Utrikesminister ANN LINDE (S)	44
Anf. 63 YASMINE POSIO (V)	45
Anf. 64 Utrikesminister ANN LINDE (S)	45
§ 17 Svar på interpellation 2019/20:174 om hoten mot kristna befolkningsgrupper i Irak.....	46
Anf. 65 Utrikesminister ANN LINDE (S)	46
Anf. 66 LARS ADAKTUSSON (KD)	47
(forts.).....	48
Ajournering.....	48
Återupptaget sammanträde.....	48
§ 17 (forts.) Svar på interpellation 2019/20:174 om hoten mot kristna befolkningsgrupper i Irak.....	48
Anf. 67 Utrikesminister ANN LINDE (S)	48
Anf. 68 LARS ADAKTUSSON (KD)	49
Anf. 69 Utrikesminister ANN LINDE (S)	50
Anf. 70 LARS ADAKTUSSON (KD)	50
Anf. 71 Utrikesminister ANN LINDE (S)	51
§ 18 Svar på interpellationerna 2019/20:204 och 205 om Turkiets angreppskrig i Rojava och politiska fångar i Turkiet.....	51
Anf. 72 Utrikesminister ANN LINDE (S)	51
Anf. 73 AMINEH KAKABAVEH (-)	53
Anf. 74 Utrikesminister ANN LINDE (S)	53
Anf. 75 AMINEH KAKABAVEH (-)	54
Anf. 76 Utrikesminister ANN LINDE (S)	55
Anf. 77 AMINEH KAKABAVEH (-)	56
Anf. 78 Utrikesminister ANN LINDE (S)	57
§ 19 Svar på interpellation 2019/20:177 om arbetsmiljön inom äldreomsorgen.....	57
Anf. 79 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	57
Anf. 80 SAILA QUICKLUND (M).....	58
Anf. 81 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	59
Anf. 82 SAILA QUICKLUND (M).....	60
Anf. 83 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	61
Anf. 84 SAILA QUICKLUND (M).....	63
Anf. 85 Arbetsmarknadsminister EVA NORDMARK (S)	63
§ 20 Svar på interpellation 2019/20:203 om möjligheten att upphandla flyglinjer	64
Anf. 86 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	64
Anf. 87 MAGNUS JACOBSSON (KD)	64
Anf. 88 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	65
Anf. 89 MAGNUS JACOBSSON (KD)	66
Anf. 90 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	67
Anf. 91 MAGNUS JACOBSSON (KD)	68
Anf. 92 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	69
§ 21 Svar på interpellation 2019/20:206 om svarttaxi	69
Anf. 93 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	69
Anf. 94 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	70
Anf. 95 LARS BECKMAN (M)	71
Anf. 96 Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	71

Anf. 97	MATTIAS KARLSSON i Luleå (M)	73
Anf. 98	LARS BECKMAN (M)	73
Anf. 99	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	74
Anf. 100	MATTIAS KARLSSON i Luleå (M)	75
Anf. 101	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	75
§ 22 Svar på interpellation 2019/20:223 om skyltning vid vägar på landsbygden		
		76
Anf. 102	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	76
Anf. 103	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	76
Anf. 104	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	77
Anf. 105	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	78
Anf. 106	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	79
Anf. 107	KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	80
Anf. 108	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	80
§ 23 Svar på interpellation 2019/20:226 om otryggheten för landets yrkesförare		
		81
Anf. 109	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	81
Anf. 110	THOMAS MORELL (SD)	81
Anf. 111	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	82
Anf. 112	THOMAS MORELL (SD)	83
Anf. 113	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	84
Anf. 114	THOMAS MORELL (SD)	85
Anf. 115	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	85
§ 24 Svar på interpellation 2019/20:233 om stärkt säkerhet för tågpersonal		
		86
Anf. 116	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	86
Anf. 117	PATRIK JÖNSSON (SD)	87
Anf. 118	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	88
Anf. 119	PATRIK JÖNSSON (SD)	89
Anf. 120	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	90
Anf. 121	PATRIK JÖNSSON (SD)	90
Anf. 122	Infrastrukturminister TOMAS ENEROTH (S)	91
§ 25 Svar på interpellation 2019/20:201 om vargpopulationens spridning		
		91
Anf. 123	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	91
Anf. 124	LOTTA OLSSON (M)	92
Anf. 125	LARS BECKMAN (M)	93
Anf. 126	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	94
Anf. 127	LOTTA OLSSON (M)	95
Anf. 128	LARS BECKMAN (M)	96
Anf. 129	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	96
Anf. 130	LOTTA OLSSON (M)	97
Anf. 131	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	98
§ 26 Svar på interpellation 2019/20:208 om förbud mot pälsdjursuppfödning		
		99
Anf. 132	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	99
Anf. 133	ELIN SEGERLIND (V)	100
Anf. 134	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	101
Anf. 135	ELIN SEGERLIND (V)	101
Anf. 136	Statsrådet JENNIE NILSSON (S)	102

Anf. 137 ELIN SEGERLIND (V).....	103
Anf. 138 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	103
§ 27 Svar på interpellation 2019/20:232 om renägares förluster på grund av rovdjursangrepp	104
Anf. 139 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	104
Anf. 140 SAILA QUICKLUND (M).....	104
Anf. 141 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	105
Anf. 142 SAILA QUICKLUND (M).....	106
Anf. 143 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	107
Anf. 144 SAILA QUICKLUND (M).....	108
Anf. 145 Statsrådet JENNIE NILSSON (S).....	108
§ 28 Bordläggning.....	109
§ 29 Anmälan om interpellationer	109
§ 30 Anmälan om frågor för skriftliga svar	111
§ 31 Anmälan om skriftliga svar på frågor	114
§ 32 Kammaren åtskildes kl. 22.00.	119